

Ο ΦΟΙΝΙΞ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Η΄. ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1853.

ΕΤΟΣ Α΄.

Συντάκται:

ΚΑΝΤΑΣ ΠΕΡΕΥΣ ΦΩΤΙΟΣ
ΦΙΑΝΤΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ.
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ.
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν.
ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.
ΒΡΑΪΛΑΣ ΠΕΤΡΟΣ.
ΙΑΡΩΜΕΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛ.
ΑΛΑΖΑΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ.

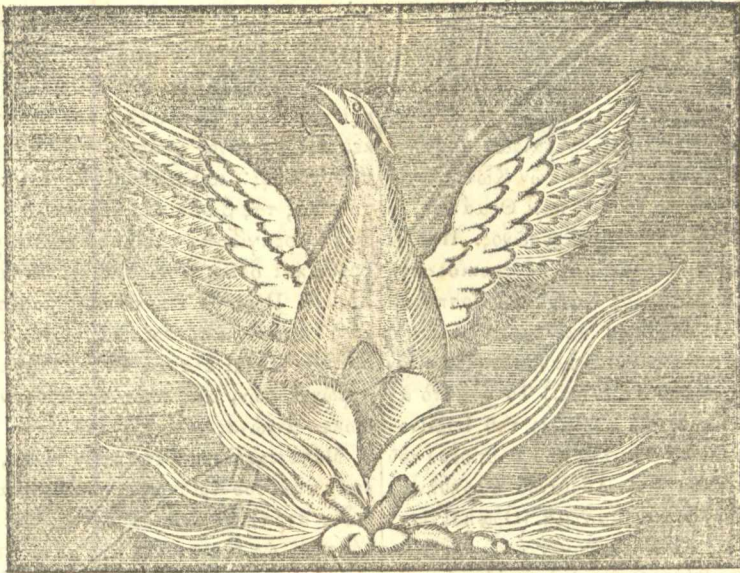
ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.
ΛΑΒΡΑΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ.
ΤΥΠΑΛΛΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ.
ΚΟΓΕΒΙΝΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ.
ΕΛΛΙΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ.
ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΜΗΣ

Α. Τερζάκη και Θ. Ρωμαίου.

1853.

Ο ΦΟΙΝΙΞ

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Η΄.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1853.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΤΑΥΡΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

ἤτοι

ΤΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΤΑΤΑΡΙΑΣ.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον.)

Ἄνωθεν οὖν ἀναλαβόντες οἶδαμεν, ὅτι τοὺς μὲν Κιμμερίους ἀπῆλασαν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν κατασχέσεως, οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Μασσαγетῶν ἀναστατωθέντες Σκύθαι, τοὺς δὲ Σκύθας ἐν μέρει οἱ ἐξ Ἰωνίας ἢ ἀλλαχόθεν ἀπαναστάντες Ἕλληνας, οἱ οἰκήσαντες τὸ Παντικιάπειον καὶ ἄλλα μέρη τῶν περὶ τὸν Βόσπορον τῆς Μαιώτιδος, καὶ τὸ Βοσπορικὸν βασιλείον ἐξαιρέτως, παρεκτὸς τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ταυροσκυθίας εἰς ἣν ἠπλώθησαν, συνησάμενοι· τοὺς δὲ Ἕλληνας καὶ τοὺς ἄλλους Ταυροσκυθίας ὁ Μιθριδάτης· τὸν δὲ Μιθριδάτην οἱ Ῥωμαῖοι.

Ἡ τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἐθνῶν κυριότης διὰ πολλῶν ἐκ τῆς ἰσορίας διάδηλος γίνεται· ὁ τὸν Μιθριδάτην νικήσας καὶ καθελὼν Πομπήϊος, κατὰ τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, ὑπεξουσίους ἅμα ἐποίησατο καὶ τὰς χώρας ἀπάσας, ὧν ὁ Μιθριδάτης περὶ τὸν Πόντον ἕως ἐκείνου κατεκυρίευσεν· ὅθεν δὲν εἶναι παντελῶς ἀπίθανον, ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι εἰς τιμὴν τοῦ Πομπήϊου τοῦ νικήσαν-

(Τόμ. Α΄. Φυλλ. Η΄.)

τος τότε Πομπηϊούπολις μετωνομάσθη καὶ ἡ πρὸς τῷ Καρκινίτῃ κειμένη ποταμῷ *Εὐπατόρεια*, καὶ οὕτω πρότερον καλουμένη διὰ Μιθριδάτην τὸν Εὐπάτορα, ἧς πρὸς ἡδὴ πόλεως ἀνωτέρω μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐμνήσθημεν.

Τὸ ἀπ' ἐκείνου τοίνυν, ἐάν ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν ἐξῆς ζυγὸν ἀποσεῖσαι τῶν ἐκεῖ τις δυναστευόντων ἐπειράσατο, εὐθὺς οἱ κατὰ καιρὸν αὐτοκράτορες τῶν Ῥωμαίων ἀνεκάλουν τὸν ἀντάρτην εἰς τὴν πρέπουσαν ὑποταγὴν καὶ εὐπειθείαν. — Οὕτω περὶ τὰ τέλη τοῦ Α΄ ἐκκλησιαστικοῦ αἰῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Β΄. μεταξὺ διαφόρων ἄλλων ἐθνῶν, καὶ οἱ Βοσπορανοὶ οὗτοι κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους κατεπανέστησαν· ἀλλὰ Τραϊανὸς ὁ αὐτοκρατορήσας ἐν ἔτεσι τοῖς ἀπὸ Χ. 98-117, τὸν περιβόητον τροπώσας Δακέβαλον, ἔτει 103, καὶ τὴν *Δακλίαν* ὄλην τῆ τῆς Ῥώμης κυριότητι καθυποτάξας, τότε δὴ καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν διέβη καὶ πρὸς γε τοὺς *Ἀρμερίους*, καὶ *Ἰβηρσι*, καὶ *Κόλχοις*, καὶ *Σαρμάταις* κτλ. καὶ αὐτοὺς τούτους τοὺς Βοσπορανοὺς κατεδάμασε καὶ ὑποπειθεῖς μένειν ἠνάγκασεν· ὡς ἐκ τῆς Δίωνος ἰστορίας, καὶ ἐκ τῶν τοῦ Εὐσεβίου Χρονικῶν, καὶ ὁ Ἰησοῦτης Πεταύϊος παρέδωκεν, ἐν τῷ κατ' αὐτὸν ἐπιγραφέντῃ *Δογματικῷ τῶν χρόνων*, Μέρει Α΄. Βιβλ. Ε΄. Κεφ. ζ΄. σελ. 240.

Μετὰ Τραϊανὸν ὁ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας δια-

δεξάμενος Ἀδριανός, ὑποτελεῖς ἔχων καὶ ὑποσπόνδους τοὺς ἐπὶ τῆς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς λοιπῆς Ταυροσκυθίας κρατιστεύοντας, φιλιῶς τε καὶ εὐμενῶς πρὸς αὐτοὺς προσεφέρετο, τιμῶν τε αὐτοὺς, καὶ μεγαλοδωραῖας βασιλικαῖς γεραίρων μεγαλοπρεπῶς, ὡς τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τῶν Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐν τοῖς περὶ Θεμάτων, ἐν Α'. Βιβλ. Θέματι 16'. τῷ τῆς Χερσῶνος. Παρ' ᾧ μαρτυρεῖ ὁ Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδι πεντεκαίδεκάτῃ «ὅτι ἐβασιλεύετο ὁ Βόσπορος Κότυϊ τῷ Βοσπορανῶν βασιλεῖ, ὃ καὶ διάδημα ἐκέλευσε φορεῖν ὁ Καῖσαρ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῷ καθυπέταξεν» (ἐν αἷς συναριθμεῖ καὶ αὐτὴν Χερσῶνα.) Τὸ δ' αὐτὸ ἀναφέρει καὶ Ἀρριανὸς ἐν τῷ περίπλῳ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Κότυν δηλαδὴ βασιλεῖα τοῦ Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου καλουμένου ὑπὸ Ἀδριανῷ δωρηθῆναι, ἱστορῶν, πόλεις πολλὰς καὶ διάδημα. (Ὁρα καὶ Βανδούριον, ἐν ταῖς εἰς τὰ Πορφυρογεννήτου σημειώσεσιν αὐτοῦ, ἀριθ. 84). Ὁ δὲ αὐτὸς Ἀρριανὸς καὶ τὴν Κότυος τελετὴν Ἀδριανῷ διεμήνησε, τὴν συμβῆσαν περὶ τὸ 134 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. (παρὰ Μωρριῶ) Καθότι παρὰ τοῖς Ῥωμαίων αυτοκράτορσιν ἦν τὸ ἐκλέξαι τε καὶ συστήσασθαι τὸν ἐπὶ τῆς χώρας καθεξῆς δυναστεύοντα.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Γ'. αἰῶνος ἀπὸ Χριστοῦ, ἐπὶ Διοκλητιανοῦ αυτοκρατοροῦντος, Κρίσκων Σαυρόμαχος ὁ Βοσπορανὸς συναθροίσας Σαρμάτας, τοὺς περὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην οἰκούντας, ἐπεχειρήσθη τὴν ὑποταγὴν ἀποσεύσασθαι· καὶ δὴ κατὰ Ῥωμαίων στρατεύσας καὶ λεηλατήσας τὴν *Λαζικήν* καὶ τὴν *Πορτικὴν* ἔφθασεν ἄχρις Ἄλως ποταμοῦ. Ὁ δὲ Διοκλητιανὸς διεγείρας τοὺς Χερσονίτας κατὰ τῶν Βοσπορανῶν (ἦσαν δὲ ἕως τότε οἱ τοῦ Βοσπόρου δυνάσται καὶ ἐπὶ τῆς Χερσῶνος αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κλιμάτων καθ' ὑπεροχὴν ἐξουσιάζοντες, ὡς φαίνεται παρὰ τῷ Πορφυρογεννήτῳ ἐν τῷ περὶ Θεμάτων 16'), καὶ εἰς ἰδίαν αὐτοῦ ὀπλίσας ἄμυναν, διὰ τούτων, ἠγομένου αὐτῶν τότε *Χρήστου* τοῦ Παππίου, ἄπασαν τῶν Βοσπορανῶν ἐξεπέβησεν τὴν χώραν, καὶ αὐτοὺς εἰς τὰ ἑαυτῶν ἠνάγκασεν ἐπιστρέψαι· καὶ τὴν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους εἰρήνην ἄμα τε καὶ ὑπόκλισιν ἐξεβίασε προελεσθαι ἐκόντας ἄκοντας. Ὄθεν ὁ Διοκλητιανὸς, ἐπὶ τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἦν ἤρανον νίκην, τιμήσας τοὺς Χερσονίτας, ἐχάρισεν αὐτοῖς τοῦ λοιποῦ ἐλευθερίαν ἔχειν ὑπὸ τὸ αὐτοῦ μένοντας κράτος καὶ ἀτέλειαν. (Κωνστ. ὁ Πορφυρογ. ἐν τοῖς πρὸς Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν περὶ Διοικήσεως τοῦ Κράτους, ἐν Κεφαλ. ἐσχάτῳ).

Κωνσταντίνου δὲ ἤδη τοῦ Μεγάλου βασιλεύσαντος μετὰ Διοκλητιανόν, τῶν ἐν τῇ Σκυθίᾳ ἐπαναστάντων, οἱ Χερσονίται πάλιν παρὰ τοῦ αυτοκράτορος μετακληθέντες, ὑπὸ Διογένει τῷ Διογένους πρωτεύοντι αὐτῶν καὶ στρατηγούντι, κατέλαβον τὸν Ἴσρον, καὶ παραταχθέντες εἰς μάχην τοὺς ἐπαναστάτας Σκυθίας κατετροπώσαντο. Ὄθεν ὁ Μέγας

Κωνσταντίνος, οὐ μόνον ἐπεκύρωσε τοῖς Χερσονίταις τὰ παρὰ Διοκλητιανοῦ προεπιδοθέντα αὐτοῖς προνόμια, ἀλλ' ἔτι καὶ ἀνδριάντα χρυσοῦν, μετὰ καὶ χλαμύδος βασιλικῆς, καὶ φιβλατούρας ἐπέδωκε, καὶ στέφανον χρυσοῦν πρὸς εὐπρέπειαν τῆς αὐτῶν πόλεως· προσεπιπέμφας ἔτι καὶ δακτυλίους χρυσοῦς, τὰς βασιλικὰς ἐκτυπώντας εἰκόνας, δι' ὧν ἂν ἐπισφραγίζοιεν τὰς κατὰ καιρὸν μελλούσας ἀναφορὰς καὶ δεήσεις τῷ βασιλεῖ ὑπ' αὐτῶν ἀποστέλλεσθαι. Πρὸς δὲ ἐπὶ τούτοις παρέσχεν αὐτοῖς καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἀποφέρεισθαι νυθρόν τε καὶ κάρναβον, σιδήρῳν τε καὶ ἔλαιον, ὑπὲρ κατασκευῆς τῶν βαλιστρῶν αὐτῶν, καὶ πρὸς ἀποτροφὴν δὲ αὐτῶν ἐπέδωκεν ἀνώνυμους χιλιάς. κτλ. (αὐτ. αὐτόθι).

Μετὰ παρέλευσιν ἐνιαυτῶν τινῶν, ὁ ἐγγονος Σαυρομαχίου τοῦ Κρίσκωνος συναθροίσας ἐκ τῆς Μαιώτιδος στρατιὰν ἐπανεστῆ τοῖς Χερσονίταις, βουλόμενος, ὡς ἔλεγε, τὴν τῆς αἰχμαλωσίας ὕβριν τοῦ οἰκείου πάππου ἐκδικῆσαι, τὴν παρ' αὐτῶν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως γενομένην. Μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ Χερσονίταις, στεφανηφοροῦντες τότε καὶ πρωτεύοντες τῆς Χερσῶνος Βόσκου τοῦ Σουπολίχου, ἀντεπαρετάξαντο, καὶ, πολέμου γενομένου, ἐνίκησαν τὸν Σαυρόμαχον ἐν τοῖς τοῦ λεγομένου Κάφρα τόποις, καὶ νικῆσαντες κατεδίωξαν. Διὸ καὶ ὁ ροθεσίας ἔστησαν ἐνὸρκως ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις συνθέμενοι, μηκέτι τοὺς Βοσπορανούς υπερβαίνειν ἐφεξῆς, χάριν πολέμου, τὰς ἐκεῖ θεθείσας ὁροθεσίας· καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὸν Βόσπορον ὁ Σαυρόμαχος καὶ οἱ Χερσονίταις εἰς τὰ ἴδια. (αὐτ. αὐτόθι).

Πάλιν δὲ μετὰ χρόνους ἕτερος Σαυρόμαχος ἀναστὰς μετὰ πλήθους τῶν ἐκ τῆς Μαιώτιδος, τοὺς ἤδη θεθέντας ὑπερέβη ὄρους, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἐκδικηθῆναι καὶ οὗτος, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν ἀφαιρηθεῖσαν αὐτῷ Βοσπορικὴν γῆν. Φάρνακος οὖν ὁ Φαρνάκου, πρωτεύων τότε τῶν Χερσονιτῶν, ἐσράτευσε κατ' αὐτοῦ, καὶ μονομαχίαν μετ' αὐτοῦ συστήσας, καὶ διὰ στρατηγίματος καταβαλὼν, τὴν τε κεφαλὴν αὐτοῦ πεσόντος ἀποτεμῶν, τὸ μὲν πλῆθος τοῦ ἐκ τῆς Μαιώτιδος συμμαχικοῦ εἰς ἐλευθερίαν ἀπέλυσε, τοὺς δὲ τῆς Βοσπόρου αἰχμαλώτους λαβὼν καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἀφελόμενος ἐν *Κυβερνικῷ* ἄνω τὰς τῶν Χερσονιτῶν ὁροθεσίας ἔστησεν, ἄχρι τεσσαράκοντα καὶ μόνον μιλίων γῆν αὐτοῖς ἔσας. - Αἱ δὲ ὁροθεσίαι αὗται, ἄχρι Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, (τοῦ αυτοκρατορήσαντος ἀπὸ ἔτους 911 ἄχρι 959, καὶ ταῦτα ἡμῖν καθιστοροῦντος) διέμενον. Αἱ γὰρ πρῶται, φησὶν, ὁροθεσίαι ἐν Καφρᾷ ἦσαν ἀποκείμεναι. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Φάρνακος ὀλίγους τινὰς τῶν Βοσπορανῶν γεωργίας ἔνεκα, παρ' ἑαυτῷ κατασχών, τοὺς πλείστους αὐτῶν ἀπέλυσε ἐπανελθεῖν εἰς τὰ ἴδια, διὰ τοῦτο στήλην αὐτῷ ἤγειραν ἐν αὐτῇ τῇ Βοσπόρῳ, διηνεκὲς μνημόσυνον ἐσομένην τῆς διὰ μεγαλοψυχίαν καὶ μετριότητα ἤθους γενομένης αὐταῖς ὑπὸ τοῦ νικητοῦ ἀναρρώσεως. Ἐκτοτε

οὖν λοιπὸν ἢ τῶν Σαυρομαχίων ἐν τῇ Βοσπόρῳ βασιλεία κατελύθη (αὐτ. αὐτόθι).

Μετὰ δὲ ταῦτα Χερσονιτῶν μὲν Λαμάχου πρωτεύοντος, Ἀσάνδρου δὲ ἄρχοντος τῶν Βοσπορανῶν, ἠτήσαντο οἱ ἐκ Βοσπόρου ἐπιγαμβρίαν ποιήσασθαι τοῖς ἐκ Χερσῶνος, εἰς ἀληθοῦς δῆθεν ἀγάπης τίσιν καὶ στήριξιν· ὥστε δηλαδὴ τὴν Λαμάχου μονογενῆ οὖσαν θυγατέρα, Γυκίαν ὀνόματι, τῷ Ἀσάνδρου μείζοντι εἰς γάμου κοινωνίαν ζευθῆναι υἱῷ· τοῦτο δὲ γενομένου, Λάμαχος μὲν μετὰ διετίαν τὸ ζῆν ἐξεμέτησε. Χερσονιτῶν δ' ἦρχε Ζήθων ὁ Ζήθωνος. Γυκία δὲ τὰ ἐνιαύσια τῷ πατρὶ ἐτέλει θεσμά, καὶ μετὰ λαμπρὰς καὶ πανδήμου εὐωχίας πανηγυρίζουσα τοῦ γεννήτορος τὰ μνημόσυνα, τοὺς πάντας ἐφιλοφρονεῖτο καὶ ἐξεδέχετο. Ὁ δὲ ταύτην γήμας τοῦ Βοσπορανῶ Ἀσάνδρου υἱός, ἐκ συμβουλλῆς τῶν ὁμοπατρίων, ἐπιβουλήν ἐθήρευε καὶ κατὰ πάσης τῆς Χερσῶνος πανωλεθρίαν περσεύαζεν. Ἐκ γὰρ τῶν πρὸς αὐτὸν κατὰ καιρὸν θαμιζόντων, χρείας δῆθεν τινὸς χάριν, Βοσπορανῶν τοὺς μάλιστα τολμητίας παρ' ἑαυτῷ κατεῖχε, καὶ τούτους οἰκοὶ ἐν καταγείῳ ἀπόπτῳ διατρέφων ὑπέκρυπτε, συναθροίσας ὡσεὶ διακοσίους, καὶ τὴν εὐκαιρίαν περιμένων τῆς ἐπὶ τῶν μνημοσύνων τελεσθησομένης, ὅσον οὕτω ἐνιαυσίου πανδήμου ἐστίασεως, καθ' ἣν, διὰ νυκτός, πυρὶ τε καὶ σιδήρῳ παραδώσειν ἔμελλε τὴν πόλιν, ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ βαθύ ὑπνώττουσαν. Ἀλλὰ γὰρ φωραθεὶς παραδόξως ἐπὶ τῇ ἐπιβουλῇ ὁ ἀλιτήριος καὶ ἀτάσθαλος ὑπὸ τῆς γαμετῆς Γυκίας, τῆς πολλῶ προτέραν τοῦ γαμέτου τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος θεμένης, μετὰ τῶν συνεπιβούλων καὶ αὐτὸς ἄμα πυρὶ παραδέδοται. Διὰ δὲ τοῦτο τὸ γενναῖον κατόρθωμα ἡ φιλόπατρις Γυκία, ὑπὸ τῶν ὁμοπατρίων Χερσονιτῶν, ἐν δυσὶ στήλαις χαλκίνας δεόντως τετίμηται. Ταῦτα δὲ πάντα εἰς πλάτος ἱστορούμενα εὐρήσεις παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ, ἐν τοῖς περὶ τῆς Διοικήσεως τοῦ Κράτους πρὸς Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν καὶ διάδοχον ἐν Κεφ. ἐσχάτῳ.

Ὅτι δὲ καθεξῆς κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν Ἐ. αἰῶνα, ὑποκείμενοι ἦσαν τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ τῆς αυτοκρατορίας σκῆπτρα κατέχουσιν οἱ ἐπὶ τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου δυναστεύοντες, φανερὸν ἐκ τούτου, ὅτι τοὺς ἐπ' ἐγκλήμασιν εἰς ὑπερορίας ἐκπεμπομένους πολλάκις ἐξώριζον εἰς τὴν πόλιν Χερσῶνα. Οὕτω Λέων ὁ Θραξ ὁ τοῦ Μαρκιανοῦ ἐπὶ τοῦ αυτοκρατορικοῦ θρόνου διάδοχος, κατὰ τὸ 457 ἔτος, Τιμόθεον τὸν Αἰλουρον τῶν τῆς Ἀλεξανδρείας καθέδρας ἐπιβατεύσαντα, καὶ δι' ἀνδροφόνων, ἐν ἡμέρᾳ τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς, τὸν Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον Προτέριον ἀποκτείναντα, πρῶτον μὲν εἰς Γάγγραν τὴν ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ, ἔπειτα δ' ἐκεῖθεν εἰς Χερσῶνα, τὴν ἐπὶ τῆς Ταυροσκυθίας, ἐξώριστον ἔπεμψεν, ὡς ἐξ Εὐαγγρίου καὶ ἄλλων ὑπεσημείωσεν ὁ Ἰησοῦτης Πεταύτιος ἐν τῷ

Λογιστηρίῳ τῶν χρόνων, Μέρ. Α. Βιβλ. Γ'. Κεφ. 16'. Περὶ τὸ 528, *Γόρδας* ὁ τῶν Οὐννων κοίρανος, τῶν τὴν Ταυρικὴν χερσονήσον τότε οἰκούντων, ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινουπόλιν, καὶ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ αυτοκρατοροῦντος τότε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἀναδεχθεὶς, ἀνεπέμφθη εἰς τὸ ἐντῷ Βοσπόρῳ Παντικιάπαιον Ἐπίουρος, ἐν ἧ πόλει Ῥωμαϊκῆ ἦν φρουρὰ ὑπὸ τῷ Τριβούνῳ Δαλματίῳ (οἱ Οὐνοὶ) *Χριστιανιστὰς τὸν Γόρδαρ ζηλώσαρτες τοὺς ὑπ' αὐτῷ εἰς τὸν Χριστιανισμόν σαγηνεῦσαι προθυμηθέντα φοροακτονοῦσι*, καὶ τότε Γόρδαρον ἀδελφὸν Μόαγγρον, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν προεβιάζουσιν, εἶτα τὴν τοῦ Βοσπόρου πόλιν ἐξ ἐφόδου αἰφνηδῶς αἰρούσι, καὶ τὸν Τριβούνον καὶ τὴν φρουρὰν τὴν Ῥωμαϊκὴν κατασφάττουσιν. Ὄθεν ὁ αυτοκράτωρ ἐπὶ τὴν Ὀδησὸν συνάγει τὸν τῆς Θράκης στρατὸν καὶ ἐτοιμάζει πολυάριθμον στόλον εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἰερὸν ἀρωατήριον, Ἰωάννην τὸν τοῦ Ρουφίνου υἱόν, Ἰωάννην δὲ τοῦ Σκύθου υἱανόν, καὶ Γοδίλλαν, καὶ Βαδούριον ἐπιστήσας. Καὶ ὁ μὲν στρατὸς κατὰ τὴν πλευρὰν ἐχώρει τοῦ Εὐξείνου Πόντου· ἀλλ' οἱ Οὐνοὶ τρέσαντες, οὐκ ἀνέμειναν τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, ἀλλὰ τὸν Βόσπορον καταλιπόντες καὶ τὴν Χερσονήσον πᾶσαν, μετὰ τοῦ Μόαγγρου τοῦ στρατηλάτου αὐτῶν εἰς τὰ ἀρκτικώτερα φυγόντες ἐχώρησαν. - (Ὁρα Θεοφ. σελ. 149-150. - Μαλάλαν, σελ. 56. - Κεδρ. σελ. 367-368. Ἀναστάσ. σελ. 58. - τὴν Σύμμικτον τῆς ἱστορίας, Κεφ. 16. - V. l' Histoire de Bas - Empire, par M. Le Beau. Volum. IX - pag. 23. - V. aussi pag. 83. etc. où il parle des Bulgares.)

Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὴν Ζ'. τῆς Ἐκκλησίας ἐκτονταετηρικὴν περίοδον, Κώνστας ὁ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ Ἡρακλείου αυτοκρατορῆσας ἐν Κωνσταντινουπόλει, μονοθελητῆς τὴν αἵρεσιν ὧν κατὰ τὸν Πάππον Ἡρακλεῖον, Μαρτίνον τὸν Πάπαν τὸν διὰ συνόδου, ἐν ἔτει 649, τὴν μονοθελητῶν κακοδοξίαν, τῷ ἀναθέματι καθυποβαλόντα, διὰ τοῦ ἐξάρχου Θεοδώρου τοῦ Καλλιώπου, πρῶτον μὲν εἰς Κωνσταντινουπόλιν μετεστείλατο, ἔπειτα δὲ ἐκεῖθεν ἐξώριστον εἰς Χερσῶνα ἐξήλασεν. Ἐνθα δὴ Μαρτίνος ὁ ἀγιώτατος καὶ μετ' οὐ πολὺ πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν, ἐπιζήσας ἐν τῇ ὑπερορίᾳ ἔτη δύο, κατὰ τὸ 653· ὡς ἐκ τῶν Ἀναστασίου συλλογῶν ἐχρονολόγησεν ὁ αὐτὸς Ἰησοῦτης Πεταύτιος, ἐν τῷ *Λογιστηρίῳ*, Μέρει Α. Βιβλ. Η. Κεφ. α. - ὅμοια ἱστορεῖ καὶ ὁ Ἄθην. Μελέτιος Ἐκκλ. ἱστορ. ἔτι ἀνεκδότῳ, Βιβλ. Ζ'. Κεφ. 4.

Τὴν τῶν ἐπὶ τῆς Ταυροσκυθίας χωρῶν ὑπὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος ὑποταγὴν πορρωτέρω τοῦ Η'. ἤδη ἀρχομένου αἰῶνος, συμπεραίνομεν ἀπὸ τῆς Ἰουστινιανοῦ ἱστορίας τοῦ Ρινοτιμήτου, ὅστις παρὰ Λεοντίου τοῦ Πατρικίου, ἐν ἔτει 695, εἰς Χερσῶνα ἐξωρισθεὶς, ἐπὶ δέκα χρόνοις ἐν αὐτῇ διέτριψεν. ὄθεν ἔπειτα δραπέτης φυγὼν, ἀπεκατέστη πάλιν εἰς

τὸν ἐξ οὗ ἐκπεπωκὸς ἔτυγε θρόνον, ἐν ἔτει 704. Περὶ οὗ ὄρα, εἰ βούλει, τὸν Ἀνώνυμον περὶ τῶν *Πατριῶν Κωνσταντινουπόλεως*, Μέρους Β'. καὶ Νικηφόρον εἰς τὴν τῶν Χρονικῶν ἐπιτομὴν. - Τὴν γε μὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ τούτου ἀπὴναιαν καὶ θηριωδίαν, δι' ἧς λύπην τινὰ κατὰ τῶν Χερσονιτικῶν τρέφων, στόλον ἔπειτα πέμψας, ἀφ' οὗ τὸ δευτέρον ἐπέβη τοῦ θρόνου, ἤβηδὸν τοὺς πάντας σχεδὸν κατέσφαξε, πάντες ἄνθρωποι ἀποστρέφονται, καὶ Θεὸς αὐτὸς παρὰ πόδας ἐξεδίχησεν. Ὁ μὲν γὰρ στόλος ἐπαναπλέων μετὰ τὴν ἐν Χερσῶνι ἀπάνθρωπον ἀνδροκτασίαν, ὑπὸ ἀγρίας τρικυμίας καὶ ζάλης τοῦ πελάγους δεινῆς κατελήθη, ἐν ἧ τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν, ὡς ἱστορεῖται, γεγόνασιν ὑποβρύχιοι· ὁ δὲ τύραννος αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Βαρδάνου, τοῦ αὐτοκράτορος ἀναγορευθέντος, ἐν ζ'. ἔτει μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν εἰς τὸν θρόνον (τούτέστιν ἐν ἔτει 744), συνάμα τῷ υἱῷ Τιβερίῳ, μαχαίρας ἔργον ἐγένετο.

Τὸ παλαιὸν ἀπὸ Παννονίας ἕως Σάρκελ τοῦ ἄστεως, ὄντος διαστήματος ἐξήκοντα ἡμερῶν, ὄκουν Πατζιναίκαί. Ἔστι δὲ Σάρκελ ἐν τῷ ἀνατολικωτάτῳ μέρει τοῦ Τανάϊδος. Ἀπὸ γὰρ Σάρκελ καὶ Καραννούλ καταρρέει ὁ παταμὸς οὗτος. Ἐκτίσε δὲ τὸ Σάρκελ ὁ αὐτοκράτωρ Θεόφιλος αἰτήσας τῶν Σαζάρων, διὰ Πέτρου Σπαθαροκανδιδάτου τοῦ Καματηροῦ· ὅτε καὶ τῆς Χερσῶνος ἔτι δημοκρατούμενης καὶ κρινομένης ὑπὸ ἀρχόντος χειροτονουμένου καὶ ὀνομαζομένου Πρωτεύοντος, καὶ ἀρίστων τινῶν κολουμένων Πρ.^{ων} τῆς πόλεως, ὁ Θεόφιλος καταλύσας τὴν δημοκρατίαν, ἔταξε στρατηγὸν τῇ πόλει τὸν Πέτρον αὐτόν. (Δοσίθ. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολ. Πατριαρχ. Βιβλ. Β'. Κεφ. 6'. παράγραφ. 1. σελ. 4408).

Ἐπὶ τοῦ Θ'. αἰῶνος Θεόφιλος ὁ βασιλεὺς προσέβαλετο στρατηγὸν Χερσῶνος τὸν Σπαθαροκανδιδάτον Πετρονῶν, ὀρίσας τὸν τότε Χερσῶνος Πρωτεύοντα, καὶ πάντας τοὺς ἐκεῖ ὑπαίχειν αὐτῷ, ἐξ οὗ (λέγει Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος, ἐν τῷ περὶ Διοικήσεως τοῦ Κράτους πρὸς τὸν υἱὸν Ῥωμανόν, Βιβλ. Β'. Κεφ. μβ'.) καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐπεκράτησεν ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν εἰς Χερσῶνα προβάλλεσθαι στρατηγούς. Τοσαύτην δὲ πρόνοιαν ἐποιοῦντο οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτορες, εἰς τὸ διαφυλάττειν ἀσφαλῆς καὶ ἀνεπηρέαστον τοῦτο τὸ μέρος τῆς αὐτῶν ἐξουσίας, ὥστε καὶ φροντίδα οὐ μικρὰν ἀνεβάλλοντο, τὸ ἔθνος περιποιεῖσθαι τῶν Πατζινακτικῶν, καὶ μετὰ τούτων συνιστᾶν φιλίαν, ὅπως, ὡς φίλοι, μὴ ἐνοχλῶσι πλησιόχωροι ὄντες τοῦ Χερσονήσου. Ὅθεν ὁ αὐτὸς Πορφυρογέννητος παρήγγελε πρὸς τὸν υἱὸν (αὐτόθ. ἐν Κεφ. α.). ὅτι γειτνιαῖε τὸ ἔθνος τῶν Πατζινακτικῶν τῷ μέρει τῆς Χερσῶνος· καὶ μὴ φίλως ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, δύνανται κατὰ τῆς Χερσῶνος ἐξέρχασθαι, καὶ κουργεῖν, καὶ λείζεσθαι αὐτὴν καὶ τὰ λεγόμενα Κλημάτα.

Τὴν μὲν οὖν τῶν Χερσονιτικῶν καὶ Βοσπορανικῶν κατάστασιν ἐφεξῆς ἐπὶ τοῦ Ἰ. αἰῶνος μεσοῦντος ἤδη, ἐξ ὧν ἡμῖν ἱστορήσεν, ἄχρις αὐτοῦ συμβάντων, αὐτὸς ὁ Πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος, ἀνωτέρω διήλθομεν. Περὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ Ἰ. αἰῶνος, ἐδοκίμασαν οἱ Χερσονήσιοι καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὕπλων τῶν Ῥωσσιῶν. Βλαδμίριος καὶ γὰρ ὁ μέγας Πρίγκηψ, ἐν ἔτει τὸ ἀπὸ τῆς Σωτηρίου Οἰκονομίας 986, μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ ἐπέβη τῆς Χερσονήσου, καὶ πολιορκήσας τὴν ἐν αὐτῇ πόλιν Χερσῶνα, εἰς ὑποταγὴν κατηνόγκασε, τοὺς ἐξ ἀνατολικοῦ μέρους τὸ ὕδωρ εἰς αὐτὴν διοχετεύοντας ὑδραγωγοὺς ἀποτεμών, καὶ διὰ τῆς δίψης τοὺς πολιορκουμένους οὕτω στενοχωρήσας εἰς τὴν παράδοσιν καὶ τὴν πόλιν παραστήσασκεν. Διέτριψε δὲ τοὺς ὄχτους ὁ Βλαδμίριος, ἐξ ὑποθήκης Ἀναστασίου τινός, ὅστις βέλος ἀπὸ τῶν τοῦ ἄστεως ἐπέλξεων πρὸς τοὺς περικαθημένους ἐχθροὺς ἐπαφῆκεν, ἐφ' ᾧ ἐπεγέγραπτο «τὰ πρὸς ἀνατολὰς ὀπισθέν σου διατεμῶν φρέατα, ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ εἰς τὴν ἀστυ διοχετεύεται, τὴν πόλιν ἀλώσεις». Τὴν μὲν οὖν πολιορκίαν ταύτην, καὶ τὴν τοιῶδε τρόπον συμβῆσάν τῆς πολιορκουμένης πόλεως ἄλωσιν, περὶ τὴν Θεοδοσίαν, ἤτοι περὶ τὸν Καρφᾶν, ὁ ἀρτίως ἡμῖν τὴν ἱστορίαν τῆς ὅλης Ῥωσσίας συγγράψας Γάλλος Levesque, γενέσθαι ὑπέθετο. Ἐλλήν δὲ τις φίλος ἐμὸς, καὶ τῆς Ῥωσσιῆς γλώσσης εὖ μάλα εἰδήμων, οὐχὶ τῆς Θεοδοσίας, τῆς δὲ Χερσῶνος (νομίζω δὲ ὅτι τοῦτο καὶ ἀληθέστερον) οὕτω διατείνεται συμβῆναι, τὴν τότε ἐκπολιόρκησίν του καὶ ἄλωσιν· ἀνακαλοῦσι δὲ ἀμφότεροι μάρτυρα τοῦ λεγομένου τὸν Ῥωσσοῖστορικὸν Νέστορα, ἐκ τῶν αὐτῶν χορδῶν τὴν ἀντίφθογγον ψάλλοντες. Ὡς τόσον τὴν εἴτε Θεοδοσίαν, εἴτε Χερσῶνα, ὁ θεῖος Βλαδμίριος τότε καθυποτάξας καὶ τῆς ὅλης Ταυρικῆς χερσονήσου κατεκυριεύσεν. Ἀλλ' ἀσπασάμενος ἔπειτα τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποθέμενος διὰ τοῦ μυστικοῦ καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος, ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὴν τῶν Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτορων Βασιλείου τε καὶ Κωνσταντίνου ἀταδέλφην Ἄνναν εἰς γυναῖκα νόμιμον νυμφευθεῖς, τὴν τῆς Χερσονήσου πάλιν ἐπικράτειαν τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσιν ἐπέστρεψε. Καὶ φαίνεται λοιπὸν ἐκ τούτων ἀπάντων, ὅτι ἀπὸ Μιθριδάτου καὶ καθεξῆς ἕως τοῦ ἰα. ἐκκλησιαστικοῦ αἰῶνος καὶ ἔτι προσωτέρω, ἡ Σκυθικὴ αὕτη χερσονήσος, περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος, ὑποκειμένη τῷ Ῥωμαϊκῷ Κράτει ἄσι διέτέλεσε.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΙΓΙΣ.

Αἰγίς, κατὰ τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως ταύτης, ἦτο τὴν ἀρχὴν δέρμα αἰγός, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐσκέπαζον τὸ στήθος καὶ τοὺς ὤμους, ἵνα προφυλάττωνται εἰς τὰς μάχας· ἡ περιετύλιπτον τὸν βραχίονα τῶν

ἀριστερὸν, ἵνα τοῦ πολεμίου τὰς προσβολὰς ἀποκρούσει. Τὸν ἀρχαῖον τοῦτον τοῦ ἀμύνεσθαι τρόπον μαρτυροῦσιν οὐκ ὀλίγα μνημεῖα. Ὁ Ὀμηρος δὲν εἶχεν ἄλλην ταύτης ἰδέαν περὶ τῆς αἰγίδος, τὴν ὁποῖαν ἀποδίδει εἰς τὸν Δία ὡς ἀμυντικόν, ἀλλὰ καὶ ἐπιθετικόν ὄπλον. Πᾶν ὅ,τι οἱ θεοὶ μετὰ τῶν θνητῶν εἶχον κοινὸν ἔπρεπε νὰ ἔχη τι ἰδιαιτέρον καὶ ὑπερφυές. Τὸ ἐκ τῆς πληγῆς αὐτῶν βέρον αἷμα ἦτο ὁ ἰχώρ· τὸ ποτὸν αὐτῶν ἦτο τὸ νέκταρ· ἡ δὲ τροφή αὐτῶν, ἡ ἀμβροσία· ὡσαύτως ἡ αἰγίς τοῦ Διὸς ἔπρεπε νὰ ἔχη πλεονεκτήματα ἰδιαιτέρα. Ὁ ποιητὴς, ὅστις ἔθηκεν εἰς τὸν κροτὸν ἢ τὸν ζωστήρα τῆς Ἀφροδίτης τὰ πλεονεπαγωγὰ θέλητρα, τὸν ἔρωτα, τὴν ἐπιθυμίαν, τὰς προσήνεϊς ἡμιλίαις, καὶ τοὺς αἰμύλους λόγους, οἵτινες ὑποκλέπτουσι καὶ τὴν καρδίαν τῶν σωφρονούντων· ὅστις περὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἀγαμέμνονος ἔβαλε τὸν δαίμονα καὶ τὸν φόβον, ὥφειλεν εἰκότως εἰς τοῦ Διὸς τὴν Αἰγίδα νὰ προσθήσῃ τὸν φόβον, τὴν ἀλκήν, τὴν ἐριδα, καὶ τὸν θόρυβον· καὶ ἐπειδὴ ἀδυνατοῦσι νὰ πλήττωσιν αἱ νοεραὶ αὐταὶ δυνάμεις τὰ ὄμματα, ἵνα τὸ ὄπλον τοῦ κραταιοτάτου τῶν θεῶν ἐμπνέη τὸν τρόμον, ἔβαλεν ἐν μέσῳ τὴν κεφαλὴν τῆς φορικαίας Γοργόνης, καὶ ὄφεις περὶ αὐτὴν συνεμπεκομένους. Τοιοῦτον τὸ φοβερὸν ὄπλον, ὅπερ ἔγινεν εἰς τὸν Δία ἄξιον νὰ καλεῖται Αἰγίχος, τοῦτέστιν αἰγίδα ἔχων, τῆς ὁποίας ἡ μόνη κίνησις κάμνει τοὺς ὑπευθύνους νὰ τρέμωσιν. Ἐκ τούτων γίνεται φανερὸν, ὅτι ὁ Ὀμηρος, πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς ὀπίσεως ταύτης, συνέμιξε πᾶν ὅ,τι, κατὰ τὰς ἰδέας τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐδύνατο νὰ φαίνηται φοβερόν· δέρμα λάτιον, περὶ τὰ ἄκρα τριχῶδες, ἐν τῷ μέσῳ φορικώδη κεφαλὴν ἔχων, καὶ περὶ αὐτὴν ὄφεις. Οὕτω περιγράφει τὴν αἰγίδα, ὅταν ἡ Ἀθηνᾶ καταβαίη εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, παροτρύνουσα αὐτοὺς εἰς τὸ μάχεσθαι, καὶ ἀποτρέπουσα τοῦ ἐπινοεῖσθαι σκοποῦ, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ εἶχον συλλάβει νὰ παραιτήσῃ τὸ Ἴλιον, καὶ νὰ φύγωσιν· ἡ γλαυκῶπις θεὰ φορεῖ αἰγίδα πολύτιμον, ἀγῆρατον καὶ ἀθάνατον, ἐκ τῆς ὁποίας ἑκατὸν κρόσια ὀλόχουσα ἐκρέμαντο, καλοπλεγμένα ὄλα· ἑκατὸν δὲ βόας ἀξίζον ἑκαστον:

Αἰγὶδ' ἔχουσι' ἐρίτιμον, ἄγρον, ἀθανάτην τε·

Τῆς ἑκατὸν θύσανοι παγχρόσσει ἠέρεστον,

Πάντες ἐπιλείεις· ἑκατόμβοιοι δὲ ἑκαστος. (Il. B, 447).

Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ὀμήρου ἡ αἰγίς δὲν ἦτο λεπιδωτὴ· ὅθεν φαίνεται ὅτι αἱ λεπίδες εἶναι νεωτέρα προσθήκη· αὐταὶ παρέχουσι πλειοτέραν ἐνέργειαν εἰς τὴν ὄπλιαν, καὶ ἀντιτάσεως μεγαλειότεραν ἰδέαν. Περιγράφων δὲ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν αἰγίδα ὁ Οὐιργίλιος δὲν ἠμέλησε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν αὐτῆς λεπίδων, τὰς ὁποίας χαλκεύουσι οἱ Κύκλωπες εἰς τὰ βᾶθη τῆς Αἴτνης (Aeneid. L. VIII, 435).

Ἡ Αἰγίς δὲν ἦτο λοιπὸν κατ' ἀρχὰς, ὡς προεί-

ρηται, εἰμὴ δέρμα αἰγός. Πολλοὶ τῶν Ἑλληνικῶν μύθων ἔλαβον τὴν γένεσιν ἐκ τῆς διπλῆς τῆς λέξεως σημασίας. Ἴνα λαμπρύνωσιν ἀκόμη τὸ ὄπλον τοῦτο, χρεῖα ἦτο νὰ ἐφεύρωσιν εὐγενεστέραν ἀρχὴν τοῦ δέρματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ κατασκευάζετο, καὶ νὰ διηγηθῶσι περὶ αὐτῆς περιστάσεις τινὰς, διὰ τῶν ὁποῦ νὰ διακρίνηται τοῦ κοινῆς αἰγός δέρματος, Πρῶτος ὅστις διηγεῖται τῆς αἰγίδος τὴν ἱστορίαν εἶναι ὁ Σικελιώτης Διόδωρος (Β.βλ. Γ').

Τὸ ἀπλῶς ἀμυντικὸν καὶ γενικὸν τοῦτο ὄπλον ἀπέδωκαν ὕστερον οἱ ποιηταὶ κατ' ἐξαιρέσιν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Δία. Ἡ Ἀθηνᾶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει τὴν αἰγίδα ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐπὶ γεγλυμένης λίθου τοῦ Μουσειοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν, Ζεὺς Ἄξυρος, ὡς κοινῶς ἐρμηνεύεται ἡ λέξις Axur, ἦτοι ἀγένειος, φορεῖ τὴν αἰγίδα περὶ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα· καὶ ἐπὶ τοῦ ἐμβαδοῦ ἀναγινώσκειται τοῦ λιθογλύφου τὸ ὄνομα κατὰ γενικὴν ΝΕΙCΟΥ. Ἡ ἔκτυπος ψῆφος τῆς ἐν Βενετία Βιβλιοθήκης τοῦ Ἁγίου Μάρκου εἰκονίζει Δία Αἰγίχον, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τὴν αἰγίδα φοροῦντα· ὑπῆρξεν αὐτῇ ὑπόθεσις ὠραίας διακριτικῆς τοῦ Οὐίσκοντιοῦ. Ὅσακις ἄλλοις τις τῶν θεῶν φορεῖ τὴν αἰγίδα, τοῦτο δὲν εἶναι πλεόν, πλὴν ἰδέας ἀλληγορικῆς. Οὕτω τὸ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἄγαλμα τῆς Νίκης εἶχε χρυσὴν ἀσπίδα, καὶ ἐπ' αὐτῆς Μέδουσαν τὴν Γοργόνα, ὅτι ἡ νίκη εἶναι ἐκ Διός. Ὁ δ' ἔρωτος, τὴν αἰγίδα φέρων ἐπὶ τινῶν δακτυλιολίθων, εὐφαίνει τὴν πρὸς αὐτὸν τὸν Δία νίκην αὐτοῦ. Ἡ Ῥώμη ἐπὶ νομίσματος μεγάλου σχήματος φορεῖ τὴν αἰγίδα, κατὰ συνέπειαν τῆς πρὸς αὐτὴν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Διὸς προστασίας· καὶ ὁ ποιητὴς Προυδέντιος περιγράφει ὡσαύτως τὴν Ῥώμην σκεπομένην διὰ τῆς αἰγίδος.

Ἐκ τῶν θεῶν μετέβη ἡ αἰγίς εἰς τοὺς ἥρωας, τοὺς πολεμιστὰς, καὶ τοὺς αὐτοκράτορας. Ἐπὶ ὠραίας ἐκτύπου ψῆφου, τὴν ὁποῖαν ἐδημοσίευσεν ὁ Μιλλιῖνος, περισκεπέται ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ τῆς αἰγίδος, ὡς ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς προστατευόμενος. Ἡ ἀλληγορία αὕτη τῆς προστασίας, τὴν ὁποῖαν παρεῖχον οἱ θεοὶ εἰς τοὺς ἥρωας, ἔγινεν εἰδὸς τι φυλακτηρίου, ἐξαιρέτως διὰ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνης, ἧτις εἶχεν, ὡς ἔλεγον, τὴν δύναμιν τοῦ ἀπομακρύνειν τὰς μαγγανείας. Διὸ τῶν αὐτοκράτορων τινῶν, μὴ φοροῦντες τὴν κυρίως λεγομένην αἰγίδα, ἔχουσι Γοργόνας κεφαλὴν εἰς τὸ μέσον τοῦ στήθους ἐπὶ τοῦ θώρακος· ἐκ τούτου ὁ Σεροῦτιος κινήσει εἶπεν, ὅτι θώραξ, lorica, ὀνομάζεται ἡ αἰγίς, ὅταν φορεῖται ὑπὸ τῶν θνητῶν. Ἐπὶ μεγάλης ἐκτύπου ψῆφου σκεπάζουσα ἡ αἰγίς τῆς Ἀθηνᾶς τὰ γόνατα Τιβερίου Καίσαρος, καθήμενος ἐπὶ θρόνου, εὐφαίνει τὴν δοθεῖσαν εἰς τὸν κόσμον εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν.

K. Σ.

ΟΙ ΦΑΡΜΑΣΩΝΟΙ

ή
ΦΡΑΓΚΟΜΑΣΩΝΟΙ (FRANCS-MAÇONS).

Οι Φαρμασώνοι είναι μία μυστική εταιρία διεσπαρμένη εις διάφορα μέρη τῆς σφαιρας, μάλιστα ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ. Σκοπὸς αὐτῆς ὑπάρχει, κατὰ τοὺς θεσμοὺς, τοὺς ὁποίους αὐτὸ τὸ Τάγμα ἐδημοσίευσεν (ἄρθρ. 1) « Ἡ ἐξάσκησις τῆς ἀγαθοεργίας, ἡ σπουδὴ τῆς καθόλου ἠθικῆς καὶ ἡ πᾶσις πασῶν τῶν ἀρετῶν. » Οἱ ἐταῖροι οὗτοι θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ὡς ἀδελφοὺς καὶ νομίζουσι χρέος τῶν νὰ συμβοηθῶνται εἰς ὅν τινα τόπον καὶ ἂν εὐρίσκωνται, εἰς ὅ,τι ἔθνος καὶ εἰς ὁποιαυδὴποτε τάξιν τῆς κοινωνίας καὶ ἂν ἀνήκωσι. — Δὲν γίνεται τις δεκτὸς εἰς τὸ Τάγμα εἰμὴ μετὰ τινος μυστικῆς τελετῆς καὶ δοκιμίας* οἱ μύσται ὀρκίζονται νὰ μὴ φανερόνῃσι τίποτε ἐκ τῶν ἀποκρῦφων τῆς εταιρίας. Ἐχουσι δὲ κατὰ συνθήκην σημεία διὰ νὰ γνωρίζωνται. Παρεδέχθησαν καὶ σύμβολα, δανεισμένα ἐκ τῆς τέχνης τοῦ κτίστου (maçon, Γαλλιστί), καθὼς τὸ δερμάτινον περιγιάστριον ἢ περιζώμα (ποδιά, ἐμπροσθῆλα, tablier), τὸ μυστήριον (μυστήριον, truelle), τὸν γνώμονα (γωνιᾶν, στάφνην, équerre), τὸν διαβήτην (πριέλι, compas) καὶ διαιροῦνται εἰς ἀριθμὸν τινα μικρῶν συνακτηρίων (loges), τὰ ὁποῖα συνεννοῦνται εἰς ναοὺς (temples).

Λαμβάνουσι καὶ κατὰ τὴν μάλλον ἢ ἥττον προόδουσιν αὐτῶν εἰς τὴν μύσην βαθμοὺς διαφόρους, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀναβαίνει μέχρι τῶν 33· πλὴν δὲν ὑπάρχουσι ἐξ αὐτῶν εἰμὴ τρεῖς ἄξιοι λόγου, οὐσιώδεις* ὁ βαθμὸς τοῦ ἀρχαρίου (apprenti), τοῦ τεχνομαθοῦς (compagnon) καὶ τοῦ ἀρχιτεχνίτου ἢ ἀρχικτίστου ἢ πρωτομαγίστου (πρωτομάστορος, maître)· οἱ μεμυημένοι (initiés) οἱ φθίσαντες εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους βαθμοὺς σχηματίζουσι ἐν εἶδος συμβουλίου καλουμένου ἢ Μεγάλη - Ἀνατολή (Grand-Orient) ἢ Μεγάλη - Ἀνατολή τῆς Γαλλίας ἐδρεύει εἰς Παρισίους.

Οἱ Φαρμασώνοι συγκροτοῦσι δύο συμπόσια κατ' ἔτος, ἵνα δοξάζωσι τὰς δύο εορτὰς τοῦ Τάγματος, τὴν μὲν κατὰ τὸ ἡλιοστάσιον τοῦ θερού, τὴν δὲ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χειμῶνος.

Ἡ ἀρχὴ τῆς εταιρίας τῶν Μασώνων ἢ Τοιχοποιῶν εἶναι ἐσκεπασμένη με βραθὺ σκότος* οἱ μὲν τὴν ἐξάγουσι ἐκ τῶν μυστηρίων τῆς Αἰγύπτου ἢ τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ τὴν ἀναβιβάζουσι εἰς τὴν θεμελίωσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἰερουσαλήμ ἐπὶ τοῦ Σολομῶντος, καὶ τῇ δίδουσι ὡς συστάτην τὸν Χειρᾶμ, τὸν ἀρχιτέκτονα ὅστις ἀνεδέχθη τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ἐκεῖνου* ἄλλοι δὲ, τέλος, θεωροῦσι αὐτὴν ὡς λείψανον τοῦ Τάγματος τῶν Ναϊστών (Templiers) ἢ τῆς ἀποκρῦφου εταιρίας τῶν Ροδοσταυριτῶν (Rose-Croix) (1). Κατὰ τὴν πιθανωτέραν ὁμοίαν

(1) Θέλουσι εἰπεῖ βραχίαια τινα περὶ αὐτῶν ἀκολουθῶς. Σ. Μ.

γνώμην, ἡ Μασωνικὴ Κοινότης ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς εἰς μίαν συναδελφότητα κτιστῶν οἰκοδόμων, ἣτις δὲν ἤρχισε νὰ γίνεται γνωστὴ εἰμὴ κατὰ τὰ τὸν Ἡ. αἰῶνα Μ. Χ. Οἱ ἀρχιτέκτονες οὗτοι περιοδεύοντες ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τῆς Εὐρώπης ἔκτισαν αὐτὰς τὰς βασιλικὰς (basiliques, ἐκκλησίας θολωτὰς), αὐτὰς τὰς μητροπόλεις (Cathédrales) τοῦ μεσαίωμου, τὰς ἐπὶ τοσοῦτον ἀξιολόγους καὶ διὰ τὴν κομψότητα καὶ διὰ τὸ ὁμοιομορφον αὐτῶν, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸ εἶδος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τὸ λεγόμενον Γοθικόν.

Οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος κτίσται ἐδειξαν κατὰ πρῶτον τὰ προτερήματα αὐτῶν ἐν Λομβαρδίᾳ* ἐκεῖθεν δὲ διεσπάρθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Γερμανίαν κατόπιν τοῦ Μεγάλου Καρόλου* ἐπέρασαν ἀκολουθῶς εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὅπου ἐσχημάτιζον ἤδη κατὰ τὸν Ἡ. αἰῶνα ἐν σωματείον ἰσχυρὸν προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Ἐδουίνου, ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως Ἀλθεστάνου* κατὰ τὸν ἨΓ' αἰῶνα φαίνονται οἰκοδομοῦντες τὴν μεγαλοπρεπῆ μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀργεντοράτου ἢ Στρασβούργου. Ἐλαβον τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ ν' ἀποτελῶσιν ἔργα τινὰ ἀρχιτεκτονικὰ, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς διαγωνισμοῦ ἐκράτουν τὰς μεθόδους αὐτῶν ἀπορρήτους, ἀπαιτοῦντες μίαν μακρὰν μαθητείαν ἢ δοκιμότητα. — Προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ ἀφ' οὗ οἱ ἀρχιτεκτονικοὶ τῶν τρόποι ἐγένοντο πάγκοινοι, ἔχασαν τὸν ἀρχέτυπον χαρακτῆρα* μέγας ἀριθμὸς ὑποκειμένων ἀμοίρων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς εἰσλήθην εἰς τὴν Φραγκομασωνικὴν εταιρίαν. Ἀλλ' ὅμως τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἐργαλεῖα ἀνήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομητικὴν διστηρήθησαν, ἂν καὶ ἐν εἶδει συμβόλων* αἱ συνειδήσεις καὶ αὐταὶ διέμειναν, πλὴν δὲν ἐφύλαξαν τῆς ἀρχικῆς διοργανώσεως εἰμὴ τὸ φρόνημα τῆς ἀδελφότητος.

Εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν δύναται τις νὰ εὔρη τὰ παλαιότερα ἔχνη τοῦ Μασωνικοῦ Τάγματος διοργανισμένου σχεδὸν ὡς ὑπάρχει τὴν σήμερον* καὶ τῶντι, εἰς τὰ 1327 πάντες οἱ Λόρδοι ἦσαν Φαρμασώνοι* τὰ 1502 ὁ Ἐνρίκος Ζ' διεκηρύχθη προστατῆς τοῦ Τάγματος καὶ διώρισε συνακτῆριον εἰς αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα. Ἡ Μασωνία δὲν εἰσῆχθη εἰς τὴν Γαλλίαν εἰμὴ κατὰ τὸ 1725* εἰσῆχθη δὲ ὑπὸ τοῦ Λόρδου Δέρουεντ-Ουάτερς. Δὲν ἐβράδυνεν αὐτὴ ποσῶς νὰ διαδοθῆ* εἶχεν Ἀρχικτίστην (grand-maître) τὸν δοῦκα τοῦ Ἀουτρικοῦ (Chartres), μετέπειτα δούκα τῶν Ἀυρηλιανῶν (Orléans)· ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοκρατορίας, τὸν βασιλέα Ἰωσήφ, ἀδελφὸν τοῦ Ναπολέοντος.

Αἱ Μασωνικαὶ Κοινότητες, καίτοι ἀθῶαι κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς συστάσεώς των, διήγειραν ἀείποτε τὴν δυσπιστίαν τῶν Κυβερνήσεων, διὰ τὴν εὐκολίαν τὴν ὁποίαν αὐταὶ παρεῖχον εἰς τοὺς συνωμῶτας τοῦ νὰ συνέρχωνται λαθραίως. Ὅθεν καὶ τὸ 1425 καταδιώχθησαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς, τὸ 1564 παρὰ

τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ' κατὰ τὸ 1757 τὸ Δικαστήριον τῶν Παρισίων προσέβη κατ' αὐτῶν τούτων* προεγράφησαν ἐπίσης ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Ῥωσίᾳ* ἀλλ' ἀντέσχον εἰς ἀπάσας τὰς ἀποπείρας τὰς γενομένας πρὸς ἀπώλειαν των (1). (Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Π. Α.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ (2).

Ἀπὸ τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος τὰ Πανεπιστήμια ἀρχίζουσι νὰ ἐξασκήσωσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς διανοητικῆς τῆς Εὐρώπης ἀναπτύξεως. Ἴσον δὲ χαρακτῆρα παρουσιάζει ἡ ἐπιρροὴ αὕτη κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἦται ἡ διαφορὰ τῆς διοργανώσεως αὐτῶν. Ἄπαντα τὰ πανεπιστήμια, ἅτινα βλέπομεν φουσικῆς καὶ οὐκ ἐπιπλάζου ὑπάρξεως, ἀπολαύοντα ἀναγνωρίζουσι νοητικὴν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ νὰ διαδίδωσιν αὐτὴν ἐπιτηδεύονται. Κατὰ πᾶσαν δὲ ἐποχὴν περιπίπτουσιν ὅ,τι ἀξιολογώτερον καὶ ἐκλεκτότερον περιέχει ἢ ἐπιστήμη. Ἐντεῦθεν τὸ θέλημα τῆς πανεπιστημιακῆς παραδόσεως καὶ τῶν περὶ τὰ πανεπιστήμια λειτουργιῶν τὸ ἀξίωμα καὶ ἀξιοσεβαστον.

Πολὺ ὀλίγον γοητευτικὴ ἤθελεν εἶσθαι ἡ διδασκαλία ἂν περιοριζόμεθα νὰ μεταδώσωμεν τὴν ἐπιστήμην τοιαύτην ὁποῖαν τὴν παρελάβομεν παρὰ τῶν προγενεστέρων μας* ἀλλ' ὅσάκις αἱ γόνιμοι ἡμῶν μελέται νέα ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης ἐπιπέσουσι φῶτα, ἔπειτα προσκαλούμεθα νὰ ἐκθέσωμεν τὰς ἀνακαλύψεις μας ἐνώπιον ἀκροατηρίου Πανεπιστημίου τινός, ἂν καὶ τοῦτ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν ἤθελεν εἶσθαι δημιουργεῖν ἔργον ὅλως διόλου πρωτότυπον καὶ πρωτοφανές, ἢ ἄμεσος καὶ προσωπικὴ πρὸς ἀλλήλους τῶν καθηγητῶν καὶ μαθητῶν συγκοινωνία δίδει μεγαλύτεραν ἐμψύχωσιν εἰς τὴν ἐργασίαν μας

(1) ἔχουσι καὶ ἐν Κερκύρᾳ συνακτῆρια (loges) ἀρίνομεν εἰς ἄλλους τὴν φροντίδα τῆς ἐξιστορήσεώς των. Σ. Μ.

(2) Τὸ παρὸν ἄρθρον μετεφέρουμεν ἀπὸ τὸ ἀξιολογὸν σύγγραμμα τοῦ Κ. Φ. δε-Σαβιουῦ ἐπιγραφόμενον « Ἱστορία τοῦ κατὰ τὸν μεσαίωνα Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου. » (Τομ. III κεφ. ΚΑ).

Ἡ Ἑλληνικὴ λέξις « Πανεπιστήμιον » τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζομεθα, ἀκριβέστερον ἐφαρμόζεται εἰς τὰ σήμερινὰ ἐπιστημονικὰ διδασκῆρια καὶ δὲν ἔχει τὴν διττὴν σημασίαν τῆς Λατινικῆς Universitas. Ἡ περὶ τῆς ὀνόματος « Universitas » ἐσημαίνει ἢ αὐτὸ τὸ ἐπιστημονικὸν κατὰστημα ἢ τὰ μέλη ἐξ ὧν ἀπαρτίζετο καὶ τῶν ὁποίων σημαντικώτερα ἦσαν ὁ rector, οἱ consilarii, doctores legentes, scholarii. Εἰς τὴν δευτέραν μάλιστα σημασίαν ὅς ἐπιτοπλεῖστον γίνεται χεῖρις τῆς λέξεως παρὰ τοῖς παλαιοῖς συγγραφεῦσι. Ἐνίοτε δὲ ἐμφαίνει τὸ σῶμα τῶν μαθητῶν universitas scholarium. Οὕτω π. χ. περὶ τὴν ἱγ' ἑκατονταετηρίδα ὑπῆρξεν ἐν Βονωνίᾳ ἐν μόνον νομικῶν Σχολείων ἐμπεριέχον δύο universitates, ἐκεῖνην δὴλ. τῶν ἀλλοθενῶν μαθητῶν (Ultramontani) καὶ τῶν Ἰταλῶν (Citramontani). Σ. τοῦ Μ.

καὶ ἔτι μάλλον περισπούδαστον τὴν καθιστᾷ (1). Τοιοῦτος εἶναι ὁ θεμελιώδης τῶν πανεπιστημίων χαρακτῆρ τὰ ὁποῖα καὶ ἀνίσχυρα καὶ ἀνοφελῆ ἀποβαίνουσιν, ἂν ὅπωσδήποτε ἢ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τῆς ἐπιστημονικῆς παραδόσεως ἐπηρᾶζονται (2).

Ἰπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὰ ἡμέτερα ἔχουσι πλείστην ἀναλογίαν πρὸς τὰ τοῦ μεσαίωμου πανεπιστήμια, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν ὑπ' ἄλλας ἐπόψεις. Καὶ πρῶτον μὲν τὰ κατὰ τὸν μεσαίωνα πανεπιστήμια εἶχον μεγαλύτεραν σπουδαιότητα ἢ τὴν σήμερον, διότι ἐστεροῦντο τῆς συνδρομῆς καὶ ἐπικουρίας τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἀπειραρίθμων βιβλίων ὅσα τῶρα πανταχόθεν ἐκδίδονται. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τότε εἰς τὰ πανεπιστήμια φοιτῶντες περισσότερον καιρὸν διετέλου ἐν τούτοις μαθητευόμενοι καὶ ἄνδρες ἦσαν ὀριμώτεροι τὴν ἡλικίαν, ὁ κοινωνικὸς βαθμὸς των, τὰ ὑπουργήματά των καὶ ἀξιώματα ἀνεδείκνυον αὐτὰ περιφανέστερα παρ' ὅτι σήμερον εἶναι. Ἀφ' ἑτέρου ἂν καί, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης καθ' ἣν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐσχηματίζοντο σωματεῖα τινὰ σχεδὸν ἀνεξάρτητα (3), τὰ πανεπιστήμια ἐμι-

(1) Ὁ προφορικὸς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὸν γραπτὸν λόγον. Ὁ μὲν εὐκαμπτότερος, ζωηρότερος καὶ εὐληπτότερος, ὁ δὲ σοβαρώτερος καὶ κανονικώτερος τοῦ ἑτέρου. Τοῦτον εἰκότως δυνάμεθα νὰ προσομοιώσωμεν ἐνίοτε μετὰ καλῶς ἐξεργασμένην ἰχνογραφίαν, ἐκεῖνον μετὰ ζωγραφίαν διαστίλβουσαν μετὰ τὰς λαμπροτέρας χροιάς. Τὰ καρτόνια τοῦ Ραφαῆλ διεγείρουσι τὸ θαυμασμόν τοῦ καλλιτέχνη, ἀλλ' ἡ γραφὴ τοῦ Τιτιανῦ ἡδύνη τὴν ὄρασιν καὶ τὴν καρδίαν συγκινεῖ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀμαθεστέρου χωρικοῦ. Σ. τοῦ Μ.

(2) Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἡ Ἐκκλησία ἔσχεν εἰς τὴν Δύσιν μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς νοητικῆς ἀναπτύξεως. Εἰς τὴν ἐπιρροὴν ταύτην ὀφείλεται ἡ γένεσις τῆς οὗτω λεγομένης σχολαστικῆς φιλοσοφίας συνδυαζούσης τὴν διαλεκτικὴν μετὰ τὴν θεολογίαν. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν καὶ αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπώλεσεν ἡ διδασκαλία τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς. Ὅτε δὲ μεταγενέστερον, ἀπὸ Λουθηρου μάλιστα, ἀπελύθη τῶν ἐκκλησιαστικῶν δεσμῶν τῆς, εἰς χαλεπωτέραν δουλείαν ὑπέπεσεν, ὑποχείριος κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον γενομένη τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Σ. τοῦ Μ.

(3) Τὰ ἀνεξάρτητα ταῦτα σωματεῖα (corporazioni) ἐν Ἰταλίᾳ περὶ τὴν ἱγ' ἑκατονταετηρίδα κατῳρθῶσαν σχεδὸν παντοῦ τῆς χερσονήσου ν' ἀντικαταστήσωσι τὸ δημοκρατικὸν εἰς τὸ ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα. Τότε βλέπομεν ἀποκλειομένους εἰς τινος τῶν Ἰταλίων Κοινοτήτων (Comuni) τοὺς εὐγενεῖς ἀπὸ τῆς διαχείρισις τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως καθ' ὅν τρόπον ἀπεκλείοντο οἱ ἄτιμοι. Nobilis καὶ infamis ἦσαν ἐν καὶ τὸ αὐτό. Οἱ δὲ εὐγενεῖς εὐτυχεῖς ἠεθέρουν ἑαυτοὺς ἐν ἐπιτυχίαν καὶ συγκαταταχθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν τεχνιτῶν καὶ βιομηχάνων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀριστοκρατία ριζοῦται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον τάχιστα ἀπ' αὐτὰ τὰ σπλάγγνα τοῦ δήμου νέα ἀναφέρεται ἀριστοκρατία, ἀντικαθιστῶσα πάλιν τὴν ἀρχαίαν τῶν φεουδαλικῶν ἀρχόντων. Τοιαύτης καταγωγῆς εἶναι λ. χ. αἱ οἰκογένειαι τῶν Ricci, Strozzi, Capponi, Albizzi, Medici κτλ. ἐν Φλωρεντίᾳ, τῶν ὁποίων οἱ ἐπὶ φιλοφ' ὀνόματι τίτλοι εἶναι πλαστούργημα τῶν μετὰ ταῦτα μεγάλων Δουκῶν τῆς Τοσκάνης. — Ἀδυνάτου οὕσης μιᾶς πολιτικῆς ἰσότητος, ἡ δημοκρατία κα-

μήθησαν τοιαύτας ἐγκαθιδρύσεις, ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιοήθησαν παντελῶς οἱ κυβερνῶντες.

Ἄλλ' εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ διαφορὰ, ἣτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν πανεπιστημίων τοῦ μεσαιῶνος καὶ τῶν ἡμετέρων ἐφ' ὅσον ἀποδίδει τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ γένεσιν των. Ὡς πρὸς τοῦτο ἠθέλαμεν μεγάλως ἀπατηθῆ παραβάλλοντες τὰ πρῶτα τοῦ μεσαιῶνος πανεπιστήμια μὲ τὰς ἐπιστημονικὰς τῶν νεωτέρων ἐγκαθιδρύσεις, ἔργον ἡγεμόνος τινὸς ἢ πόλεως πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ὑπηκόων αὐτῶν, καὶ τῶν ὁποίων τὴν εἴσοδον ἐπιτρέπουσι καὶ εἰς τοὺς ἀλλοδαπούς. Ἄνδρες ζῆλωται τῆς διαδόσεως τῶν φώτων συνήθουζον πέραξ αὐτῶν ὀλίγους τινὰς μαθητάς· ὅσον τάχιστα, προστιθεμένων νέων καθηγητῶν, ἐπλατύνετο ὁ κύκλος τῶν ἀκροατῶν, ἰδρύετο μία σχολή. Ὅποια δὲν ὄρειλε νὰ ἦναι ἢ καὶ ἰδρῶν αὐτῶν τὸσοῦτον ὀλιγάριθμοι, ἢ δὲ προφορικὴ διδασκαλία ἦτο σχεδὸν ὁ μόνος δρόμος ἀνοικτός εἰς τὴν ἐπιστήμην! Ὅποιον τὸ καύχημα τῶν καθηγητῶν καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν μαθητῶν ὅτε πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης οἱ φιλομαθεῖς παμπληεῖς συνέρχοντο εἰς Παρισίους καὶ Βονωνίαν, ἐνταῦθα ἐπὶ πολὺν χρόνον διάγοντες καὶ τῶν μαθημάτων ἀκροαζόμενοι!

Κατ' ἀρχὰς λοιπὸν αἱ κυβερνήσεις δὲν ἠναγκάζοντο οὔτε νὰ ἀνεγείρωσι τοιαῦτα καταστήματα οὔτε ἐμμίσθους καθηγητὰς ἐν αὐτοῖς νὰ διατηρῶσι. Ἀλλὰ, προϊόντος τοῦ χρόνου, ὅτε παρήκμασαν τὰ πρῶτα πανεπιστήμια, κατέστη ἀναγκαία ἡ ὑποσῆριξις αὐτῶν παρὰ τῶν ἡγεμόνων. Ὅσα ὅμως οὗτοι ἀνήγειραν δὲν δύνανται νὰ συγκριθῶσι μὲ τὰς ἐλευθέρως Σχολὰς ἀνωτέρας αὐτῶν κατὰ τὴν ἄξιαν, καὶ μολοντούτο αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἐνέκλειον ἀκόμη

ταντὰ πάντοτε εἰς τυρανίαν. Παρατηρήσατε τὰς δημοκρατουμένας πόλεις τῶν πατέρων μας Ἑλλήνων καὶ θέλετε ἰδεῖ αὐτὰς βράδιον ἢ τὰχιν ὑποτελεῖς εἰς τύραννον καὶ πάντοτε σχεδὸν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβροχὴν καὶ κηδεμονίαν προκρίτου τινος. Ὅταν δὲν τυραννῆ Πεισιστράτος ἢ Διονύσιος, δίκαιη καὶ ἐπιτροπεύει Περικλῆς. Αἱ πολιτεῖαι τῶν Δωρικῶν φυλῶν διετήρησαν ἐπὶ περισσότερο καιρὸν ἀναλλοίωτον καὶ ἀνθετον τὸ πολίτευμά των, ἐπειδὴ τοῦτο ἦτο κρῆμα τι ἀριστοκρατίας καὶ δημοκρατίας. Οὕτω λοιπὸν κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα πολλοὶ τύραννοι κατεπλημύρηνσαν τὴν Ἰταλίαν. Ἐκτοτε δὲ τὰ πολιτεύματα τῶν Δήμων (municipii) ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποσβύονται, οἱ δὲ τύραννοι διὰ τῶν κατακτιθέντων μεταβάλλουσιν εἰς τὴν πρῶτην Δημοτικὴν κυβερνήσιν (regime municipale) τὴν ἐπαρχιακὴν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀρχὴ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος (Imperium) ὑπῆρξεν ἐνταῦθα ἀπόκεντρος καὶ ὑπὸ ξένης ἀντεπροσωπεύετο δυνάμει, ἡ Ἰταλία, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ὑπεδουλώθη, ἀλωθεῖσα παρὰ ἄλλων ἐθνῶν καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη ξενοκρατεῖται. Γλωσσα, θρησκεία καὶ μέχρι τινὸς κοινὴ καταγωγὴ, ἦθη καὶ ἔθιμα κοινὰ καὶ συμφέροντα ἀποτελοῦν τὴν τωρινὴν Ἰταλικὴν ἐθνικότητα, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε αἱ τῆς Ἰταλίας ἀπόπειραι πρὸς ἀνάκτησιν ἢ μάλλον ἀπόκτησιν πολιτικῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, ἕνεκα πολλῶν καὶ διαφόρων λόγων, ἀπέστησαν μάταιαι. Σ. τοῦ Μ.

εἰς τὸν κόλπον των τὸν σπῆρον τῆς διαφορᾶς. Ἐχρῶσθον δὲ τὴν λαμπρότητα των εἰς τυχαίας τινὰς καὶ προσκαιροὺς περιστάσεις. Τινὲς τῶν ἀξιολογωτέρων διδασκάλων ἀνῶρθον διὰ τινὰ καιρὸν μίαν σχολὴν, ἀλλ' αὕτη ὅσον οὐπω περιπεσοῦσα εἰς τὰς ἀνικάνους τῶν διαδόχων των χεῖρας παρελύετο πάλιν. Καὶ τῶντι, τὰ πανεπιστήμια εὐρίσκοντο μεμονωμένα χωρὶς δεσμὸν συνδέοντα αὐτὰ μὲ τὴν νοητικὴν τῶν ἐθνῶν κίνησιν καὶ ἐστερημένα τῶν γυμνασίων, ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος αὐτῶν· ἀλλ' ἡ πτώσις αὐτῶν δὲν ἐσταμάτησε τὴν διανοητικὴν κίνησιν ἣν εἶχον μεταδώσει εἰς τὴν Εὐρώπην, προπάντων δὲ οἱ νομομαθεῖς πρέπει, εὐγνωμονοῦντες, νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι ἡ νεωτέρα τοῦ Δικαίου ἐπιστήμη ἔχει ὡς πηγὴν τῆς τὴν σχολὴν τῆς Βονωνίας.

Ὡς ἔγγιστα συγχρόνως ἤκμαζον τρεῖς περιώνυμοι σχολαὶ ὑψηλῆς διδασκαλίας· ἡ τῆς φιλοσοφίας καὶ θεολογίας τῶν Παρισίων· ἡ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου τῆς Βονωνίας καὶ ἡ ἐν Σαλέρνῳ τῆς ἰατρικῆς· ἀλλ' ἡ ἐν Σαλέρνῳ σχολὴ οὐδεμίαν ἐπιβροχὴν ἔσχεν ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὐδ' αὐτῶν τῆς ἰατρικῆς. Καὶ τῶντι εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι αὐταὶ ἔλαβον ὡς ὑπογραμμὸν τὰς σχολὰς τῆς θεολογίας καὶ τοῦ δικαίου πλησίον τῶν ὁποίων ἀνηγέρθησαν.

Αἱ τῶν Παρισίων καὶ τῆς Βονωνίας σχολαὶ πρῶται διεφημισθῆσαν καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ ἐχρησίμευσαν ὡς πρότυπον εἰς τὰ ἀναρίθμητα πανεπιστήμια τὰ ἐφεξῆς σποράδην ἀνεγερθέντα. Ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διέφερον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διοργανώσεώς των. Ἐν Παρισίοις οἱ καθηγηταὶ συναπαρτίζουσι τὸ σωματεῖον, ἔχουν πᾶσαν ἐξουσίαν εἰς τὰς χεῖράς των, οἱ δὲ μαθηταὶ, μέλη τῆς σμικρᾶς ταύτης πολιτείας, εἶναι μόνον ὑπήκοοι αὐτῆς· ἐν Βονωνίᾳ οἱ μαθηταὶ ἀπαρτίζουσι τὸ σωματεῖον, ἐκλέγουσιν τοὺς ἀρχηγούς των εἰς οὗς ὑπακούουσιν οἱ καθηγηταὶ (1).

Τὰ μὲν τῶν μετὰ ταῦτα ἀνεγερθέντων πανεπιστημίων παρεδέχθησαν τὸ Παρισινὸν σύστημα, τὰ δὲ τὸ ἕτερον. Τὸ πρῶτον γενικῶς παρεδέχθησαν ἐν Ἰταλίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ (2)· τὸ δεύτερον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Δύο εἶναι τὰ σημαντικώτερα αἰτία τῆς διαφορᾶς τῶν συστημάτων τούτων· πρῶτον μὲν, τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα, τὸ ὅποιον ὑπερί-

(1) Τοιοῦτος ὁργανισμὸς μὲ τὴν τωρινὴν σύστασιν τῶν πανεπιστημίων παραβαλλόμενος θέλει φανῆ βέβαια πολὺ παράδοξος, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνθυμηθῆ τις ὅτι, ἐμπροσθεν εἰπομεν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα μαθητῶν.

(2) Εἶναι ἀξιοπαράτηρον ὅτι ἅπαντα τὰ ἐν Γαλλίᾳ πανεπιστήμια, ὡς τὸ ἐν Βονωνίᾳ, ἐξόχως ἀφιερῶθησαν εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ Δικαίου καὶ ἐπομένως ὀνόμαζον αὐτὰ «Πανεπιστήμια τῶν Νόμων» — Pasquier. Recherches. IX. 37. Παρομοίως εἰς τινὰ τῶν πανεπιστημίων τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας ἐκάλουν τοὺς μαθητὰς ἰουριστὰς (juristen) μολοντὶ ἀνήκον εἰς ἄλλον ἐπιστημονικὸν κλάδον. Παρθ. Sampadius Almanach von Heidelberg 1813 § 37.

σχυν εἰς τὴν Βονωνίαν εὐκόλως μεταδοθῆν καὶ εἰς τοὺς μαθητάς· δεύτερον, ἡ φύσις αὐτῆ τῶν ἐπιστημῶν τῶν παραδιδόμενων εἰς ἐκτέραν τῶν σχολῶν τούτων, ἡ θεολογία δηλ. καὶ τὸ δίκαιον. Ἡ ἐν Παρισίοις σχολὴ ἐγκαθιδρυθεῖσα κατ' ἀρχὰς πρὸς παρὰδοσιν τῆς Θεολογίας ἀπῆτει ἄκραν ὑποταγὴν παρὰ τῶν μαθητῶν τοσοῦτον μάλλον ἐφ' ὅσον ἕως τότε εἰς τὰ μοναστήρια καὶ ἄλλους ἐκκλησιαστικὸς συλλόγους αὐστηροτάτη πειθαρχία εἶχε πάντοτε συνοδεύσει τὴν διδασκαλίαν ταύτην. Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἅπαξ καθιερωθεὶς ὁ ὁργανισμὸς οὗτος ἐφηρομόσθη καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ νέων σχολῶν καίτοι διατελούντων εἰς ἄλλας τῆς θεολογικῆς τῶν Παρισίων περιστάσεις. Ἡ ἀρχαιότης καὶ ὑπόληψις τῶν σχολῶν τῶν Παρισίων καὶ Βονωνίας μᾶς ἐξηγοῦν διατὶ τὰ καταστατικά των ἐχρησίμευσαν ὡς πρότυπα εἰς τὰ ἄλλα πανεπιστήμια. Μολοντούτο ἂς μὴ νομίση τις ὅτι οἱ πρῶτοι αὐτῶν κανονισμοὶ συνετηρήθησαν ἀναλλοίωτοι. Ἐκαστος λαὸς ἐτροπολόγησεν αὐτοὺς, καὶ ἐν Γερμανίᾳ, λόγου χάριν, ἀπὸ τῆς μεταρρυθμίσεως (1), ἀπέκτησαν πολλῶ πλεον ἀνεξάρτητον χαρακτῆρα. Φ. Α.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Περὶ τῶν φαινομένων, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς συντεθὲν μὲν ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Λελοῦτου, μεταφρασθὲν δὲ ὑπὸ Π. Λαζαρά.

Συνέχεια· βλέπε Φυλλ. Ε.

Τὸ βῆμα, ὅπερ οἱ ὀργανολάτραι τῆς σχολῆς τῶν Παρισίων δὲν ἠθέλησαν, μήτε θέλουσι νὰ διακυβεύσωσι, διεκυβεῖθη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου παρὰ μιᾶς ἄλλης σχολῆς ἱατρῶν φιλοσόφων, ἣτις ἐγκαυχᾶται καὶ οἰοεὶ λαμβάνει τὴν ὀνομασίαν τῆς ἀπὸ τῆς τόλμης ταύτης. Ἡ σχολὴ τοῦ Μονπεσσολάνου (Montpellier) ἀνήγαγε τὰς δυνάμεις τῆς ζωῆς καὶ τὰς ἐνεργείας, τῶν ὁποίων αἱ δυνάμεις αὐταὶ εἰσὶν ὅσπερ τὸ ἐνεργὸν μέρος, εἰς μίαν μοναδικὴν ἀρχὴν, ἣτις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς. Κατὰ τὸν Βαρθέζου, τὸν Βιχάτον τῆς σχολῆς ταύτης, κατ' ἄλλους πρὶν καὶ μετ' αὐτὸν, ἡ ζωτικὴ ἀρχὴ, διεσταλμένη οὕσα οὐσιωδῶς τῆς διωργανισμένης ὕλης, διέπει ταύτην καὶ κατευθίνει εἰς πάσας τὰς ἐνεργείας τῆς ζωῆς καθυπό. Ὁμολογεῖ ὡς τόσον ὁ Βαρθέζος ὅτι ἐνδεχόμενον ἡ ἀρχὴ αὕτη νὰ μὴ ἦναι διακεκριμένη τῆς ψυχῆς καθόσον τοῦ σώματος, ἴσως νὰ κρατῆ τὸν τρόπον τινὰ καὶ ἐκ τινος μέρους τῆς ψυχῆς. Ἀλλ' εἶναι ἐν τούτοις ἀληθές, ὅτι ἐκεῖνη παραλείπουσα εἰς ταύτην τὴν τελευταίαν τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν εὐθύνην παντὸς ὅ,τι ἐστὶν αἰσθητικότης καὶ νόησις, ἐπιφυλάττει εἰς ἑαυτὴν ἰδίως πᾶν τὸ πραττόμενον

(1) Πᾶς τις ἔνοοι ὅτι αἰνίτεται ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς τὴν ὀρθοπεδικὴν τῶν διακυρτωμένων μεταρρυθμίσεων.

ἐν τῷ ζῶντι σώματι ἄνευ αἰσθήσεως καὶ σκέψεως.

Εἰ μὲν ἠκολούθει τις τὴν τάξιν τῶν ἰδεῶν καὶ οὐχὶ διόλου τὴν τάξιν τῶν χρόνων καὶ τῶν γεγονότων, ἔμενεν εἰσέτι ἐν βῆμα νὰ γενῆ πρὸς τὸν διορισμὸν τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς, καὶ τὸ βῆμα αὐτὸ ἦτο ἐνδεδειγμένον ἀφ' ὅσον ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωτικῆς ἀρχῆς ἀπεφαίνετο περὶ τῆς ἐνδεχομένης τοῦλάχιστον συναφείας τῆς ἀρχῆς ταύτης μετ' ἐκεῖνης τοῦ νοῦς. Τοῦτο ἐπεχείρησεν ὁ Στάλιος, ὁ μείζων, ἂν οὐχὶ ὁ πρῶτος ἐν φυσιολογίᾳ ὅσοι τὴν δεινὴν ταύτην δόξαν ἠσπάσθησαν. Ἡ ἀληθὴς ἀρχὴ τῆς ζωῆς, εἶπεν ὁ Στάλιος, εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ἀδιαίρετος ἡ ἀρχὴ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς διανοίας. Ἡ ψυχὴ ὑπάρχει ἐπὶ τοσοῦτον μάλλον κυρία καὶ κατευθύντρια τοῦ σώματος, ἐν ᾧ κατοικεῖ, καθ' ὅσον τὸ ἐδημιούργησε καὶ εἰδοποίησεν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν. Ἡ ψυχὴ λοιπὸν δὲν διεξάγει μόνον τὰς λειτουργίας τῆς αἰσθητικότητος καὶ τοῦ λογικοῦ, ἀλλὰ προεξάρχει εἰς πάσας τὰς λειτουργίας, ὡς καὶ εἰς τὰς βαθυτέρας, τὰς πλέον κρυφίας, τὰς πλέον ἐνδομύχους.

Ἡ διδασκαλία αὕτη τῆς καθόλου καὶ ἀπολύτου διεξαγωγῆς τοῦ σώματος παρὰ τῆς ψυχῆς, κατὰ Στάλιον, ὀνομάσθη Ψυχισμὸς ἢ Ψυχοδοξία (Animisme), καθὼς ἐκεῖνη τῶν ἱατροφιλοσόφων τοῦ Μονπεσσουλιάνου (Montpellier) ἐκλήθη Ζωτικισμὸς ἢ Ζωτικοδοξία (vitalisme), ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς εἰδικῆς ἀρχῆς, ἣν ἀπένεμον εἰς τὴν ζωὴν.

Αἱ διδασκαλαὶ αὗται τοῦ Ζωτικισμοῦ καὶ τοῦ Ψυχισμοῦ, παραλληλισθεῖσαι συχνάκις καὶ προσεγγισθεῖσαι, ἐνίοτε συνεχύθησαν, ὑποληφθεῖσες τῆς μιᾶς ἀντὶ τῆς ἄλλης· καὶ, ὁμολογητέον, παρεκτός παντὸς ἄλλου λόγου, ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς ὁ γενόμενος ὑπὸ τοῦ Βαρθέζου, ὅ,τι λέγει περὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς ταύτης μετὰ τῆς ψυχῆς, ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ τοῦτο. Καὶ τῶντι ἡ ἀρχὴ αὕτη πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ μὴ ἦναι, ὁμοῦ μετ' αὐτῆς, εἰμὴ μία ἀπορομὴ ἢ προσόν, μία τροπολόγησις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας, τὴν ὁποίαν εἶναι ἀδιάφορον νὰ καλωμεν ψυχὴν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, αἱ διδασκαλαὶ αὗται κέκτηνται κοινὸν τοῦτο, δηλονότι ὑφαιροῦσαι, πολὺ πλέον παρ' ὅτι κάμνει ἡ διδασκαλία τῶν ζωτικῶν δυνάμεων, τὰς πράξεις τοῦ ζῶντος σώματος ἀπὸ τῆς ἐξαιρετικῆς κυριαρχίας τῆς ὕλης, ἔστω καὶ διωργανισμένης, θέτουσιν ἀμφοτέραι τὰς πράξεις ταύτας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μιᾶς ἀρχῆς νοήμονος.

Κατὰ ταύτας λοιπὸν τὰς διδασκαλίας, ἡ ἐν ᾧ πρόκειται περὶ αὐτῶν, δύναται μάλιστα νὰ τεθῆ τὸ τελευταῖον τοῦτο ζήτημα, τὸ ἀναγόμενον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ζωῆς. Ἡ ζωὴ αὕτη ἦν περὶ ὁ ζωτικισμὸς καὶ ὁ Σταλιανισμὸς τάττουσιν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν μιᾶς ἀρχῆς νοήμονος, τίνα σχέσιν ἔχει μὲ τὸ νοητικὸν τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἢ μόνον τοῦλάχιστον μὲ τὴν αἰσθητικότητα; Ἡ ζωὴ καὶ ἡ αἰσθη-

τικότης εἰσι δύο πράγματα οὐσιωσως διακεκριμένα, ἢ δύο πράγματα οὐσιωδῶς συννημένα;

Δὲν θέλω διδάξει οὐδένα τι νέον, ἀναπολῶν ὅτι ἡ τελευταία αὐτῆ γνώμη ὑπεστηρίχθη οὐχὶ μόνον προκειμένου περὶ ζώων, ἀλλὰ καὶ περὶ φυτῶν, πρὸ δισχίλιων ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα. Μετὰ τὸν Ἐμπεδοκλῆν, μετὰ τὸν Δημόκριτον, ὁ Πλάτων ἀπέδιδεν αἰσθητικότητά εἰς τὰ φυτὰ καὶ ἡ δόξα αὐτῆ, διαβάσα τὸν βῶν τῶν αἰώνων, κατέλεξε μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀριθμῶν τινα φιλοσόφων καὶ φυσιολόγων, τελευταίος τῶν ὁποίων εἶναι, νομίζω, ὁ Ἄγγλος Δαρβίνος. Καὶ ὅμως, ὁμολογητέον, ἡ αἰσθητικότης αὐτῆ ἢ παραχωρηθεῖσα εἰς τὰ φυτὰ ὑπὸ φιλοσόφων ἐξαιρετικῶς φιλοσόφων, ἀνήγεται ἰδίως εἰς ὅ,τι ἡδύνατό τις νὰ ὀνομάσῃ ζωὴν αὐτῶν τούτων σχετικῆν, εἰς ἐκείνας τὰς πράξεις τῆς καθόλου ζωῆς τῶν, αἵτινες συσχετίζουσιν αὐτὰ μετὰ τοῦ σώματος ἢ τῶν ἐξωθεν ἐπενεργούντων, καὶ διαθεβαιούσιν τὰς ὁποίας ἐξ αὐτῶν δέχονται ἐντυπώσεις.

Πλὴν φιλόσοφοι, ἦττον φιλόσοφοι, νεώτεροι καὶ θεωροῦντες ἑαυτοὺς ἀκριβεστέρους καὶ κατὰ τὰς ἰδέας καὶ κατὰ τὸ λεκτικόν, εἶπαν ὅτι τὰ φυτὰ εἶναι αἰσθητικὰ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἑαυτῶν, ἔν τε τῇ θρηπτικῇ καὶ ἐν τῇ συσχετικῇ ζωῇ καὶ ὅτι, ἐν ἐνὶ λόγῳ, δυνάμει μόνον τῆς ἐσωτερικῆς αἰσθητικότητος ἐκτελοῦνται ἐν αὐτοῖς αἱ πλέον ἐνδόμυχοι πράξεις τοῦ βίου τῶν. Καὶ εἰ μὲν εἶπαν τοῦτο περὶ τῶν φυτῶν, πολλὸ μᾶλλον εἰσέτι τὸ εἶπαν καὶ περὶ τῶν ζώων καὶ τῆς θρηπτικῆς αὐτῶν ζωῆς. Ἡ ἔνδον αὐτῆ ζωὴ τῶν ζώων, ἢ, συντομώτερον, ὁ βίος αὐτῶν, συνδέεται οὐσιωδῶς, κατὰ τὸ λέγειν τῶν φυσιολόγων, μετὰ τινος ἀληθοῦς αἰσθητικότητος.

Ἰδῶμεν λοιπὸν ἐν τέλει τί πρέπει νὰ φρονῶμεν περὶ τοῦ τρόπου τούτου τοῦ λεωρεῖν, ἢ τοῦλάχιστον τοῦ ἐκφράζεσθαι.

Εἰ μὲν πράγμα τι ἐστίν, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ γινώσκωμεν, καὶ εἰς τὸ ὅποιον φαίνεται ὅτι ἡδυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ ἀληθές αὐτοῦ ὄνομα, ἐν ὀνομα μὴ ἀνήκον εἰμὴ εἰς αὐτὸ, τοῦτο εἶναι ἡ αἰσθητικότης καθότι αὐτῆ ἐστὶν ἡμεῖς αὐτοί, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ ἡμῖς, πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολῆς. Δὲν εὐρίσκειται ὅμως λέξις, τὴν ὅποιαν τυχὸν κατεχράσθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, οὔτε δυνάμει, οὔτε τρόπος ὑπάρξεως, τὰ ὁποῖα οὕτως αὐθαιρέτως ἐπέξετειναν.

Τὸ νὰ ἐξήτησαν, μεγαλύνοντες τὸ κράτος τῆς αἰσθητικότητος, νὰ ἐμπεριλάβωσιν εἰς αὐτὸ πᾶν ὅ,τι προσήκει εἰς τὸν νοῦν καὶ αὐτὸ τὸ λογικόν, ἦτο μὲν σφετερισμὸς, ἀλλὰ σφετερισμὸς εὐκατανόητος· διότι τὰ τρία ταῦτα κράτη συνεφάπτονται, καὶ ἐν πολλοῖς συγχέονται· μᾶλλον δ' εἰπεῖν δὲν σχηματίζουσιν εἰμὴ ἐν καὶ μόνον κράτος, ἐν ᾧ συνδεσπύζουσιν, ἀλληλομαχοῦσαι, πολλάκις δύο ἢ τρεῖς ἀρχαὶ διακεκριμέναι. Πλὴν τὸ νὰ ἀνήρησαν, δι' ὑπερβολῆς ἀντιθέτου καὶ καταβαίνοντες ἐκ τῶν

ὑψηλοτέρων τῆς συνειδήσεως εἰς τὰ σιωπηλὰ βάρθη τοῦ σώματος, εἰς τὴν αἰσθητικότητα φαινόμενα, τῶν ὁποίων τὴν παρουσίαν αὐτῆ δὲν ἀποκαλύπτει, καὶ τὸ νὰ ἐπέβαλον εἰς αὐτὰ τὸ ὄνομα ταύτης, ἰδοὺ πρᾶγμα πολὺ ὀλιγώτερον κατανοητὸν, καὶ ὁμῶς ἐγένετο.

Ὁ Βιχάτος, ἐπιθέτων νέαν διασήμενσιν (désignation) εἰς τινὰς προγενεστέρους δοξασίας, καὶ λόγου χάριν, εἰς ἐκείνην τοῦ Γλισσῶνος, ἔδωκε τὸ ὄνομα αἰσθητικότητος ὀργανικῆς εἰς τὴν ἀρχὴν φαινομένων ἄτινα οὐδεμίαν αἰσθησι, οὐδεμίαν συγκίνησι, ἔστω καὶ ἡ πλέον παχυλὴ, καθιστᾷ γνωστὰ εἰς τὸ ἐργὸν τοῦ ὀργανισμοῦ ἐν ᾧ αὐτὰ ἀποτελοῦνται· φαινόμενα ἀπορρόφησεως, κυκλοφορίας, ἀναδόσεως (exhalation), ἐκκρίσεως, θρηπτικῆς ζωῆς ἐν βοαχυλογίᾳ, κοινὰ εἰς τε τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.

Ἡ διασήμενσιν αὐτῆ, εἰς τὴν ὅποιαν ἐνίοτε ἀνθυπεκατέστησαν μίαν ἄλλην ἀνάλογον, ἐκείνην, ἐπὶ παραδείγματος, τῆς *lartharousis aisthētikōtētos*, ἐπέτυχεν ἐν φυσιολογίᾳ, ὅπου καθημερινῶς σχεδὸν παρίσταται, καὶ ὅπου ἀπεικονίζει τὴν πρώτην τάξιν τῶν ἡμετέρων λειτουργιῶν. Καὶ ὅμως δὲν εἶναι εἰμὴ μεταφορὰ, ὁ Μάιν δὲ Βιράν (1) δὲν τὸ εἶπεν εἰσέτι γεγονυῖα τῇ φωνῇ, ἥτις δύναιται μὲν ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ νὰ ἦναι ἀνεκτὴ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀλλαχού. Καλεσάτωσαν ὅπως βουληθῶσιν, *ερεθιστόν* (irritabilité), *ἐξεργαστόν* (excitabilité), ἢ καὶ ἄλλως ἐπὶ τὸ προσφορότερον, τὴν ἰδιότητα ταύτην δυνάμει τῆς ὁποίας τὰ μόρια ἡμῶν, κινούμενα ἐξωθεν ἢ ἐσωθεν κίνησιν ἐπαισθητήν ἢ προσποριζομένην, ζῶσι ζωὴν ἀρμονικὴν καὶ κοινήν· διίσχυρισθήτωσαν καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν σχέσεων ἀμοιβαίων καὶ εἰς δεδομένας περιστάσεις, ἡ αἰσθητικότης ἐκεῖ ἀνθυποκαθίσταται ἢ προστίθεται· δὲν πρέπει ὅμως νὰ δοθῇ τὸ ὄνομα τῆς αἰσθητικότητος εἰς αὐτὴν τὴν ἰδιότητα. Αἰσθητικότης δὲν ὑπάρχει εἰμὴ ὅπου συνειδήσις, βαθμὸς τις συνειδήσεως. Ὅθεν, τὸ ἐργὸν δὲν εἶναι συνειδὸς οὔτε τῆς ζωῆς τῶν ὀργάνων ἄτινα εἰσι τὰ ἄμεσα αὐτοῦ ἐργαλεῖα.

Ἀφ' οὗ ἄπαξ ἐδόθη τὸ ὄνομα τῆς αἰσθητικότητος εἰς τὴν ἀρχὴν πασῶν τῶν πράξεων ἀνεξαιρέτως τῆς ὀργανικῆς ἡμῶν ζωῆς, ἐπήχθησαν ἀκατασχέτως εἰς τὸ νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν ποιῶσιν (qualification) ταύτην οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς φυτικῆς ζωῆς, ἀλλ' ὡς καὶ εἰς ἐκείνην πάντων τῶν τε μεγάλων καὶ μικρῶν συνθετικῶν καὶ ἀποσυνθετικῶν κινήματων τῆς ὀρυκτῆς φύσεως· καθότι πάντα ταῦτα τὰ κινήματα, ὡς περὶ ἐκεῖνα τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν καὶ ζώων, ἀποτελοῦνται κατὰ νόμους σταθερωτάτους, καὶ δυνάμει συγγενειῶν δυναμένων νὰ κληθῶσιν ἐκλεκτικαί. Καὶ δὲν σταματῶσιν ἐνταῦθα. Εἴτε διότι ἡ λέξις φέρει τὴν ἰδέαν, εἴτε διότι ἡ ἰδέα ἐκάλεσε τὴν λέξιν, κατήχησαν νὰ διακηρύ-

(1) Μέγας μεταφυσικὸς Γάλλος, ἀποθανὼν κατὰ τὸ 1824. M.

ζῶσιν ὅτι ἡ αἰσθητικότης αὐτῆ εἶναι ἀληθῆς αἰσθητικότης, αἰσθητικότης ἥτις αἰσθάνεται ἑαυτήν· δοξασία ἢ ὁποῖα ἀναδεικνύει τὸ ὄρυκτὸν ἐμψυχον δημιουργήμα, τὸν κόσμον μέγα ζῶον, καὶ ἥτις ὑποστηρικθεῖσα πλέον ἢ ἄπαξ, φέρει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φιλοσοφίας ἐν ὄνομα τὸ ὅποιον δὲν εἶναι χρεῖωδες νὰ ἀναμνήσω.

Ὅτι τοιαύτη νὰ ἦναι ἡ οὐσία τῶν πραγμάτων, τοιαύτη ἢ ἀρχὴ τῶν κινήσεων αὐτῶν, οὐ μόνον δὲν δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν τίποτε περὶ τούτου, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἔνδον ἡμῶν διαμαρτύρεται κατὰ τῆς φαντασίας ταύτης, καὶ ἡ παραθήσις ἢ ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νὰ κίωμεν τῶν διακριτικῶν χαρακτηριστῶν τῶν τριῶν βασιλείων τῆς φύσεως, καὶ αἱ σχέσεις τὰς ὁποίας ἡ *κοινογνώσια* (le sens commun) ἐπάγει ἡμᾶς νὰ συνιστῶμεν μετὰ τῶν ἡμῶν καὶ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν ὄντων ἄτινα τὰς συνθέτουσι, καὶ ἡ ἡμετέρα ἰδία ἡμῶν αὐτῶν ἀντίληψις.

Ἀντὶ τοῦ νὰ προσάπτῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν αἰσθητικότητα εἰς πᾶσαν ἰδέαν κινήσεως, ὡς καὶ μίας κινήσεως ἢν τινα μόνον προσπορίζεται, κατανοεῖ ὅτι ὑπάρχουσι κινήσεις ὀφειλόμεναι εἰς ἕνα ἄπλοῦν μηχανισμόν, μηχανισμόν, ἔστω, μεταλλικόν, φυτικόν, ζωϊκόν· τὸν καταλαμβάνει ἐπειδὴ τὸν γνωρίζει, καὶ τὸν γωρίζει· ἐπειδὴ τὸν βλέπει, ἐπειδὴ τὸν δεικνύει αὐτὸς ἑαυτῷ.

Μηγὰρ δὲν ἐφευρίσκει μηχανισμοὺς, καὶ μηχανισμοὺς πολυαριθμοὺς, ποικίλους, θαυμασίους, ναι μὲν γεννήματα τοῦ νοῦς του, ἀλλ' εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἔδωκε τὴν αἰσθητικότητά του; Ὁ ἄνθρωπος φέρει ἐν ἑαυτῷ ἕνα μηχανισμόν ἀνάλογον, πολὺ ἀνώτερον βεβαίως πάντων ὅσους αὐτὸς ἐκτελεῖ, ἀλλ' ὅθεν ἐπίσης ἡ αἰσθητικότης ἄπεστι. Ως πρὸς αὐτὸν, αἰσθάνεσθαι, κατὰ τὴν στενωτέραν μάλιστα καὶ φυσικωτέραν σημασίαν, φανερόν ἐστι τὸ νὰ ἀνάγῃ εἰς μέρος τι προσδιορισμένον τοῦ σώματος του τὸν νέον τρόπον τοῦ εἶναι προκύπτοντα ἐξ ἐφαρμογῆς ἀλλοτρίας καὶ ἐνίοτε ἐκ συγγενήσεως αὐτομάτου. Ὅθεν ἀνάγει εἰς ἰδιαιτέρον τόπον τοῦ ἐξωτερικοῦ περικαλύμματος τὴν τροποποίησιν ἥτις γεννᾶται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς προσβολῆς ὁποιοῦδήποτε ἀντικειμένου. Δὲν ἀνάγει ποῦποτε τὴν ἐφαρμοσιν, τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος εἰς τὸ ἔνδον τῶν κοιλοτήτων τῆς καρδίας. Ἀνάγει δὲ εἰς τινὰ μέρη ἔσω τοῦ στόματος τὴν μεταποίησιν τὴν ὅποιαν δοκιμάζει ἐκ τῆς ἐπαφῆς τινος *γευσίμου* (savoureux) σώματος. Δὲν ἀνάγει ποῦποτε τὴν ἐφαρμοσιν τῶν θρηπτικῶν ὑλῶν ἐν τῷ στομάχῳ. Καὶ τὸν παραλληλισμὸν αὐτὸν δύναιται τις νὰ πολλαπλασιάσῃ εἰς τὸ ἐπάπειρον.

Θέλουσιν ἄρα γε εἰπεῖν, ἂν καὶ τοῦτο δὲν ἦτο εἰμὴ νέος τρόπος τοῦ ἐπαναλαμβάνειν τὸ αὐτὸ σφάλμα, ὅτι ἕκαστον τῶν ὀργάνων, ἄτινα θεωροῦμεν ὡς ἀναίσθητα, ἢ ἀκριβεστέρον εἰπεῖν ὡς μὴ αἰσθανόμενα, αἰσθάνεται ὡς τὸσον, αἰσθάνεται οὕτω πως ἰδίως, ἀλλὰ τηρεῖ τὴν αἰσθησιν αὐτοῦ ἑαυ-

τῷ μόνον, χωρὶς τοῦ νὰ τὴν μεταδώσῃ εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀντιλήψεως; Τότε ἦτο ἂν μία μικρὰ περιέργως δημοκρατία τὸ πλῆθος αὐτὸ τοῦ ἐγῶ, ἐξ ὧν ἕκαστον δὲν ἠσθάνετο πάρεξ αὐτὸ ἑαυτὸ μόνον, ἀγνοοῦν πάντα τὰ ἄλλα, καὶ μηδαμῶς φροντίζον περὶ τοῦ τί γίνεται χιλιόμετρα τινα ἐν ἀποστάσει ἑαυτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει ἤδη τόσον φρόνιμος, καὶ ἡ ὑγεία αὐτοῦ ἀπέχει μακρὰν τοῦ νὰ ἦναι σταθερωτέρα τοῦ λογικοῦ του. Πλὴν δύναται τις νὰ διίσχυρισθῇ μετὰ πάσης βεβαιότητος ὅτι ἐν τοιαύτῃ ἀναρχίᾳ τῶν ὀργανικῶν ἐργῶν, αὐτὸς δὲν εὐρίσκει πώποτε ἄλλως εἰμὴ ἀσθενῆς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ προσέτι ἀπέθνησκε πάραυτα.

Ὁ μόνος τρόπος τοῦ καταπαῦσαι τὴν ἀναρχίαν ταύτην τῶν μικρῶν ἐργῶν, εἶναι ὁ τρόπος δι' οὗ παύονται πᾶσαι αἱ ἀναρχίαι, τουτέστιν νὰ καθυποβάλλῃ τις αὐτὰ εἰς τὴν δεσποτείαν τοῦ μόνου ἐγῶ, τοῦ μεγάλου ἐγῶ, ὅπως σχεδὸν ἔκαμεν ὁ Στάλιος (Stahl), ἀποσκορακίσας πάντας αὐτοὺς τοὺς ἀγάλους, κωφοὺς καὶ τυφλοὺς ὑπουργοὺς, τοὺς ὁποίους ἠθέλησαν νὰ τῷ δώσωσιν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Ἀρχῆς (archée), ζωϊκοῦ στοιχείου, ψυχῆς θρηπτικῆς, φυτικῆς, ἀλόγου, ὑλικῆς, καὶ καθεξῆς· ὀνομασίας, κατ' ἐμὴν γνώμην, ὅπως οὐδὲν κούφας, ἂν καὶ αὐταὶ εἰσέτι ἐπικρατῶσιν ἐν τῷ φυσιολογικῷ κόσμῳ, καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡδύνατό τις νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἐπιγραφὴν μίας τῶν ἀξιολογωτέρων κωμωδιῶν τοῦ Σακσπέιρου (Shakspeare)· *Κρότος πολλὸς μηδεὶνός ἐνεκα* (1).

Δὲν ἐννοοῦμεν διὰ τούτου νὰ παραδεχθῶμεν πάντα τὰ τοῦ Σταλίου· ἡ διερμηνεύσις του δὲν εἶναι πάντοτε σύμφωνος μετὰ τὰ γινόμενα· ἐνίοτε μάλιστα ἀντιφάσκει. Τὸ ἐνδιαίτημα (demeure) ἐκεῖνο, παραδείγματος χάριν, ὅπερ ἡ ψυχὴ ὀκοδόμησεν ἑαυτῇ ἐν τῷ γνόφῳ τῆς γενέσεως ἡμῶν, μοι φαίνεται ἔργον ἀρχιτεκτονικῆς, χωρὶς νὰ εἴπω ἀρκούντως δυσκατάληπτον, καθότι πάντα τὰ τῆς ὕλης ταύτης εἶναι τοιαῦτα, ἀλλ' ἱκανῶς δύσκολον νὰ συναρμολογηθῇ μετὰ τὴν σειρὰν τῆς ἐμφανίσεως τῶν γεγονότων. Νομίζω ὅτι καὶ ἐνταῦθα καθὼς ἀλλαχού, ὁ καταλύτης δὲν ἐργεῖται εἰμὴ τελειωθέντος τοῦ ξενοδοχείου. Πλὴν ὅ,τι δύναται τις νὰ εἴπῃ μετὰ τοῦ Σταλίου, εἶναι ὅτι ἐν τῷ κεντρικῷ τούτῳ δὲν εὐρίσκονται πάντα διαφανῆ καὶ εὐχεα, καὶ ὅτι ὁ κύριος δὲν βλέπει ἐκεῖ οὗτ' ἀκούει ἕκαστον. Μόνον, ἐπειδὴ ἡ οἰκία εἶναι καλὴ, εἶναι πόνημα χειρὸς τῆς ὁποίας ἡ ἐπιδεξιότης ἰσοζυγεῖ μετὰ τὴν παντοδυναμίαν, οἱ ὑπηρεταὶ καὶ αὐτοὶ καλῶς ἐξησκημένοι, ἢ διακονία ὡς καὶ εἰς τὰ μέρη τὰ διαφεύγοντα τὸ ὄμμα καὶ τὸ αὐτίον τοῦ κυρίου γίνεται ὡς εἰ διέταττεν αὐτὸς οὗτος.

Ἐνίοτε, καὶ κατὰ συνέπειαν τροποποιήσεώς τινος

(1) Beaucoup de bruit pour rien: Much ado about nothing.

ἀποκρύφου, τὸ δεῖνα ἐξ αὐτῶν τῶν μορίων, συνήθως ἀμαυρὸν καὶ ἄφωνον, καταλαμβάνεται, ἀποβαίνει ἀντηχοῦν· καὶ τότε ὁ κύριος ὄρα καὶ ἀκούει ὅ,τι ἄχρι τοῦδε μὴτ' εἶχεν ἰδεῖ μῆτε ἀκούσει.

Ἐν ἄλλοις ὄροις, καὶ ἄνευ μεταφορᾶς εἰπεῖν, τὸ διπλοῦν αὐτὸ ὄν ὅπερ ἡμεῖς εἴμεθα, τὸ ἐγὼ, ἡ ἀρχή, ὅποια καὶ ἂν ᾖ, ἥτις ἅμα αἰσθάνεται καὶ ἔχει συνείδησιν, δὲν ἐξασκεῖ τὴν ἐνεργητικότητα καὶ ὀξυδερκεῖν αὐτῆς εἰμὴ καθ' ἡμιλογιστίαν (de compte à demi) μετὰ τῶν ὀργάνων, ἄτινα, τὸ μέρος αὐτῶν, ὀφείλουσι ν' ἀπολογίζωνται εἰς αὐτὴν (compter avec elle).

Μεταξὺ τῶν ὀργάνων τούτων ὑπάρχουσι τινὰ, τὰ τῆς ἐξικριέως θρεπτικῆς ζωῆς, τῶν ὁποίων τὸ ἔργον, ὄν ἀπλῶς καὶ μόνον ζωτικόν, δὲν παρέχει ἀφορμὴν εἰς οὐδεμίαν συγκίνησιν, ὑπαγομένην εἰς ἐξέλεγχιν τῆς συνειδήσεως. Δὲν συμβαίνει εἰμὴ εἰς σπανίας περιστάσεις, καὶ κατόπιν τινὸς μεταβολῆς ἐπελθούσης εἰς τὴν διασκευὴν ἢ ὑγιείαν αὐτῶν, ὡς τὸ ἐγὼ, λαθὼν γινώσκον περὶ τῆς ἐνεργητικότητός των ὑπὸ τινος ἀλγηδόνης, ἀναφέρει τὴν ἀσυνήθη ταύτην αἴσθησιν εἰς τι σημεῖον τῆς οἰκονομίας ὅπερ εἶχεν ἕως τότε ἀγνοήσει.

Ἐνταῦθα τὸ ἐγὼ ἐξεγείρεται κατὰ συνέπειαν ἀποκαταστάσεως νέας σχέσεως ἀναμέσον τῆς ἑαυτοῦ καὶ τῆς τῶν ὀργάνων ἐνεργητικότητος. Ἄλλοτε, ἀπ' ἐναντίας, μένει κωφὸν εἰς τὰς ἐντυπώσεις καὶ τῶν ὀργάνων ἐκεῖνων, μετ' ὧν συνήθως εὐρίσκειται στενώτατα συνδεδεμένον, εἰς τὰς ἐντυπώσεις τῶν αἰσθησέων κυρίως. Σφόδρα ἐνησυχολημένον ἀλλαχού ὄν, περιστρεφόμενον ἐν ἑαυτῷ ἢ ὀφρηπαγμένον ὑπὸ τινος ἀντιλήψεως, δὲν λαμβάνει ἢ δὲν συμμερίζεται τὴν κἀταρξιν οὐδεμιᾶς ἄλλης. Οἱ νευρικοὶ ὄροι, εἰς οὓς ἡ προσοχὴ καὶ ἡ ἐνεργητικότης αὐτοῦ θέτουσι συνάμα τὸν ἐγκέφαλον, τὸ μεταδοτικὸν νεῦρον καὶ τὸ αἰσθητήριον, δὲν ἐκπληροῦνται· τὰ ἔξω ἀντικείμενα, διὰ τῶν μορίων ἢ τῆς μάξης αὐτῶν, προσκρούουσιν εἰς μάτην τὴν αἴσθησιν· μῆτε αὐτὴ, μῆτε τὸ νεῦρον, μῆτε ὁ ἐγκέφαλος ἀποκρίνονται. Ἐν τούτῳ περιπτώσει δὲν εἶναι πρέπον νὰ εἴπη τις ὅτι τὸ πρόσβλημα ὑπῆρξεν ἀνεπαίσθητον· τοῦτο εἶναι πικραλογισμὸς· δὲν ὑπάρχει, διότι τὸ ἐγὼ καὶ τὸ ὄργανον αὐτοῦ δὲν ἐνεργοῦσι. Κατ' αὐτὸν τὸν λόγον συμβαίνει ὡς ἐκ χιλιάδων ἐντυπώσεων, προκυπτουσῶν ἀπὸ τῶν ἀδιαλείπτων ἡμῶν σχέσεων μετὰ τῶν περιστοιχιζόντων ἡμᾶς σωμάτων, ἀριθμὸς πολὺ ἐλάττων παρ' ὅσον ὑπολαμβάνουσιν φθάνει εἰς τὸ συνειδὸς, εἴτε πρὸς ἐπ' ἀδείας αὐτῶς ἀντίληψιν καὶ καταταγὴν αὐτῶν ἐν τῇ μνήμῃ, εἴτε, ὅπερ συχνότερον, πρὸς ἐπαισθητότητα αὐτῶν τούτων γινόμενην ἐκεῖ μετὰ ταχύτητος μηδὲν μὲν ὑφαιρέσεως ἐκ τοῦ πραγματικοῦ τῆς ἀντιλήψεως, πλὴν παρεχούσης χώρον εἰς ἄμεσον λήθη.

Αὐτὸς εἶναι, κατ' ἐμὴν γνώμην, ὁ καταλληλότερος τρόπος τοῦ θεωρεῖν τὴν ζωὴν, τὴν αἰσθητικώ-

τητα, τὰς συσχεσεις αὐτῶν, παρὰ τῆ βασιλεῖ τῶν ἐμψύχων ὄντων, τῆ ἀνθρώπου.

Δύσκολον ἂν εἴη, ἐκτός τινων μεταποιήσεων, συγκερασμῶν τοῦ λεκτικοῦ, νὰ μὴν ἐκτείνῃ τις τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ θεωρεῖν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ζῶων. Τὰ ζῶα ἔχουσιν ἀναντιβρότητα, ὡς ἡμεῖς, αἴσθησιν, φαντασίαν καὶ ἄνευ δισταγμοῦ καὶ τι πλέον· καὶ τούτου τεθέντος, ὁ Καρτέσιος ἔσχεν ἴσως ἄδικον νὰ τοῖς ἀπαρνηθῇ πᾶν εἶδος ψυχῆς.

Καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἄλλην ὄλην διαίρεσιν τῶν ἐμβίων ὄντων· ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὡς πρὸς τὰ φυτὰ, οὐ μόνον δὲν εἶναι δίκαιον νὰ τοῖς ἀπονεμῆται ψυχὴν, ἀλλ' οὔτε ν' ἀναμίξῃ μετὰ τοῦ βίου αὐτῶν αἴσθησιν τινὰ, καὶ αἴσθησιν τὴν πλέον ἀμυδράν, οὔτε καὶ νὰ σταθῇ, κατὰ τοῦτο, εἰς τὴν ἀμφιβολίαν, εἰς ἣν ἔμεινεν ὁ Κάρολος Βοννέτος (1).

Τὰ φυτὰ ζῶσι δυνάμει μηχανισμοῦ καὶ συνέσεως, ἀμφοτέρων ὀργανικῶν, κατὰ συνέπειαν συστήματος δυνάμεων, ἐν οἷς ἄχρι τοῦδε δὲ ἠδυνήθησαν νὰ κατανοήσωσιν εἰμὴ ἀντίθεσιν τινὰ τοῦλάχιστον φαινομένην πρὸς τὸν μηχανισμόν, τὴν σύνθεσιν, τὸ δυναμικὸν σύστημα τῆς ἀδρανούς φύσεως.

Ἄλλ' ἐπίσης ἄχρι τῆς ὥρας, ἐν αὐτῇ τῶν φυτῶν τῇ ζωῇ, ἐν τῷ μηχανισμῷ, ἐν τῇ συνέσει καὶ τῷ συστήματι τῶν δυνάμεων αὐτῶν, καίτοι ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι καὶ μεταφορικῶς καλέσωσιν ἐντυπώσεις, ἐνεργείας, εἰδός τι προαιρέσεως ἢ ἐκλογῆς ὡς πρὸς τὰς θρεπτικὰς ὕλας, δὲν ἐστάθη ὅμως δυνατὸν νὰ κατίδωσιν ἐκεῖ καὶ παραδεχθῶσι πραγματικῶς αἰσθητικὸν καὶ αἴσθησιν. Ἡ πολυθρύλλητος φράσις τοῦ Λινναίου μένει πάντοτε καὶ μέχρις ἀκριβεστεράς ἐρεῦνης τὸ γινώρισμα τῶν τριῶν βασιλείων τῆς φύσεως· τὰ ὄντα ὑπάρχουσι, τὰ φυτὰ ζῶσι, τὰ ζῶα ζῶσι καὶ αἰσθάνονται (2).

Παροράματα ἐν τῷ Α. Ἄρθρῳ

Σελίς 126 Στίχ. 11 γράφει τακτὸν — Σελίς 127 Στίχ. 13 γράφει g καὶ z — Σελίς 127 Στίχ. 31 γράφει καὶ — Σελίς 128 Στίχ. 44 γράφει χαρακτηριστικῶς, εἴτε εἰς τὰ φυτὰ, εἴτε εἰς τὰ ζῶα, διὰ γενέσεως. — Σελίς 129 Στίχ. 8 γράφει αὐτὰς — Σελίς 129 Στίχ. 37 γράφει τὰ πράγματα — Σελίς 129 Στίχ. 47 γράφει καὶ — Σελίς 130 Στίχ. 23 γράφει τῆς ὁποίας.

(1) Διαβόητος φιλόσοφος καὶ φυσιογράφος τῆς Γενεύης, ἀκμάσας τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ καταλιπὼν πολλὰ καὶ παντοία συγγράμματα. Σ. Μ.

(2) Τὸ κείμενον τοῦ Λινναίου, ὅπερ ὀλίγον τι παρήλλαξα, εἶναι τὸ ἑξῆς· Lapidēs crescunt, vegetabilia crescunt et vivunt, animalia crescunt, vivunt et sentiunt. (Philosophia Botanica.)

ΣΥΛΛΟΓΗ Λευκαδίων Ἐπιγραφῶν κτλ.

(Συνέχεια, ἴδε Ε. φυλλάδιον)

Γ'. ΚΕΡΑΜΟΤΥΠΟΙ.

6.

Τμήμα παχείας κεράμου, εὑρεθὲν ἐν Λευκάδι καὶ διατηρούμενον εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Δρ. Πέτρου Κατσαίτου Κεφαλλῆνος. Τὸ μῆκος δακτ. 5 πλ. 4 $\frac{1}{2}$. Ἐκδίδεται νῦν τὸ πρῶτον.

ΑΙΜΙΟΝΥΞ

Ὁ τύπος τῶν γραμμάτων ἐξέχει· ὁ τρόπος τῆς γραφῆς, εἴτε κατὰ λίθος τοῦ σφραγιδογλύφου, εἴτε καὶ δι' ἀπλοῦν ἀρχαϊσμόν, εἶναι βουστροφηδόν. Ἡ παλαιογραφία θέτει αὐτὴν νεωτέραν τοῦ Εὐκλείδου (400 π. Χ.) ἢ συμπλήρωσίς της εἶναι πιθανή.

Ὁ τύπος οὗτος Εὐνομία ἐκφράζει, φαίνεται, τὸ ὄνομα τοῦ καταστήματος, ὅπου ἡ κέραμος αὕτη ἐξεργάζετο. Εἴπαμεν ἐν τοῖς προλεγομένοις (α), ὅτι τοιοῦτον ἔθιμον ἦν καὶ παρὰ Ῥωμαίους, οἵτινες ἐχάρασσον ἐπὶ τῶν κεράμων τὸ ὄνομα τῆς Λεγεώνας, ἥτις τὰς ἐξεργάζετο, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν μολυβδίνων ὀχρετῶν, τὸ ὄνομα τοῦ καταστήματος. Τοῦτο καὶ τὴν σήμερον γίνεταί εἰς πολλὰ τῆς βιομηχανίας ἔργα, οἷον ὁ τυπογράφος τυπώνει ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ τὸ ὄνομα τοῦ τυπογραφείου του, κτλ.

7.

Τμήμα παχείας κεράμου εὑρεθὲν ἐν Λευκάδι καὶ κατεχόμενον τῶρα ὑπὸ τοῦ συμπολίτου μας Κυρ. Σπυρίδωνος Σκουφᾶ. Ἐκδίδεται νῦν τὸ πρῶτον.

ΕΙΣ]ΕΛΛΔΑ

Τὸ μονόγραμμα ΛΛ, περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ δῶα ΛΛ καὶ Α, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ ὀρθογραφία τοῦ ὀνόματος ΕΛΛΑΣ. Τὰ γράμματα, ὡς καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐξέχουν, ἢ δὲ παλαιογραφία θέτει αὐτὴν νεωτέραν τοῦ 330 π. Χ. ἢ συμπλήρωσις αὕτη εἶναι πιθανωτάτη.

Ὁ τύπος οὗτος δὲν ἐκφράζει, ὡς ὁ προηγούμενος, τὸ ὄνομα τοῦ καταστήματος, ἀλλὰ τὸν τόπον (εἰς Ἑλλάδα), ὅπου ἡ κέραμος αὕτη ἐξεργάζετο. Τοῦτο κ' ἡμεῖς σήμερον συνεθίζομεν. Ἐν Λονδίῳ λ. χ. τὰ χειροτεχνήματα φέρουσι τὸν τύπον London. Ἄλλ' εἶναι ἄξιον νὰ παρατηρηθῇ καὶ τὸ ἐξῆς. Ὁ Ἐφορος, παρὰ Στράβωνι, λέγει, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀρχεται ἀπὸ τῶν δυτικῶν μερῶν τῆς Ἀκαρνανίας· «Ἐφορος μὲν οὖν ἀρχὴν εἶναι τῆς Ἑλλάδος τὴν Ἀκαρνανίαν φησὶν ἀπὸ τῶν ἐσπερίων μερῶν» (6) ἐπομένως τὴν Ἠπειρον, Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, Ἰλλυρίαν κτλ. θεωρεῖ ἔξω τῆς Ἑλλάδος κειμένης. Δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον νὰ εἰκάσωμεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ

(α) Ἰδ. Προλεγόμε. §. δ'. (β) Παρὰ Στράβ. Βιβλ. Η. Κεφ. α. §. 3. — Ἰδ. καὶ Σκύλ. Περιπλ. ἐν Ἀκαρνανίᾳ.

Λευκάς κείται μεταξὺ Ἀκαρνανίας καὶ Ἠπείρου, ὁ ἐν Λευκάδι Κεραμεὺς, διὰ τοῦ τύπου τούτου ἠθέλησε νὰ διαστείλῃ τὰ ἔργα του, ἀπὸ τῶν εἰς τὴν γείτονα Ἠπειρον ἐργαζομένων, ὡς ἴσως ἀχρεϊοτέρων.

Δ'. ΕΠΙΤΑΦΙΟΙ.

8.

Εὑρέθη πρὸ τινων ἐτῶν εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ συμπολίτου μας Κυρ. Θεοδώρου Συλαϊδοπούλου, ἐν τῷ νεκροταφίῳ τῆς ἀρχαίας Λευκάδος, παρὰ τῇ κοινῶς λεγομένῃ Σπασμένη Βρύση, περὶ μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀγ. Μαύρας, πρὸς νότον. Εὐρίσκειται νῦν προσηρμοσμένη εἰς τὸ περιτείχισμα τοῦ ἐλαιοτριβείου τοῦ αὐτοῦ Συλαϊδοπούλου, κείμενον περὶ τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἡ ὕλη της εἶναι λευκὸν μάρμαρον, κεκοσμημένον ἀστώματι καὶ ἔχων μῆκος δακτ. 21 πλ. 16. Ἐκδίδομεν νῦν τὸ πρῶτον.

ΑΓΑΘΙΝΟΣ

Ἡ πατρὶς τοῦ τεθνεῶτος παραλλέιπεται σχεδὸν πάντοτε, ὅταν τὸ μνημῆμα του κείται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς. Ὑπακούεται τὸ «ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ».

9.

Μετηνέχθη ἐκ Λευκάδος, τῷ 1759 εἰς τὸ ἐν Βρετανίᾳ Νανικόν Μουσεῖον. Ἐξεδόθη ὑπὸ Passeri ἐν τῇ αὐτοῦ Dissert. pag. 36. ὑπὸ Paciaudi ἐν τῷ αὐτοῦ Monumenti Peloponessiaci Tom. II. pag. 212. Ἐπίσης ἐξεδόθη (χαλκογρ.) εἰς τὸ Μουσεῖον Nanian. Collect. Antiq. N. 86. Τὸ δὲ τελευταῖον (χαλκογρ.) ὑπὸ Boeckhii ἐν τῷ αὐτοῦ Corp. Inscrisps. Gr. N. 1922.

ΠΕΙΣΙΤΕΛΗΣ

Τὸ ὄνομα τοῦτο νῦν τὸ πρῶτον ἀπαντᾶται. Τὰ περαιτέρω ἐν Ἐπ. 8.

10.

Κατέχει εἰς τὸ Μουσεῖον ὁ Δρ. Πέτρος Κατσαίτης Κεφαλλῆν, εὐρὸν αὐτὴν εἰς Λευκάδα, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, εἰς τινὰς πρὸς ἡμᾶς Ἐπιστολάς του 31 Δεκεμβρίου 1852. Π. καὶ 11 Ἰανουαρ. 1853. Εὑρέθη εἰς τὴν ἐν Λευκάδι θέσιν Κοῦλμο περὶ $\frac{1}{2}$ ὥραν ἀπὸ τῆς πόλεως, πρὸς νότον. Ἡ ὕλη της κοιν. λευκ. λίθ. κεκοσμ. ἀνὰ πᾶσαν τῶν 4 πλευρῶν ταινία. Ἐκδίδεται νῦν τὸ πρῶτον.

ΝΙΚΙΠΠΑΣ

Κατ' ἀρσενικὸν γένος (ὁ Νικίππας) οὐδαμοῦ τῶν συγγραφέων εὐρίσκειται· κατὰ δὲ Θηλυκὸν (ἡ Νικίππη - τῆς Νικίππης καὶ Δωρικῶς Νικίππης) πολλάκις. Ὑπακούεται τὸ ΣΗΜΑ.

ΤΟ ΗΘΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ (1).

«Οἱ νέοι εἶναι εὐμετάβλητοι καὶ ἀψίκοροι (ταχυχρόταστοι) εἰς τὰς ἐπιθυμίας των· ἐπιθυμοῦσι σφόδρα, καὶ εὐθὺς παύουσι· αἱ θελήσεις των εἶναι ζωηραὶ, ἀλλ' οὐχὶ μεγάλα· διαβαίνουσιν ὡς αἱ πείναι καὶ δίψαι τῶν ἀρρώστων. Ὡς εὐερέθιστοι καὶ δξύθυμοι, φέρονται ὑπὸ τῆς ὀρυγῆς καὶ δὲν κρατυνταὶ καθ' ὑπερβολὴν φιλότιμοι, δὲν ὑπομένουσιν ἐὰν νομίζονται προσβεβλημένοι, ἀλλ' ἀγανακτοῦσιν· εἶναι ὁμῶς μάλλον φιλότιμοι ἢ φιλότιμοι· διότι ἡ νεότης ἐπιθυμεῖ τὴν ὑπεροχὴν, καὶ ἡ νίκη εἶναι ὑπεροχὴ τις· ἀγαπᾷ δὲ τὰ δύο ταῦτα μάλλον ἢ τὰ χρήματα· ἡ πλεονεξία εἶναι ἀλλότριον αὐτῶν, ὡς μὴ ἐχόντων πείραν τῆς ἐνδεΐας εἰσέτι· δὲν εἶναι κακόβουλοι, ἀλλ' εὐπροαίρετοι, μὴ γνωρίζοντες ἀκόμη πολλὰς πονηρίας, καὶ εὐπιστοί· διότι δὲν ἐξηπατήθησαν ἤδη πολλάκις· εὐκολοὶ εἰς τὸ ἐλπίζειν, καθὸ αἰσθανόμενοι ἐν ἐκυτοῖς φύσει θερμότητά τινα, ὁμοιάζουσι τοὺς θερμινόμενους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ὡς μὴ δοκιμάσαντες ἄλλως ἄχρι δεῦρο ἀποτυχίας ἱκανός· καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ζῶσι μὲ τὴν ἐλπίδα. Ἡ ἐλπίς εἶναι τοῦ μέλλοντος, ἡ δὲ ἐνθύμησις, τοῦ παρελθόντος· ἀλλ' εἰς τοὺς νέους, τὸ μὲν μέλλον εἶναι πολὺ, τὸ δὲ παρελθόν, βραχί. Εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ βίου, τοὺς φαίνεται ὅτι δὲν ἔχουσι τι νὰ ἐνθυμηθῶσι, καὶ ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐλπίζωσι τὸ πᾶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου γίνονται καὶ εὐεξαπάτητοι, ἐλπίζοντες εὐκόλως· ὡς δὲ θυμώδεις καὶ εὐέλπιδες, εἶναι καὶ τελημηταί· καθότι τὸ θυμῶδες, τὴν ἀφοσίαν, καὶ τὸ εὐέλπι τὸ θάρρος προξενεῖ· οὐδέποτε ὁ ὀργιζόμενος φοβεῖται, καὶ ὁ ἀγαθόν τι ἐλπίζων, καθίσταται ἐπιχειρηματίας· εἶναι αἰσχυντηλοὶ, μὴν ἐξεύροντες εἶ νὰ ὑπολαμβάνωσιν ὡς καλὰ ὅσα δὲν εἶναι τοιαῦτα, καὶ ὡς μὴ δεχθέντες μέχοι τοῦδε εἰμὴ μόνον τὸ διδάγμα τοῦ νόμου· εἶναι μεγαλόψυχοι· καθότι ἡ ζωὴ δὲν τοὺς ἐταπεινώσεν εἰσέτι, μήτε ἡ πείρα τῶν ἀναγκῶν τοῦ κόσμου· ἔπειτα δὲ, ἡ γενναιοψυχία συνίσταται εἰς τὸ νὰ νομίζῃ τις ἐκυτὸν ἄξιον παντὸς ὅ, τι ἐστὶ μέγα, καὶ τοῦτο συνάδει μὲ τὴν ἐλπίδα. Ἀγαπᾷ μάλλον νὰ πράττωσι τὸ καλὸν (ἄραϊον) ἢ τὸ συμφέρον· ἐπειδὴ ζῶσι μάλλον δι' αἰσθημάτων καὶ ἥθους παρὰ διὰ λογισμοῦ· ὁ μὲν λογισμὸς ἐξαρτᾶται τοῦ ὠφελίμου, τὸ δὲ αἶσθημα εἶναι τοῦ ἡθικοῦ καλοῦ.

Οἱ νέοι θέλουσι φίλους καὶ συντρόφους ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἡλικίας· τὸ φιλόφιλον καὶ φιλέταιρον τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρεσκείαν των νὰ συζῶσι μετὰ τινος, καὶ διότι δὲν ἔστρεψαν ἀκόμη τὸ βλέμμα των ποσῶς πρὸς τὸ συμφέρον, ἀλλ' οὔτε εἰς ἐκλογὴν φίλων ἐν παντὶ πράγματι χωλαίνουσι καθ' ὑπερβολὴν, παρβαίνοντες καθόλου τὸ παράγγελμα τοῦ σοφοῦ Χίλωνος· «Μηδὲν ἄγαν» καὶ ἡ φιλία των ἀμετρος καὶ τὸ μίσός των καὶ τὰλλα ὁμοίως· νομίζουσι καὶ

ὅτι ἐξεύρουσιν ἔλα, καὶ δογματίζουσι· καὶ ἐντεῦθεν πηγάζει ἢ εἰς πάντα ὑπερβολὴ των ἢ τὸ ἄγαν. Ὁσάκις πίπτωσιν εἰς τι ἀδίκημα, δὲν πράττουσιν αὐτὸ διὰ κακὴν προαίρεσιν ἀλλὰ διὰ προπέτειαν· εἶναι καὶ ἐλεγκτικοί, διότι ὑπολαμβάνουσι πάντας ἀγαθούς καὶ τιμίους, μετροῦντες τὸν πλησίον μὲ τὴν ἀκακίαν των, καὶ νομίζοντες ἐκ τούτου ὅτι οἱ ἄλλοι ἀδίκως πάσχουσι. Ἀρέσκονται εἰς τὸ νὰ γελῶσι, καὶ ἐπομένως νὰ χλευάζωσι· ὁ χλευασμὸς εἶναι καλῆς ἀνατροφῆς ὕβρις. Τοιοῦτον εἶναι, κατ' ἐμὴν γνώμαν, τὸ ἦθος τῆς νεολαίας ἐν γενέει.» Π. Α. μ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΟΤΑΝΙΚΗΣ

Υπό

X. ΛΑΒΡΑΝΟΥ.

Ἐξεδόθησαν ἐσχάτως ἐκ τοῦ ἐν Κερκύρα Τυπογραφείου ὁ Ἑρμῆς τὰ Στοιχεῖα τῆς Βοτανικῆς τοῦ καθηγητοῦ X. Λαβράνου, καὶ νομίζομεν ὅτι ἐκτελοῦμεν ἀπαραίτητον καθήκον συσταίνοντες τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς τοὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς καὶ ἰδίως εἰς τοὺς φιλομαθεῖς νέους. Οὐδαὶς ἀγνοεῖ ὁποῖα καὶ πόση ἡ ὠφέλεια τῆς ἐπιστήμης, ἣν ἀπὸ τριῶν ἐτῶν διδάσκει μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν ὁ ἀξιότιμος συμπολίτης μας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ σπεύσας νὰ δώσῃ μὲ ἀξιολογίμῳ παραδείγμα δημόσιον δαίγμα τῆς περὶ αὐτῆς βαθύτης μελέτης του καὶ ἐντελοῦς γνώσεως. Ἔστω δὲ καὶ τοῦτο ὡς ἀπόδειξις ὅτι παρ' ἡμῖν δὲν ἐξέλιπεν ὁ ἔρος τῆς μαθήσεως, ὁ ἐπιστημονικὸς ζῆλος καὶ ἡ ἀφιλοκέρδεια τῶν λογίων, καὶ ὅτι ἡ διατήρησις τοῦ Πανεπιστημίου, ἡ εἰς τὴν διδασκαλίαν εἰσαγωγή τῆς Ἑθνικῆς γλώσσης καὶ ὁ διορισμὸς καθηγητῶν ἰθαγενῶν καὶ νέων δὲν ἀποβαίνουσι μάταια καὶ ἀτελεσφόρητα. Ἐὰν δὲν ἀπατώμεθα, τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι, μετὰ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ K. Λάνδερερ, ἡ πρώτη τῆς Βοτανικῆς πραγματεία ἥτις ἐκδίδεται εἰς τὴν γλώσσάν μας, καὶ χαίρομεν βλέποντες ὅτι ἡ κατὰ τὸν ἀγῶνα πρώτη αὐτῆ ἐστὶα τοῦ φωτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἀπεσείσθη ὀλοκλήρως, καὶ ἐδύνατο ἀκόμη, ἐὰν εὐμενὴς τύχη τὴν ἐβοήθει, νὰ διαδώσῃ νέας ἀκτίνας. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σύγγραμμα μὲ πολλὴν μετριοπροσύνῃ Στοιχεῖα ἐπιγραφόμενον, περιέχει εὐληπτον, εὐμέθοδον καὶ πλήρη ἔκθεσιν ὅλων τῶν μερῶν τῆς Βοτανικῆς κατὰ τὰ νεώτερα συστήματα καὶ κατὰ τὰς νεωτέρας αὐτῆς ἀναπτύξεις. Τὸ ὕφος τοῦ συγγραφῆως εἶναι μὲν ἀπλοῦν καὶ ὁμαλόν, ἀλλὰ πάντοτε καθαρὸν καὶ ἀφελές, ἐμφαίνον, ὡς βεῖθρον ἀτάραχον καὶ διαυγές, σειρὰν ἰδεῶν λογικῶς συνδεδεμένων καὶ ἐκφραζομένων μὲ ἐπιστημονικὴν κυριολεξίαν. Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων εἰκασίῶν καὶ τῶν ἀμφιβόλων καὶ ἀβεβαίων θεωριῶν, αἵτινες ἀναποφεύκτως ἀπαντῶνται καὶ εἰς τὰς πλέον ἀκριβεῖς καὶ θετικὰς ἐπιστήμας, ὡς ἀνεξάλητος χαρακτήρ τῆς ἀνθρωπίνης ἀτελείας, ὁ νέος

καθηγητῆς ἐκλέγει μὲ ὀρθοτάτην κρίσιν τὰς πιθανότερας καὶ εὐλογώτερας, ὑποστηρίζων δι' ἰσχυρῶν λόγων τὰς δοξασίας του. Συγχαίροντες ὅθεν ἀπὸ καρδίας τὸν K. Λαβράνον, εὐελπιζόμεθα ὅτι δὲν θέλει στερηθῆ τῆς δικαίας ἐμψυχώσεως τῶν ὁμογενῶν καὶ τοῦ ἐπαίνου τῶν λογίων, ὅς τις εἶναι ἡ μόνη ἀμοιβὴ τὴν ὁποῖαν ἐπιθυμεῖ ὁ εἰλικρινὴς φίλος τῆς παιδείας καὶ τῆς νοητικῆς τοῦ ἔθνους ἀναπτύξεως.

Π. Β. Α.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ)

ΥΠΟ Γ. Α. Κ.

Ὁ ἄθλιος Ἰωάννης κείται ἡμιθανής.— Γεγηρακῶς ἔχων καταβεβλημένα τὰ μέλη του ἐκ πόνων, ταλαιπωριῶν καὶ θλίψεων, ἐγκατελείφθη εἰς τὴν βίαν τοῦ κακοῦ, καὶ οὐκέτι βλέπει τὸν λατρὸν ἥλιον ἐπὶ ταύτης τῆς πατρικῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἔχυσε τοσοῦτους ἰδρωτάς καὶ δάκρυα.

Χθὲς τὸ ἑσπέρας μόλις ὁ ἰατρὸς τοῦ ἡγγισε τὸν σφυγμὸν, βλέπων τὸ πρόσωπόν του πελιδνὸν καὶ λεπτόν, τοὺς ὀφθαλμούς του βεβαρημένους καὶ κινήτους, τὰ χεῖλη χλωμὰ καὶ ξηρὰ, καὶ καταλαμβάνων ὅτι ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρας τῆς ζωῆς του, εἶπεν εἰς τὴν ἀπαρηγόρητον συμβίαν τοῦ ἀσθενοῦς. Ἐγὼ δὲν ἀναγκαιοῦμαι πλέον, πρόστρεξε πρὸς τὸν ἱερέα.— Αὐτῆ, ἂν καὶ κεκμηκυῖα ἐκ τῶν ἀϋπνων νυκτῶν ἐπὶ τοῦ προσκεφάλου τοῦ ἀσθενοῦς, ἂν καὶ ἀδύνατος ἐκ νηστεῶν καὶ δακρύων, ἀνεκάλεσε τὰς ὀλίγας τῆς δυνάμεις, καὶ συσταίνουσα εἰς τὴν Παρθένον τὸν πάσχοντα, ἐπορεύθη ἡ ἰδία, ὅπως ἀναγγεῖλη τοῦτο εἰς τὸν ἐνοριακὸν ἱερέα, περιπατοῦσα ἐπὶ τῆς χιόνης ἐν μίλλιον.

Ὁ ἐρημέριος ἦτον ἀπὸν, ἴσως διὰ νὰ βοηθήσῃ ἄλλους ἀποθνήσκοντας.— τέλος πάντων ἔφρασεν εἰς ἱερεῖς, ἐκτέλεσον εἰς τὸν ἡμιθανῆ τὰ θρησκευτικὰ χρέη.— τὸ περιτραχήλιον εἶναι ἐπὶ τῶν ποδῶν του. Αἱ τελευταῖαι μαρμαρυγαὶ ἡμισθυμένου τινὸς λύχνου φωτίζουν τὴν καλύβην. Μόνη ἡ συμβία ἔμεινε σύντροφος τοῦ συζύγου της. Αὐτῆ ποτὲ μὲν ἐγονάτιζεν ἔμπροσθεν εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παρθένου, ποτὲ δὲ ἔκαμπεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰωάννου ὅπως μὲ τρέμουσαν χεῖρα τοῦ βρέξῃ τὰ χεῖλη διὰ νὰ καθαρῖσῃ τὰ τελευταῖα ἀδύνατα ἄσθματα, καὶ φλέξῃ μ' ἐν φηλὶ τὸ ἐκ τοῦ ψυχροῦ ἰδρωτός κεκαλυμμένον πρόσωπον.

Ἐν θωλερὸν δάκρυ τῆς δυστυχοῦς πίπτει ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ συντρόφου της.— αὐτὸς τὸ αἰσθάνεται, — ἀνοίγει τὰ ὄμματα του, — νέος τις σπινθήρ ἀστράπτει εἰς τὰς κόρας του, καὶ ἀνεύρων πρὸς τὸν Οὐρανὸν μεδιᾷ, καὶ κινεῖ τὸ στόμα του, ὡς ἂν ἤθελε νὰ εἰπῇ· «Μὴ θρῆναι δι' ἐμὲ, ἐτελείωσα ἀπὸ τοῦ νὰ πάσχω, καὶ σὺ ἡ ἰδία, σὺ θέλεις μὲ ἀκοιλοῦθῃς εἰς ἐκείνον τὸν εὐδαίμονα τόπον, ἐν ᾧ

ὑπάρχει ἀθωότης καὶ ἀνάπυσις, ἐκεῖ σὲ περιμένω φιλότατη συμβία, . . . ἐκεῖ θὰ διέλθωμεν εὐτυχιστέρας ἡμέρας . . . Μὴ κλαῖε . . . Ἡμεῖς ὑπερέραμεν καὶ ὑπεμείναμεν μὲ θρησκευτικὴν καρτερίαν πᾶν ὅ, τι ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκεν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ . . . νῦν δὲ ἀνήκει εἰς ἡμᾶς ὁ γέφανος τῆς δόξης, . . . πορεύου καὶ νὰ τὸν λάβω . . . ἔλθε, ὦ ἐλθε καὶ σὺ φιλότατη ἴνα λάβῃς τὸν ἐδικόν σου» . . .

Ἐπειτα, πρὶν σφαλίσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του, τοὺς στρέφει βραδέως περὶξ, καὶ δὲν βλέπει ἄλλον, ἐνθυμείται τὰ τέκνα του καὶ δὲν τὰ θεωρεῖ. Τότε ἀνκαλοῦνται εἰς τὴν φαντασίαν του τὰ τοῦ κόσμου, ὅτι καταλιμπάνει τὰ τέκνα του διεσπαρμένα καὶ μακρὰν ἐκείνης ἥτις μετ' ὀλίγον θέλει διαμείνει χήρα, πένθησα, ἐγκαταλελειμμένη. Τότε ἐκ νέου τοῦ κρουσιάζονται ἐν σχήματι λευκῶν φαντασμάτων, αἱ σπάνια καὶ βραχεῖα εὐφροσύνη, καὶ οἱ μακρυνοὶ καὶ πολυώδυνοι πόνοι του, οἵτινες περιλαμβάνουσιν ἄπασαν τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου του. Ἐρασιμία τις νεάνις, καίτοι χαίρουσα εἰς τὰ πατρικὰ θέληγτρα, ἐπέταξεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πλάστου της, μόλις προσέφερε τοὺς γλυκεῖς λόγους, «Πάτερ, μήτερ» καὶ αὐτὴν τὴν βλέπει ὡς ἄγγελον μειδιῶντα, ὅστις τὸν περιμένει μὲ ἀνοικτὰ πτερὰ νὰ τὸν ὠδηγήσῃ εἰς τὰς οὐρανίους ἀψίδας τοῦ Παραδείσου.

Εἰς εὐρύχωρόν τινα καὶ ἔρημον πεδιάδα κεκαλυμμένην ἐκ πτωμάτων μεταξὺ τῶν στεναγμῶν τῶν πληγωθέντων, αὐτὸς σκοπεῖ καὶ τὸ τοῦ ἀνδρείως φονευθέντος υἱοῦ του πολεμοῦντος ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ἀσπαζόμενος αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον τὸ θάπτει, καὶ ἐπὶ τοῦ μνήματος τοῦ θέτει ἕνα σταυρὸν ὡς μόνον τεκμήριον τοῦ πτωχοῦ καὶ ἀνδρείου υἱοῦ του.

Τώρα φαντάζεται ὅτι εὐρίσκειται ἐπὶ ὄρους τινὸς, πολλὰ μίλλια μακρὰν, ὅπου ἡ λαίμαργος καὶ βιομήχανος τοῦ ἀνθρώπου χεὶρ ὑπάγει σκάπτουσα εἰς τὰ πατρῶδη ἔγκατα ὅπως ἐκβάλλῃ πολύτιμα μέταλλα· ἐκεῖ ὑπάρχει εἰς τῶν υἱῶν του ὅστις ἀκαμάτως ἐργάζεται, ὅπως ὠρελήσῃ ἐκυτὸν καὶ τοὺς γονεῖς του. Ἀχ! δὲν ἔμαθεν ὁ δυστυχὴς εἰσέτι ὅτι ὁ πτωχὸς του πατῆρ, ἐκεῖνος ὅστις τοῦ ἔδωκε τὴν ὑπαρξίν ἀσθενεῖ ἄνευ οὐδενὸς βελτιώσεως, διὰ νὰ τρέξῃ πάλιν νὰ τὸν ἰδῇ, ἀσπασθῇ, καὶ λάβῃ τὴν πολύτιμον εὐχὴν του. Ἐπειτα παρατηρεῖ τὸ ἐργαστήριόν του, τὰ σκευὴ τῆς τέχνης του, τὰ ἀτελείωτα μείναντα ἔργα του ἕνεκα τῆς ἀσθενείας του, σκέπτεται ἐκ νέου τοὺς σκληροὺς κόπους, οὓς κατέβαλε πρὸς ὑποσθήξιν τῆς μικρᾶς οἰκογενείας του, τὰς μεγίστας ἀνάγκας αἵτινες πολλὰκις τὸν παρεκίνησαν νὰ διδάξῃ τὰ τέκνα του τίνι τρόπῳ νὰ ὑποφέρωσι τὴν πείναν. Προσέτι δὲ ἀναπολεῖ εἰς τὴν φαντασίαν του τοὺς πειρασμοὺς οὓς ἐνίκησε διὰ τῆς καρτεροψυχίας του, καὶ τὰς παραμυθίας αἷς εὐρίσκειν εἰς τὴν θρησκείαν καὶ εἰς τὴν καθαρὰν συνείδησιν ἥτις τὸν ὑπεστήριξεν ἐν ταῖς δυστυχίαις . . .

(1) Ὁρμ. Ῥητορικῆς αὐτοῦ Βίβλ. Β'. κεφ. 12.

Εἰς τῆς συμβίας του ἀναστεναγμῶς, ἤτις, βλέπουσα αὐτὸν χλωμότερον καὶ ἀκίνητον, τὸν ἐνόμιζεν ἤδη τεθνηκότα, ἐγείρει αὐτὸν ἐκ τῆς βαθείας θέας τῶσαν ἐνυπνίαν. — ἄλλο δὲ δάκρυ πίπτει ἐπὶ τῶν ἔρασμίων ὀφθαλμῶν, καὶ δίδει τὴν εἰδησιν τῆς τελευταίας πνοῆς τῆς ζωῆς του, — γινώσκει ὅτι ὀλίγα λεπτά διαμένουσιν εἰς αὐτὸν, μετὰ μεγίστου ἀγῶνος ἐκβάλλει τὸν βραχίονά του, — ζητεῖ τὸν ἐσταυρωμένον, — ἡ σύζυγός του τὸν βοήθει ἵνα ἀσπασθῇ αὐτὸν, — τῆς θλίβει τὴν χεῖρα, μεσιδιᾷ τελευταῖον, καὶ βλέπει μόνον τὸν λευκὸν ἄγγελον τοῦ πλάσματος, προσκαλεῖ τὴν Παρθένον, καὶ ἡ γενναία ψυχὴ ἐκπνέει ἐν πλήρει εἰρήνῃ.

Τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης δύο φέρετρα ἐκείντο εἰς τὴν θύραν τῆς ἀθλίας καλύψεως· ἡ οὐράνιος Πρόνοια εὐσπλαγχνίσθη τὴν τεθλιμμένην χήραν. Ἐκ τῶν ἐκεῖ πλεσίον εὐσπλαγγῶν γυναικῶν τινὲς ἠλόγουν τὸν πτωχὸν ὅστις πολλάκις τὰς ἐσμβούλους καὶ ἐβουλόθησεν, σερούμενος τοῦ μὲν ἄρτου διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τοῦ λιμοῦ τὰ τέκνα των, τῶν δὲ ἱματίων του ὅπως ἐνδύσῃ ἐκεῖνα. — Ἐμείναν πτωχότεροι παρὰ πρότερον, εὐχαριστούμενοι νὰ ὑποφέρουν μᾶλλον αὐτοὶ παρὰ οἱ γείτονές των.

Ἄνευ πομπῆς ἐπικηδεῖται ταφῆς ἡ γῆ τοῦ κοιμητηρίου καλύπτει τὰ ὑπὸ τῶν πόνων καταλελυμένα μέλη του. Οὐδὲν ἐγκεκαραγμένον μάρμαρον ἐνθυμίζει τὸ ὄνομα καὶ τὰς ἀληθεῖς κοσμίους καὶ ὑψηλὰς ἀρετὰς τοῦ πτωχοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς πολυποθῆτου συντρόφου του! Ἄλλὰ τίς ἡ ὠφέλεια τούτου; Ἡ ταχύτερος φήμη διαχεομένη ἐκ τῶν πτωχῶν γυναικῶν εἰς ἅπαντας, θέλει τοὺς διατηρεῖ αἰεὶ εἰς ζωὴν.

ΙΣΤΟΡΙΑ τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων κλ.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον)

Οἱ Σκύθαι δὲν ἐφάνησαν εἰς τοὺς ὀξύνους Ἕλληνας βάρβαροι, ἐξ ἐναντίας παρίστανται δίκαιον καὶ πολιτισμένον ἔθνος, μολοντί χαρακτηριστικῶς θεωρούμενοι οὐδεὶς αὐτῶν εἶναι ἐπισήμου πνεύματος γνώσεως. Ἄφοῦ ὁ Ἡρόδοτος ἐπληροφόρηθη ἀξιοχρέως περὶ τῶν ὑπερβορείων δὲν παράγει θαυμασμὸν, ἐὰν εἶπε τέλος πάντων «ὅτι πρὸς βορρᾶν τῆς Εὐρώπης κείνται ἀπὸ πολλὰ ἀξιοπεριεργα, καὶ ὑπερβολικῆ ποσότης χρυσοῦ.» Εἶχεν ἀκούσει περὶ τῶν μεγάλων νυκτῶν τῆς ἄρκτου, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ πιστεύσῃ ὅτι οἱ ζῶντες πέραν τῶν *Μασσαγετῶν* ἐκοιμῶντο ἐξ μῆνας τοῦ ἔτους. Λέγει ὅτι τὸ χειμερινὸν ψῦχος εἶναι τόσον αὐστηρὸν πρὸς βορρᾶν τοῦ Εὐξείνου, ὥστε οἱ Σκύθαι δύνανται νὰ διαβαίνωσι τὸν Κιμμέριον Βόσπορον μετὰ φορτηγῶν ἀμαξῶν εἰς τὴν Ἰνδικὴν γῆν. Ἐννοεῖ δὲ τοὺς ὑπὸ Στράβωνος καλουμένους *Σινδοὺς* τοὺς κατέχοντες ἀρχῆθεν τὰς περὶ τὸ στόμιον τοῦ Κουβάν πεδιάδας. Πιστεύσας δὲ τὸν Ὀμηρον ὅτι τὰ ἀρνία τῆς Λυβίας γεννῶνται μὲ κέρατα, καὶ ὁρῶν ὅτι τὸ θερμὸν κλί-

μα συντείνει πρὸς αὐξήσιν τῶν κεράτων ἐλάνθασεν πρὸς τοιαύτην πολυπειρίαν· διότι ἐὰν εἶχεν ἰδῆ τὰ τετράκερα καὶ ἐξάκερα πρόβατα τῆς Βαλτικῆς, ἀπέβριπτεν ἀμέσως τὴν κούφην αὐτοῦ θεωρίαν. Ἡ παρατήρησις του ὅμως ὅτι οἱ ἵπποι ὑποφέρουν τὴν δριμύτητα τοῦ βορείου ψύχους μᾶλλον τῶν ὄνων ἦτον ὀρθὴ καὶ ἀξιόπιστος.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ βεβαιώσωμεν ἐντελῶς τοὺς κατεχομένους τόπους ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐθνῶν τῶν περιγραφομένων ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου, καὶ οἱ ἐπιχειρησθέντες τὴν σαφήνειαν γεωγράφοι, τοσοῦτον ἀνειμένως ἐχρήσαντο τῷ κειμένῳ, ὥστε τὰ ἐξαγόμενα αὐτῶν, καίτοι ἀλλόκοτα, σπανίως δύνανται νὰ πιστευθῶν. Ἐπὶ τῆς ἀρχαίας καταστάσεως τῆς κοινωνίας, ἔθνη πολλὰ συνήθως διαιροῦντο εἰς πολλὰς καὶ ποικίλας φυλάς, τόσον ὥστε γεωγραφικῆ ὀνοματολογία Νομαδικῶν ἐθνῶν σπανίως δύνανται νὰ ἐπεκταθῇ. Αἱ ἀπλᾶ ἐκεῖναι κοινότητες σπανίως συγκοινωνοῦσι καὶ γινώσκουσιν ἀλλήλας, ὅθεν δὲν ὑπάρχει πρωτότυπός τις συγγένεια φυλῆς ἢ γλώσσης. Πῶς δυνατόν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι οἱ *Ἰσηδῶνες* παρ' οἷς ἀποπερατοῦτο ἡ γνώσις τοῦ Ἡροδότου πρὸς ἀνατολὰς ἦσαν οἱ ἐγκατακοικοὶ τῆς Κινικῆς Ταρταρίας; Πόσον εἶναι πιθανώτερον ὅτι ἦσαν οἱ *Ἄσοι* ἢ Ἄσιανοὶ (ἴσως Ἄσιτανοὶ *Asi-tani*) οἵτινες κατέβησαν μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἐκ τῶν βορείων κοιλάδων τοῦ Βελουρτάγου κατατροπώσαντες τὴν Ἑλληνικὴν βασιλείαν τῶν Βάκτρων, καὶ οἵτινες προφανῶς εἶναι οἱ *Ἰσοειδῶνες* τοῦ Πτολεμαίου. Ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἀσίων (*Asi*), καὶ ἡ ἐλατῆς αὐτῶν διαγωγὴ πρὸς τὰ θήλια, διαστέλλεται παρὰ τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν Κινέζων, ὡς λαλεῖ ὁ Ἡρόδοτος περὶ Ἰσοηδονίων. Οἱ λοιποὶ τοῦ μεγάλου τῶν Ἀσίων ἔθνους, οἱ οἰκοῦντες τὴν σήμερον τὰ Καυκάσια καλοῦνται ἔτι ὑπὸ τῶν Ρώσων *Ὀσσετίνζοι* (*Ossdtinzi*). Δὲν εἶναι παράξενον ἐὰν οἱ Σκύθαι, περιπλανώμενοι καὶ αὐτοὶ περὶ τὰ ἔθνη τῆς Ἀσίας, διετήρησαν συγκοινωνίαν μὲ ἐν ἔθνος ἀνήκον εἰς τὴν μεγάλην ἀνθρώπινον οἰκογένειαν.

Ἀλλὰ δύνανται τίς νὰ ἐρωτήσῃ τίνας ἦσαν οἱ Σκύθαι; Εἶναι δυνατόν αἱ Σκυθικαὶ διατηρηθεῖσαι λέξεις ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον *Ἀρμασποὶ*, μονόφθαλμοι, καὶ *Οἰάρπατα*, ἀνθρωποκτόνοι, νὰ παραχθῶσιν ἐξ ἄλλης τινὸς γλώσσης; (1) Ἡ ὀστικὴ ὅμως μαρτυ-

(1) Τῶν πεπαιδευμένων δὲ βουλθθέντων νὰ λύσωσι τὸ πρόβλημα τοῦτο ἀπορατικῶς ἤθελον ὑποκριθῆ ἐὰν ὠμολόγουν τὸ ἐναντίον τούτων. Ἡ Σκυθικὴ λέξις Ἀ ρ ι μ ᾶ σ π, σχηματιζομένη ὑπὸ τῆς λέξεως ἄ ρ ι μ α (μόνος), καὶ ἡ λέξις ο π ο υ (ὀφθαλμός), μεθερμηνεύεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἔ ρ η μ ο ψ. Τὸ δὲ σημαίνονμενον ταύτης τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως μεταποιήθη εἰς τὴν συναυμίαν τοῦ μ ο ν ἦ ρ ο υ ς καὶ μ ο ν α χ ο ὕ παρίσταται κατὰ τελευταίαν ἔννοιαν ἐν τῇ Γερμανικῇ λέξει *arm*. Ἡ δὲ Σκυθικὴ πιθανὸν νὰ ἦται ἡ ρίξα τοῦ *spy*. Οἱ ἄ ρ π α τ α, μία ἄμαξων εἶναι σύνθετος ἀπὸ τὴν οἰαρ, Σκυθ. ἄνθρωπος, Οὐγγαρ. *ceri*, Λατιν. *vir*, Ἄρμεν. *aïr*, καὶ *pata* Σκυθ. Τὸ φαινόμενον, *Batten* Γοτθ. (ἔθεν *Battalana*) *battue* Λατιν. Σφάττω. ἔ λ η ν.

ρία τοῦ Ἡροδότου, ὅτι οἱ Σκύθαι ἀρχῆθεν συνενουνοῦντο τοῖς *Σαυρομάταις*, ἱκανῶς ἐπιβαρύνει τὴν ἀντιρρησην ταύτην, καὶ ἐπιδεικνύει ἀνήκοντας αὐτοὺς τῇ Ἰνδοτευτονικῇ φυλῇ.

Ἄλλ' οἱ Κιμμέριοι τοῦ Βόσπορου, ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος λαὸς, οὐ μνημεῖα ἐσώζοντο εἰσέτι ἐπὶ Ἡροδότου, διέφερον τῶν δυτικῶν Κιμμερίων, καὶ μετέδωκαν τὴν μετωνυμίαν αὐτῶν τῇ χώρᾳ, μὴ δεχθέντες δὲ τὴν παρ' αὐτῆς. Πῶς δυνάμεθα νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν φυλὴν των; Ὅπως ἐξακριβώσωμεν τοῦτο κατ' ἐμπειρίαν ἱστορικὴν καὶ φιλοσοφίαν τῆς γλώσσης, θέλει εἶσθαι ἀναγκαῖον ἵνα ποιήσωμεν τινὰς ἐρωτήσεις, εἰς τίνα γλώσσῃ ἢ λέξει Κιμμέριοι δηλοῖ ἄνθρωποι; Διότι οἱ πλείονες τῶν ἀρχετύπων ἐθνικῶν μετωνυμιῶν ἔθνος· τινὸς γνωστῶν εἰς τὴν ἱστορίαν, περιελάμβανε τὴν ἀπλήν ἐνωσιν τῆς λέξεως, *ἄνθρωποι* ἢ *λαοὶ*. (1) Νῦν δὲ φαίνεται ἐκ τῆς Γεωργίας γλώσσης ὅτι ἡ λέξις *κμᾶρι* δηλοῖ ἄνθρωπον, καὶ ἤδη ἡ λέξις ὀλίγον διαφέρει τῆς Ἑλληνικῆς *Κιμμέριοι*. Ἐντεῦθεν τεκμεύεται ὅτι οἱ Κιμμέριοι ἦσαν κλάδος τις τοῦ Γεωργικῶν ἔθνους, οἵτινες, ὡς ἄλλαι Καυκάσιαι φυλαὶ, ἐπροχώρησαν εἰς τὸν Τάναϊν, καὶ ἀπιδιώχθησαν πάλιν. Ἡ Θρακικὴ θεὰ, ὁ Ἡσύχιος φησὶν, ὑποτίθεται ἡ ὑπερασπιζομένη τὸ ἔθνος θεότης, ἀλλ' εἶναι ἀπαράδεκτο αὐταὶ αἱ εἰκασίαι. Αἱ φυλαὶ τῶν Κομάρων ἢ Κομάνων (διότι ἀμφότερα τὰ ὀνόματα πολλάκις συγχέονται) ἐπίσημοι ἦσαν μετὰ τῶν ἀκούραστων πολεμικῶν φυλῶν τοῦ Ἰνδικοῦ Καυκάσου· ἐκαλοῦντο πρὸς τούτους *Σάκες*, καὶ πιθανὸν προηγούντο τῶν Γετικῶν Σκυθῶν τοῦ Ἡροδότου κατὰ τὴν περὶ τὸν Τάναϊν ὁδὸν, προπορευόμενον κύμα τοῦ ἰδίου μεγάλου βέβηματος. Ὁ Καυμάρης καὶ ἡ Καυμάρη, ὁ νέος καὶ ἡ παρθένος, ἡ ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἐνώ τοῦ Ἰνδικοῦ πανθεισμοῦ εἰσεχώρησαν εἰς τὰς γλώσσας καὶ δεσιδιχμονίαι πολλῶν ἐθνῶν, ὡς περιέβλεπτα τοιοῦτου εἶδους ὀνόματα.

Ἄλλ' ἵνα ἐκτιμήσωμεν ὀρθῶς τὴν ἀξίαν τῆς πρώτης εἰκασίας, ὀφείλομεν νὰ ἀναμνησθῶμεν ὅτι καθ' ἕν χρόνον οἱ Σκύθαι κατεδίωξαν τοὺς Κιμμερίους ἐκ τῶν περὶ τὸν Βόσπορον ἀποικιῶν, ἀντὶ νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην διέβησαν διὰ τοῦ Εὐξείνου εἰς τὸν Πόντον, ὅθεν ἔπειτα εἰσεβάλον συγκαίως εἰς τὰς πλησιόχρους ἐπικρατείας, ὅτε ἡ λατρεία τῆς *Κομάνης* ἢ τῆς Ἐνώ, ἡ συντελουμένη ὑπὸ ἐξαισχυλίων ἱερέων φαίνεται ὅτι ἤρξατο ἐν Πόντῳ, καὶ τέλος ὅτι ἡ Γεωργία ἀπὸ τοὺς Ἀνατολικούς ἐκαλεῖτο πάντοτε *Κομάρια*.

Ὁ Ἡρόδοτος παρέσχεν ἀκριβεστάτας εἰδήσεις περὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρατηρεῖ δὲ λέγων «ὅτι ἡ θάλασσα τὴν ὁποῖαν οἱ Ἕλληνες διαπλέουσιν (ἡ Μεσόγειος) καὶ ἡ πέραν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, νομίζονται ὅτι εἶναι μέρη μόνον τοῦ αὐτοῦ ὠκεανοῦ· ἡ Κασπία ὅμως διαχωρίζεται, τὸ μήκος αὐτῆς

εἶναι τοσοῦτον ὥστε δύναται τις ἐλαύνων ἀκτίων νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον μέχρι τοῦ ἄλλου ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας, εἰς δὲ τὸ εὐρύτερον αὐτῆς μέρος ἐπὶ μόνας ὀκτώ.» Τὰ μέτρα νομίζονται ὀρθότατα μεταγενέστεροι ὅμως γεωγράφοι, καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων μεταξὺ τῶν ἄλλων, συντάξαντες τοὺς γήινους αὐτῶν χάρτας ἐκ συμφώνου μὲ τὰς τότε δοξασίας, ἀπέβριψαν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου καὶ διεγράψαν τὴν Κασπίαν κοινωνοῦσαν μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ ὠκεανοῦ διὰ μακροτάτου πορθμοῦ τὸ εὐρος ἡμισυ μιλίου· αὕτη ὅμως ἡ διώδης διάταξις ἀπεβρίβη παρὰ τοῦ Πτολεμαίου, ὃς βουλόμενος νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ αὐτοῦ σύστημα, ἠναγκάσθη νὰ ὀλιγορῆσῃ τῶν μέτρων τοῦ Ἡροδότου, καὶ μόνον περὶ τὴν δεκάτην ὀγδόην ἐκατονταετηρίδα ἢ Κασπία ἀνεφάνη εἰς τοὺς χάρτας τὴν μορφήν ἐπιμήκης, ὡς ἐγράφη ἀκριβῶς παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας.

Αἱ περὶ Ἀσίας γνώσεις τοῦ Ἡροδότου, ὅσον περιωρισμέναι καὶ ἂν ἦσαν, ἐξετείνοντο μᾶλλον ἐκείνων τῶν αὐτοῦ ὁμογενῶν. Ἡ χώρα ἢ μεταξὺ τῆς Εὐρυθρας καὶ τοῦ Εὐξείνου διηροῖτο εἰς πέντε ἔθνη, δηλ. τοὺς Πέρσας, Μήδους, Σαπίρους (Σέρπαροι ὧν τὸ ὄνομα διασώζεται ἐν τῷ ὀνομαζομένῳ *Σαρβάν*) καὶ Κολχίου. Ἡ λοιπὴ χώρα πέραν ταύτης περιορίζεται, «αὐτὸς φησὶ» ἀπὸ μὲν τὰ Νότια ἐκ τῆς Εὐρυθρας, ἀπὸ δὲ τὴν Ἄρκτον ἐκ Κασπίας καὶ Ἀράξου, βέροντος πρὸς Ἀνατολὰς. Ἡ Ἀσία κατοικεῖται μέχρι Ἰνδίας, τὰ δὲ πέραν τῶν Ἀνατολῶν αὐτῆς ἦσαν ἐρημα καὶ οὐδεὶς γινώσκει τί περὶ αὐτῶν. Τὰς Χερσονήσους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Ἀραβίας ἐκφέρει στενάς· τοῦτο δὲ τὸ λάθος ἠκολούθησεν καὶ ὁ Πλίνιος, συγκρίνων τὴν Ἀραβικὴν Χερσονήσον τῇ Ἰταλικῇ. Τοῖς ὑποτελέσιν ἐθναρίοις τῆς Περσίας ὁ Ἡρόδοτος ἀριθμεῖ τοὺς *Μαρθίους*, *Χηρασμέους*, *Ὀντίους*, καὶ *Σογδίους*· περιπλέον ἀναφέρει τοὺς Βακτρίους ὡς τελευταίους κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη· ἐν οἷς ἔπαυον αἱ γνώσεις, προσέτι δὲ καὶ τοὺς κατεσθιοντας τοὺς γονεῖς *Μασσαγέτας*, ὅτε ἐγήρασκον ἢ ἐταλαιπωροῦντο ὑπ' ἀσθενείας.

Ἡ Ἰνδία εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Ἡροδότου ἦτο πρόσφατος ἀνακάλυψις, διὸ οὐκ ἀπορητέον ἐὰν αἱ περὶ αὐτοῦ γνώσεις περιορίζοντο· παρόντι ἠγνοεῖ τὰ ἐπέκεινα τοῦ Ἰνδοῦ. «Τὸ μείζον τῆς Ἀσίας», μᾶς λέγει, «ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ εἰς ποῖον μέρος τῆς Ἑλλάδος χέεται ὁ Ἰνδοῦς (ὁ μόνος ποταμὸς πλὴν τοῦ Νείλου ἐν τῷ εὐρίσκονταί Κροκόδειλοι), ἔπεμψεν ἐπιστήμονας διὰ νὰ ἐξετάσωσι τὸν ῥοῦν του. Οὗτοι κατέβησαν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ποταμοῦ, στραφέντες δὲ ὑστερον πρὸς δυσμὰς, ἀφίχθησαν μετὰ δύο ἡμισυ ἔτη εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα, ὅθεν ἀπέπλευσαν οἱ Φοίνικες, ὅπως περιπλεύσωσι τὴν Λιβύαν κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου.»

Ὁ Ἡρόδοτος ὁμιλῶν περὶ τοῦ πρὸς Ἀνατολὰς βέροντος Ἰνδοῦ, δεικνύει ὅτι ἐγίνωσκε τὸν ποταμὸν

(1) ἴδι Adelung's *Alteste Gesch. der Deutschen*.

τούτων μέχρι Κασιμρίας, και περί του Ίνδοῦ σινέλεξε πολλά αξιοπερίεργα. Οἱ Αἰθίοπες «λέγει» ἐτάχθησαν μετὰ τῶν Ἰνδῶν εἰς τὸν Περσικὸν στρατόν· οἱ πρῶτοι (οὓς ἐνοουῦμεν τοὺς μαύρους τοῦ Μεκρανίου, διαφέροντας τῶν κυρίως λεγομένων Ἰνδῶν) διεστέλλοντο τῶν Αἰθίοπων τῆς Ἀφρικῆς τῷ λείῳ τῆς κόμης. Ἡ διαίρεσις αὕτη μεταξὺ Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν Αἰθίοπων, ἔχνη τῆς ὁποίας διασώζονται καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον, διήρκεσε μέχρι τῶν ἐσχάτων αἰώνων.

Ὁ Ἡρόδοτος παρατηρεῖ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ἦσαν οἱ πολυαριθμότεροι τῶν τότε γνωστῶν ἀνθρώπων, ἐνεδύοντο μὲ βαμβάκινα ὑφάσματα, καὶ κατεσκεύαζον τόξα καὶ βέλη ἐκ ῥιζῶν τοῦ Ἰνδοκαλάμου Βαμβοῦ. Φυλαί τινες τούτων ἐβίαν ἀλιεύοντες καὶ ἐναυπήγουν μονόζυγα. Εὐρίσκοντο δὲ εἰς τὸν Περσικὸν στρατὸν Ἰνδοὶ φροῦντες περικεφαλαίας ἐκ δερμάτων κεφαλῆς ἵππου, ἀφίνοντες τὰ ὠτία καὶ τὴν χαίτην διὰ κόσμημα. Οὗτοι φαίνονται ὄντες οἱ *Asva-muchas* (Asva-muchas) ἢ ἰππόμορφοι τῶν Ἰνδῶν Ἱστορικῶν. Ἡ παρ' Ἰνδοῖς ἀποστροφή τῆς κρεωφαγίας δὲν ἀπέφυγε τὴν ἐρευναν τῶν Ἱστορικῶν, ἐτι δὲ καὶ τὰ διεφθαρμένα ἔθη καὶ ἡ σκληρότης ἐν ἧ πολλὰκις ἐμπίπτουσι ἐνεκα ἀκολάστου δεισιδαιμονίας. Ὁ Ἡρόδοτος κατηγορήθη δι' ἀπιστίαν καὶ ἄγνοιαν ἐπιστημῶν, διότι λέγει ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι κἀθετος εἰς τὴν Ἰνδιαν πρὸ τῆς Μεσημβρίας· ἢ εἰς ἐπίκριαν ὑποπεσοῦσα αὕτη περίοδος ἐξεταζομένη ἀκριβέστερον παρέχει νέας ἀποδείξεις περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἐρευνῶντου. Αὐτὸς λέγει, «ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ἔχουσι τὴν μείζονα θερμότητα οὐχὶ ἐν μεσημβρίᾳ ἀλλὰ τὸ πρῶτ', ἐτι δὲ καὶ διάπυρον ἥλιον κατακαθέτως κατ' ἦν ὄραν ἡμεῖς ἀναχωροῦμεν τῆς ἀγορᾶς.» Ἐνταῦθα γίνεται δῆλον ὅτι ἐπληροφορήθη ταῦτα ἐκ τῶν οἰκούντων τὰ παράλια, ἐνθα ἡ θερμότης ἐστὶν ὑπερβολικὴ ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου μέχρι δειλίας, καὶ παύεται ἀρξάμενης τῆς πνοῆς θαλασσοῦ ἀνέμου.

Τὰ Ἀνατολικά ἔθνη πλουτοῦσι μύθων· τούτων δὲ ἀντικείμενον ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ μεγάλοι τῆς Ἰνδίας θησαυροὶ. Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει, πρῶτον τοὺς γιγαντιαίους ἐκείνους μύρμηκας, ἔχοντας τὸ μέγεθος ἀλώπεκος, καὶ κατασκάπτοντας τὰς χρυσᾶς ἀμμοῦς τῆς Ἰνδίας. Ἰποθέτουσι, λέγει, ὅτι ἡ θεὰ των προξενεῖ τρόμον, καὶ ἡ μετακόμισις τοῦ χρώματος τοῦ εἰς μεγάλην ποσότητα ἐκτοπιζομένου ἀπὸ τὰς φωλεᾶς των, συνοδεύεται ἐνίοτε μὲ μέγαν κίνδυνον. Τὸν μῦθον τοῦτον ἐπανάλαβε σχεδὸν πᾶς Ἕλλην περιηγηθεὶς τὴν Ἀνατολήν, καὶ πιθανὸν νὰ ἦναι Περσικὴ παράδοσις. Οἱ Ἀραβες περιηγήθησαν τὸ αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὴν ἐνδεκάτην καὶ δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα· κατὰ δὲ τὴν δεκάτην ἑκτὴν ὁ Βουβίσιος, διατρίψας ἱκανὸν χρόνον εἰς τὴν Αὐλὴν Σουλεϊμάνου τοῦ Μεγάλου, μεταξὺ τῶν πεμφθέντων δώρων παρὰ τοῦ Περσικοῦ Βασιλέως πρὸς

τὸν Σουλτάνον, ἀναφέρει δέρματα μυρμηκῶν, δμοῖα μεγάλων σκύλων.»

Αἱ περὶ Ἀφρικῆς γνώσεις τοῦ Ἡροδότου ὡς πρὸς ἄλλα μέρη γῆς μᾶλλον ἐπεκτείνοντο, καὶ ὅσα σήμερον γινώσκωμεν περὶ τοῦ Νείλου δὲν ὑπερβαίνουσι ἴσως πολὺ τὰ παρ' αὐτοῦ διαγραφέντα. Τὴν Αἴγυπτον κατ' ἐξοχὴν ἐσπούδασεν ἰδιαιτέρως, ἐξέτασε δὲ ταύτην μέχρι τῶν καταρακτῶν τοῦ Νείλου, καὶ διορθῶναι τοὺς συμπολίτας του, καλέσαντας Αἴγυπτον τὸ Δέλτα μόνον. Μολονότι φαίνεται ὅτι κάμνει τὴν Αἴγυπτον μέρος τῆς Ἀφρικῆς, προσέχει ὅμως ἀκριβῶς διαστέλλων τοὺς Ἀφρικανούς καὶ Αἰγυπτίους. Ὅποια δὲ ἦσαν τὰ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν τελευταίων δύσκολον νὰ προσδιορίσωμεν. Φαίνεται ὅτι οἱ Κόλχοι ὠμοίαζον τοὺς Αἰγυπτίους, ἔχοντες τὴν κόμην μελανὴν καὶ βοστρυχώδη, ἐκ τοῦ ὀνόματος ὅμως *Aithiopes* δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι δὲν ἦσαν μαυροί. (Ἀκολουθεῖ)

Γ. Δ. Κ.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΠΙΓΑΛΛΟΥ.

Πιγάλλης, ὁ περιβόητος τεχνίτης, ἦτον ἀνὴρ φιλανθρωπώτατος. Μελετῶν ποτὲ νὰ ὀδοιπορήσῃ ἀπὸ τὸ Λούγδουνον εἰς τοὺς Παρισίους, ἔβαλε παράμερα δώδεκα λοδοβίκους χρυσοῦς διὰ τοῦ δρόμου τὰ ἔξοδα. Ὀλίγον ὅμως πρὶν κινήσῃ, παρετήρησεν ἄνθρωπον τινὰ περιπατοῦντα, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἦθος ἐφαίνοντο ἰσχυρὰ σημεῖα ἐγκαρδίου λύπης. Ὁ Πιγάλλης, κινούμενος ἀπὸ φιλάνθρωπα αἰσθήματα, τὸν ἐπλησίασε μὲ πολλὴν εὐμένειαν, καὶ ἠρώτησεν ἂν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ τίποτε πρὸς ὀλιγόστευσι τῆς λύπης του. Ὁ ξένος, λαβὼν θάρρος ἀπὸ τὸν φιλικὸν τρόπον τοῦ τεχνίτου, ἐφάνερωσεν εὐθὺς τὴν στενοχωρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο.

«Δι' ἔλλειψιν δέκα χρυσῶν λοδοβίκων,» εἶπε, «πρέπει νὰ συρθῶ τὴν ἐσπέραν ταύτην εἰς τὴν φωνάκιαν καὶ νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ μου γυναικίαν καὶ τὰ φίλτατά μου παιδιά.» «Τόσους μόνον χρυσαίσεις;» ἐφώνησεν ὁ φιλάνθρωπος τεχνίτης. «Ἐλα μαζί μου· ἔχω δώδεκα χρυσοῦς λοδοβίκους» εἶπε τὸ κισώτιόν μου, καὶ ἐμπορεῖς νὰ τοὺς ἐπάρῃς ὅλους.»

Τὴν ἐπαύριον φίλος τις τοῦ Πιγάλλου τὸν ἀπήνητησε, καὶ ἠρώτησεν ἂν ἦτον ἀληθινόν, ὅτι εἶχε, καθὼς ἐλέγετο, πολλὰ ἐγκαίρως ἐλευθερώσει πτωχόν τινα ἄνθρωπον καὶ τὴν οἰκογένειάν του ἀπὸ τὴν μεγαλητέραν στενοχωρίαν. «Ἄ, φίλε μου!» ἀπεκρίθη ὁ Πιγάλλης, «τί γλυκὺ δειπνον ἔκαμα χθὲς τὸ ἐσπέρας ἀπὸ ἄρτον καὶ τυρίον μὲ ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων τὰ δάκρυα ἐδείκνυον τῆς καρδίας αὐτῶν τὴν εὐγνωμοσύνην, καὶ οἵτινες μὲ εὐλόγουν ὅσην ὥραν ἔτρωγαν!» (Ἀποθ. τῶν Ὁφελ. Γνώσ.)

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΥ.

Ἐνταῦθα κεῖται εἷς, τὸν ὁποῖον οὔτε ζῶντα ἠγάπα κἀνείς, οὔτε ἀποθανόντα ἐθρήνησεν· ἀνὴρ ὅστις δὲν ἐπέτρεπε δαψίλειαν εἰς ἐαυτὸν, βοήθειαν εἰς τοὺς φίλους, ἢ ἀνακούφισιν εἰς τοὺς πένητας· ὅστις ἐλιμοκτόνει τὴν οἰκογένειαν, κατεδυνάστευε τοὺς γείτονας, ἐβασάνιζε δ' ἐαυτὸν διὰ ν' ἀποκτήσῃ ὅσα δὲν ἤθελε νὰ χαρῆ· ἐπὶ τέλους, ὁ θάνατος, ἐλεημονέστερος εἰς τὸν φιλάργυρον παρ' ὅσον ὁ ἴδιος ἦτο πρὸς ἐαυτὸν, ἀπέλυσεν ἐκεῖνον μὲν ἀπὸ τὰς φροντίδας, τὴν δὲ οἰκογένειαν αὐτοῦ ἀπὸ τὴν ἐνδειαν· κεῖται δ' ἐνταῦθα μετὰ τοῦ κοπροσκώληκος τὸν ὁποῖον ἐμιμείτο, καὶ μετὰ τοῦ χρώματος τὸ ὁποῖον ἠγάπα, τρέμων τὴν ἀνάστασιν, καὶ διότι φοβεῖται μήπως εὖρη τὸ ἀργύριον αὐτοῦ δαπανημένον ὑπὸ τῶν κληρονόμων, καὶ διότι δὲν ἐθησαύρισεν ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρώσις ἀφανίζεται, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὔδὲ κλέπτουσι.

(Ἀποθ. τῶν Ὁφελ. Γνώσ.)

ΓΝΩΜΙΚΑ

Ἐξ Ἀνθολογίου
ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ.

1. Μὴ δίδε εἰς παιδίον μάχαιραν, λέγει ἡ παροιμία· ἐγὼ ὅμως ἤθελον εἶπε· Μὴ δίδε πλοῦτον εἰς παιδίον, μηδὲ εἰς ἄνθρωπον ἀπαιδεύτον ἐξουσίαν.

2. Ὁ Δημοσθένης ἔλεγε, ὅτι οἱ νόμοι εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς πόλεως· καθὼς τὸ σῶμα στερηθὲν τῆς ψυχῆς πίπτει, οὕτω καὶ ἡ πόλις χωρὶς τῶν νόμων κρημνίζεται.

3. Εἰς τὴν Περσίαν ἦτο νόμος, ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀποθνήσκῃ, νὰ ἦναι πέντε ἡμερῶν ἀνομία, διὰ νὰ αἰσθάνωνται οἱ ἄνθρωποι πόσον ἀναγκαῖος εἶναι ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ νόμος.

4. Μὴ νομίσης ὅτι ἀγαπάσαι ὑπὸ τινος, ἐὰν δὲν ἀγαπᾷς κἀνένα.

5. Ὁ Ρώμυλος θυσιάζων εἰς τοὺς θεοὺς, ἤχητο νὰ τὸν φυλάττωσιν ἀπὸ τοὺς κατὰ τὸ φαινόμενον φίλους. Καὶ ἐν ᾧ τὸν ἐρώτησέ τις διὰ τί κάμνει τοιαύτην εὐχὴν, εἶπε· διότι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς φυλάττομαι γνωρίζων αὐτούς.

6. Πρέπει νὰ συνεθίζωμεν νὰ ζῶμεν ἀπὸ ὀλίγων, διὰ νὰ μὴ μάθωμεν νὰ πράττωμεν αἰσχυρὰ διὰ χρήματα.

7. Τόσον διαφέρει, ἔλεγε ὁ Σόλων, ἡ φρόνησις ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ὅσον ἡ ὄρασις ἀπὸ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων.

8. Αἱ μεταλλαγαὶ τόπων οὔτε φρόνησιν διδάσκουσιν, οὔτε ἀφροσύνην ἀφαιροῦσι.

9. Τὰ πτηνὰ ἔχουσι πτερὰ διὰ νὰ φεύγωσι τὰς παγίδας· εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐδόθη ὁ λογισμὸς διὰ νὰ μὴ πίπτωσιν εἰς ἀμαρτήματα.

10. Ἡ γυνὴ τοῦ Φωκίανος ἔλεγε πρὸς ἄλλην,

γυναῖκα, ἥτις ἐδείκνυεν εἰς αὐτὴν τὰ χρυσᾶ καὶ λιθοκόλλητα στολιδία τῆς. Εἰς ἐμὲ ὑπέρλαμπρος στολισμὸς εἶναι ὁ Φωκίων, πτωχὸς ὢν καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων εἴκοσιν ἦδη ἔτη.

11. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· Ἴδιον τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἔχη χρεῖαν οὐδενός· τὸ δὲ νὰ χρειάζεται τις ὀλιγότατα, εἶναι πλησιέστατα τοῦ Θεοῦ.

12. Ὁ Μενέδημος, ἐν ᾧ τοῦ ἔλεγε εἷς νέος ὅτι εἶναι μέγα πρᾶγμα τὸ νὰ ἐπιτύχῃ τις ὅσα ἐπιθυμεῖ, εἶπεν· Εἶναι πολὺ μεγαλῆτερον τὸ νὰ μὴ ἐπιθυμῇ τις ὅσα δὲν εἶναι πρέπον.

Π. Α.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ
ΠΕΡΙ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ
ΥΠΟ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἐξελληνισθεῖσαι

Ἰπὸ

Π. ΒΡΑΪΑΑ ΑΡΜΕΝΗ καὶ Α. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΟΥ.

Ὁ Χριστιανισμὸς, ἀφ' οὗ ἤρξατο διὰ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων νὰ κηρύττῃται πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, δὲν ἔπαυσε πολεμοῦμενος παντὶ σθένει ὑπὸ τῶν, ὅσοι, τὰ φαῦλα πράσσοντες, ἐμίσειον τὸ φῶς τὸ ἐξ αὐτοῦ διαχεόμενον, καὶ ἐσπούδαζον νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάδοσιν αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ αὐτῶν τὰ ἔργα. Καὶ οἱ μὲν κρατοῦντες διὰ θωπειῶν καὶ δι' ἀπειλῶν καὶ διὰ φυλακίσεων καὶ δι' ἐξορίων καὶ διὰ βασάνων καὶ διὰ θανάτων πολυτρόπων ἐβίαζον τοὺς κήρυκας καὶ ὁμολογητὰς τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως νὰ τὴν ἀρνηθῶσιν· οἱ δὲ σοφοὶ τῶν ἐθνικῶν ἐχλεύαζον καὶ διέβαλλον αὐτὴν, ὡς ἐξ ἀτόπων καὶ παραλόγων δογμάτων συνισταμένην. Οὐδὲν ὅμως ἴσχυσαν οἱ Χριστιανομάχοι παντὸς εἶδους εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψωσιν, ὡς ἐφρανόζοντο, τὸν Χριστιανισμὸν· μᾶλλον δὲ, οἱ διωγμοὶ συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐξαπλωθῇ ἐπὶ πλέον, καὶ νὰ διαλάμψῃ τηλαυγέστερον ἡ Θεοῦ καὶ ἀνίκητος αὐτοῦ δύναμις. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς τυράννους γενναίως ἀντήστησαν οἱ πολυάθλοι τῆς εὐσεβείας μάρτυρες, ἀνώτεροι δειχθέντες τῶν βασάνων καὶ τοῦ θανάτου, καὶ διὰ τῆς καρτερίας αὐτῶν καταισχύναντες τοὺς διώκτας, καὶ στηρίξαντες τοὺς πιστούς· πρὸς δὲ τοὺς φιλοσόφους ἀντιπαρετάχθησαν οἱ ἱεροὶ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι, ἀνασκευάζοντες καὶ ὡς ἱστὸν ἀράχνης διαλύοντες τὰ ἐκείνων ἐπιχειρήματα, καὶ δεικνύοντες, ὅτι τὰ Χριστιανικὰ δόγματα εἶναι μὲν ὑπὲρ λόγον, οὐχὶ δὲ παρὰ λόγον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τῶν ἐξωτερικῶν διωγμῶν, καὶ ἀφ' οὗ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς οἰκουμένης ἠσπάσθη τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, δὲν ἔλειψε τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης νὰ διεγείρῃ πολέμους κατ' αὐτῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀπί-

στων, και από τινων υιών της απωλείας, οίτινες ἐγεννήθησαν και ἀνετράφησαν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς. Πολλὰ και δεινὰ κατὰ καιροὺς ὑπέφερον ἡ ἐκκλησία ἐκ τῶν αἰρεσιάρχων, οίτινες, ὑπὸ διαφόρων παθῶν κινούμενοι, ἐπροσπάθησαν νὰ νοθεύσωσι τὸ ἀδελφὸν τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἀλλοιοῦντες αὐτὴν πολυειδῶς κατὰ τὴν ἰδίαν ἀρέσκειαν. Ἄλλοι δὲ πάλιν, φιλόσοφοι λεγόμενοι, κακῶς μεταχειρίζομενοι τὸν λόγον, ὃν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἵνα ὀδηγήσῃ αὐτὸν πρὸς τὸ ἀληθὲς και τὸ ἀγαθόν, ὄχι μόνον ἐπεχείρησαν, ὡς οἱ ἔθνικοι, τὰς ὑπὸ Θεοῦ ἀποκαλυφθείσας ἀληθείας πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀποδείξωσιν ἀντιμαχομένας πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλὰ και αὐτὰς τὰς ἱστορικὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ βάσεις, ὡς οἱ παλαιοὶ Χριστιανομάχοι οὔτε ἡμφισβήτησαν, οὔτε ἐδύνατο νὰ ἀμφισβητήσωσιν, ἐπειδὴ πολλὰ πρὸςφασα ἦσαν τότε τὰ γεγονότα και παρὰ πάντων ὁμολογούμενα, ἐτόλμησαν οὔτοι νὰ κλονήσωσι. Πλὴν και τὰς αἰρέσεις κατέβαλεν ἡ ἐκκλησία διὰ τῶν συνόδων, ἡ πείσασα τοὺς αἰρετικούς νὰ ἐπιστρέψωσι πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἐξ ἧς ἀπεσκήρυσαν, ἡ ἀποκόψασα τῆς κοινωνίας αὐτῆς ὡς μέλη σεσηπότα τοὺς ἀπειθήσαντας εἰς τὴν ψῆρον αὐτῆς, και ἐμμείναντας εἰς τὴν πλάνην. Τὰς δὲ τῶν ἀσεβῶν βλασφημίας ἀνδρες Χριστιανοὶ και ζηλωταὶ ἀνεδέχθησαν νὰ ἀνατρέψωσι, διὰ πολλῶν και ἀναντιρρήτων ἀποδείξεων κατασκευάζοντες, ὅτι διὰ τῆς ὀρθῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς οὐδὲν ἔχει παράλογον ἢ μυθώδες, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας εἶναι ἡ μόνη ἀληθινή θρησκεία.

Εἷς ἐκ τῶν εὐσεβῶν τούτων ἀνδρῶν τῶν ὄλαις δυνάμειν ἀριερωθέντων εἰς τὴν φιλοσοφικὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ μελέτην εἶναι και ὁ περιώνυμος συγγραφεὺς τοῦ πονήματος, οὔτινος τὴν μετάφρασιν ἀναγγέλλομεν σήμερον εἰς τὸ κοινόν. Συγκροτημένος μὲ βιβλικὰς και ἐκτεταμένας ἱστορικὰς και φιλοσοφικὰς γνώσεις, ἀγνὸς τὴν καρδίαν, και ἐνθερμος ζηλωτῆς παντὸς καλοῦ· ὁ ἀνὴρ οὗτος οὔτε καθηγητῆς εἶναι, οὔτε εἰς τὸν κλήρον ἀνήκει, οὔτε εἰς οὐδεμίαν φιλοσοφικὴν σχολὴν κατατάσσεται. Ἀπλοῦς εἰρηνοδίκτης ἐν τινι μεσημβρινῇ πόλει τῆς Γαλλίας, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ συνθέσῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον ἐκ τινος τῶν λυπηρῶν ἐκείνων συμβάντων, ἅτινα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀνυψοῦσι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς τὴν νοερὰν θεωρίαν τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν, τῶν μόνων δυνάμεων νὰ ἐπιγύσωσιν εἰς τὰς ἀναποφύκτους πικρίας τοῦ βίου τὸ βάλσαμον τῆς παρηγορίας και τῆς ἐλπίδος. Φίλιος, λέγει ἐν τοῖς προλεγόμενοις τῆς πρώτης ἐκδόσεως, πρὸς ὃν μὲ συνεχουοῦσιν οἱ γλυκύτεροι δεσμοί, οὔτινος τὸ μόνον γε νὲς τέκνον· εἶχαν ἀφαρπάσει ὁ θάνατος, μὲ ἔγραψεν, ὅτι ἡ δυστυχία τὸν ἔφερον εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι στρέψας πρὸς τὴν θρησκείαν τὰ ὄμματα, και ὑπέροπε ἐπιθυμῶν νὰ τὴν εὕρῃ ἀληθῆ, μὲ παρεκάλει νὰ τῷ λύσω τὰς ἀπορίας του, και νὰ τῷ ἐκθέσω τὰς βάσεις τοῦ πνευματισμοῦ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Δὲν διστάζομεν δὲ νὰ εἰπώμεν, ὅτι καταλληλοτέραν ἀπάντησιν δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ εἰς τὴν περιπαθῆ και ἀφελῆ ταύτην

αἰτήσιν τοῦ δυστυχῆ φίλου του. Ἡ ὑπεράσπισις και ἀπόδειξις τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας εἶναι καθ' ὅλα πλήρης και ἀκαταμάχητος. Ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα, ὅσα ὑπαγορεύουσιν ἢ τε ἐσωτερικὴ μελέτη τοῦ ἀνθρώπου και ἡ ἐξωτερικὴ τοῦ κόσμου ἐμπειρία, ἡ ὀρθὴ και ὑγιὴς χρῆσις τοῦ λόγου και τῶν νοητικῶν δυνάμεων, ἡ φιλοσοφία και ἡ ἱστορία, ἡ ἔσω και ἡ ὕψαθεν σοφία, ὅλα παρουσιάζονται και ἀναπτύσσονται μὲ τόσην εὐκρίνειαν, μὲ τόσην εὐροικίαν και ἰσχυρὴν λογικῶν ἀποδείξεων, μὲ φράσιν τόσον εὐγλωττον και καταπεισιτικὴν, ὡστε και ἡ καρδία και τὸ πνεῦμα και ἡ φαντασία και τὸ αἶσθημα και ἅπασαι αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατακηλοῦνται, δεσμεύονται και κυριεύονται· ὅθεν ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ παραδοθῶσιν ἐπὶ τέλους ἀναπολόγητοι και ἠττημένοι εἰς τὴν εἰς αὐτὰς ἐπιβαλλομένην πεποίθησιν.

Ἐπιληφθέντες τοῦ ἐπιπόνου και δυσχεροῦς τούτου ἔργου πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν ἡμῶν και τῶν εὐσεβῶν ὁμογενῶν, ἐπικαλούμεθα τὴν γενναίαν αὐτῶν συνδρομὴν διὰ μόνον τὰ τυπογραφικὰ ἐξόδα, ἀπέχοντες ἐξ ἴσου πάσης ἰδέας κερδοσκοπίας και ματαιόφρονος ἐπιδείξεως. Ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἀρχὴ και βάσις τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς δῆϊσχυρίζονται και αὐτοὶ οἱ ἀπιστοῦντες πρὸς τὰ ἀκράδαντα δόγματα και τὰς ἐσθίας αὐτοῦ ἐπαγγελίας, εἶναι ἀναντιρρήτον, ὅτι εἰς τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ μελέτην οὐδεὶς οὔτε λαὸς οὔτε ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀδιαφορήσῃ. Ἐὰν δὲ ὁ Χριστιανισμὸς και ὁ Ἑλληνισμὸς, ἡ ὀρθοδοξία και ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικότης, εἶναι δύο στοιχεῖα ἀναπόσπαστα, ὡς ἀναπόσπαστος εἶναι ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἐνομίσαμεν, ὅτι γνωστὸν ποιοῦντες εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἕνα τῶν διακρίσιμων ἐκ τῶν νέων ἀπολογητῶν τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας, ἐκτελοῦμεν ἱερὸν καθήκον και πρὸς τὴν θρησκείαν και πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἧτις, διὰ τῆς ὀρθοδοξίας διατηρηθεῖσα και ἀναγεννηθεῖσα, δι' αὐτῆς μόνης, διὰ τῶν ὀπλων τοῦ λόγου και τοῦ πνεύματος, δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν μέγαν προορισμὸν, εἰς ὃν ἐκλήθη, δι' ὃν ὑπέφερε, και ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, ἵνα ἀναγορευθῇ και πάλιν βασιλεὺς τῆς Ἀνατολῆς και ἐωσφόρος νέας παλιγγενεσίας.

Πρὸς ἐυκλόνησιν τῆς ἐκδόσεως τοὺς τέσσαρας τόμους τοῦ πρωτοτύπου ἐπροσπαθήσαμεν νὰ συμπηράσωμεν εἰς τρεῖς, χωρὶς νὰ παραλείψωμεν οὐδὲν οὐσιώδες. Ἐνομίσαμεν δὲ ὅτι ἡδυνάμεθα, χωρὶς ποσῶς νὰ βλαφθῇ ἡ συνέχισις και ἐνότης τοῦ λόγου, νὰ συντέμωμεν κεφάλαια τινὰ φανέντα ὑπὲρ τὸ δέον διεξοδικὰ, και ὅτι ὠφειλομεν νὰ παραλείψωμεν ἢ νὰ διορθώσωμεν ὅσα τυχόν δὲν συνάδουσι μὲ τὰς ἀκριβεῖς και ἀπαραποιήτους ἀρχὰς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας.

Και ὁ μὲν πρῶτος τόμος θέλει περιέχει τὰς προεισαγωγικὰς και φιλοσοφικὰς ἀποδείξεις, ὁ δὲ δεύτερος τὰς ἐσωτερικὰς και θεολογικὰς, και ὁ τρίτος τὰς ἐξωτερικὰς και ἱστορικὰς.

Ἐκαστος τόμος, συγκείμενος ὡς ἔγγιστα ἐκ 40—45 τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δίσταλον ἐν πληρωτέον ἅμα τῇ παραλαβῇ.

Ἐν Κερκύρα, τὴν 19 Ὀκτωβρίου 1853.

Ὁ ἐκδότης Ἄντ. Τερζάκης.

Ἡ ΚΑΛΥΒΗ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑ ΘΩΜΑ. Συνέχισις, (ἴδε ζ'. φυλλάδ.) εὐγενὲς τι αἶσθημα ὡς ἐπιεικέις γυναῖκες. Τὰ γνωρίζω καλὰ ὅλα ταῦτα.

Ὁ γερουσιαστῆς εἰς ὀλίγας λέξεις περιέγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος.

— Ὡ, ὦ, ὦ! τώρα θέλω νὰ μάθω, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος συμπαθητικῶς ἔλα, εἶπέ μου, εἶπέ μου! Τοῦτο εἶναι φυσικόν, ὦ δύστυχον πλάσμα! κυνηγημένη σὰν μία ἔλαφος! κυνηγημένη διότι ἔχει φυσικὰ αἰσθήματα, και διὰ τὸ νὰ ἐπράξεν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κάθε καλὴ μητέρα ἠθέλε πράξει!

Νὰ σὲ εἰπῶ ὅμως, ταῦτα τὰ πράγματα μὲ κάνουν εἰς ἄκρον βλάβημον, εἶπεν ὁ ἐντιμὸς Ἰωάννης, καθὼς ἔτριβε μὲ τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς μεγάλης κιτρίνου και φακιδώδους χειρὸς του τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἡξέουρις ὅμως, κύριε, ἀπέρασαν χρόνια και χρόνια διὰ νὰ ἐνωθῶ μὲ τὴν ἐκκλησίαν, γιατί οἱ ἱερεῖς τριγύρω εἰς τὰ μέρη μας ἐσυνήθισαν νὰ κηρύττουν ὅτι ἡ Γραφὴ ὑπερασπίζεται τὰ τοιαῦτα, και ἐγὼ δὲν ἠμποροῦσα νὰ καταλάβω τὰ Ἑλληνικὰ και τὰ Ἑβραϊκὰ τους και ἔτι ἀψῆσα κατὰ μέρος και Γραφὴν και ὄλα. Δὲν ἐνώθηκα μὲ τὴν Ἑκκλησίαν ὄλας διόλου, ἔως ὅτου εὕρηκα ἕνα ἱερέα ὅπου ἐκατάλαβε και τὰ Ἑλληνικὰ και ὄλα τὰ ἄλλα, και μοῦ εἶπεν ὄλο τὸ ἐναντίον, τότε ἐγὼ ἔλαβα τὸν ὀρθὸν δρόμον, και ἐνώθηκα μὲ τὴν ἐκκλησίαν. Σὲ βεβαίω τὸ ἕκαστα ἐμπράκτως, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ὅστις, διαρκούσης ὄλης ταύτης τῆς ὀμιλίας, κατεγίνετο νὰ ἐκβάλῃ τὸν φελλὸν ἀπὸ φυάλην τινὰ ἀφρίζοντος ποτοῦ, τὴν ὄποιαν ἐργασίαν, μόλις ἐτελείωσε, προσέφερον εἰς τὸν κύριον.

— Ἦθελεν εἶναι καλύτερον νὰ μείνης ἐδῶ τώρα, ὡς τὸ πρῶν, εἶπεν ἀπὸ καρδίας, και θέλω κράξει τὴν γραιὴν νὰ ἐτοιμάσῃ ἕνα κρεβάτι διὰ λόγου σας εἰς τὴν στιγμήν.

— Σὲ εὐχαριστῶ, καλέ μου φίλε, ἀπήντησεν ὁ γερουσιαστῆς, πρέπει νὰ ἀναχωρήσω διὰ νὰ φθάσω ἐγκαίρως εἰς τὴν Κολόμβον.

— Ἄ, καλὰ λοιπόν, ἀφοῦ ἔχεις ἀνάγκην, θέλω ἔλα ὀλίγον διάστημα μαζὴ σου, διὰ νὰ σοῦ δεῖξω ἕνα δρόμον διὰ ἐκεῖ καλύτερον ἀπὸ τοῦτον ὅπου ἦλθες· τοῦτος ὁ δρόμος εἶναι πολὺ κακός.

Ὁ Ἰωάννης ἐφοδιάσθη, και μὲ ἕνα λυχνόχον εἰς τὰς χεῖρας, ἤρχισε νὰ διοικῇ τὴν ἄμαξαν τοῦ γερουσιαστοῦ πρὸς μίαν ὁδὸν ἧτις ἔφερον εἰς ἕν κατωφρὲς μέρος ὄπισθεν τῆς οἰκίας του. Ὅταν ἀπεχωρίσθησαν, ὁ γερουσιαστῆς τοῦ ἔθεσεν εἰς τὴν χεῖρα ἕν χαρτονόμισμα δέκα ταλλήρων.

— Εἶναι δι' αὐτὴν, εἶπε μὲ μεγάλην συντομίαν.

— Ναί, ναί, ἀπήντησεν ὁ Ἰωάννης· και σείσαντες ἀμοιβαίως τὰς χεῖρας, ἀπεχωρίσθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Μετακλίσις τῆς ἰδιοκτησίας.

Ἡ πρῶτα τοῦ Φεβρουαρίου ἐφαίνετο διὰ τῶν παραθύρων τῆς καλύβης τοῦ Μπαρμπα Θωμᾶ ὀλίγον ζοφερά και ὀμβρώδης, και εἰς τὸ κατηφὲς πρόσωπον τῶν οἰκόντων διεκρίνετο ἡ εἰκὼν καρδίας λελυπημένης. Ἡ μικρὰ τράπεζα, κεκαλυμμένη μὲ ἕν σιδερωμένον ὕφασμα, ἔκειτο ἀπέναντι τοῦ πυρὸς, ἐν ἧ δύο χονδρὰ

πλὴν καθαρὰ ὑποκάμισα, ζεστὰ εἰσέτι ἀπὸ τὸ σίδηρον, ἐκρέμαντο ἐπὶ μιᾶς καθήλας παρὰ τὴν θερμάστραν, και ἡ θεία Χλόη κατεγίνετο ἐπὶ ἐνὸς ἄλλου τὸ ὄποιον εἶχεν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Κατεγίνετο προσεκτικῶς τρίβουσα και σιδερόνουσα πᾶσαν πύχαν και βράφην, μὲ τὴν ἀκριβεστέραν ἐντέλειαν, ὕψονουσα μόνον ἐκ διαλειμμάτων τὴν χεῖρα πρὸς τὸ πρόσωπον ἵνα ἀπομάσῃ τὰ δάκρυα τὰ ὄποια ἔσταζον ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς.

Ὁ Θωμᾶς ἐκάθησε πλησίον, ἔχων τὴν Γραφὴν ἐπὶ τῶν γονάτων και τὴν κεφαλὴν καμπομένην ἐπὶ τῆς χειρὸς του, ἀλλὰ δὲν ἐπροσέφερε λέξις. Ἦτον εἰσέτι περὶ τὸ λυκαυγὲς, και τὰ παῖδια ἔκειντο κοιμώμενα ὄλα ὁμοῦ ἐπὶ τῆς μικρᾶς και ἀπλουστάτης κλίνης τῶν.

Ὁ Θωμᾶς, ὅστις εἶχε μίαν καρδίαν εἰς ἄκρον εὐγενῆ και οἰκιακὴν, ἧτις διὰ τὴν συμφορὰν τῶν, ἦτο ἰδιαίτερον τι χαρακτηριστικὸν τῆς αὐτοῦ φύλης του, ἠγέρθη και ἐπορεύθη σιγαλῶς νὰ παρατηρήσῃ τὰ τέκνα του.

— Εἶναι ἡ τελευταία φορὰ αὕτη, εἶπεν.

Ἡ θεία Χλόη δὲν ἀπήντησε λέξιν, μόνον ἔτριβεν ἄνω κάτω τὸ χονδρὸν ὑποκάμισον, τὸ ὄποιον ἦτο ἤδη λεῖον, ὅσον δύναται νὰ γίνῃ ἀπὸ ἀνθρωπίνους χεῖρας, και ἐπὶ τέλους ἀπαρῆσασα αἰφνίδως τὸ σίδηρον μὲ ἕν ἀπελπιστικὸν κτύπημα, ἐκάθησε παρὰ τὴν τράπεζαν και ὕψωσε δυνατὰ τὴν φωνὴν τῆς κλαίουσα.

— Στοχάζομαι ὅτι πρέπει νὰ τὸ ὑποφέρωμεν, ἀλλὰ, Θεέ μου! πῶς ἠμπορῶ; Ἄν ἤξευρα ποῦ πηγαίνει ἡ πῶς θὰ σὲ μεταχειρισθῶν! Ἡ κυρὰ λέει ὅτι θὰ προσπαθῆσει μετὰ ἕνα ἢ δύο χρόνια νὰ σὲ λυτρώσῃ, ἀλλὰ Θεέ μου! κάνεις ποτὲ δὲν ἐπέστρεψεν ἀπ' ἐκεῖνους ὅπου ἐπήγαν ἐκεῖ! τοὺς σκοτόνουν! τοὺς ἄκουσα νὰ λέγουν πῶς τοὺς κακομεταχειρίζονται σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη.

— Ὁ ἴδιος Θεὸς ὅπου εἶναι ἐδῶ θὰ εἶναι κ' ἐκεῖ, Χλόη.

— Καλὰ, εἶπεν ἡ θεία Χλόη· ὑπόθεσε ὅπου θὰ εἶναι, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀφίνει ἐνίοτε νὰ συμβαίνουν φρικτὰ πράγματα. Δὲν παρηγοροῦμαι ὄλας διόλου μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον.

— Ἐγὼ εἶμαι εἰς τὰ χέρια τοῦ Κυρίου, εἶπεν ὁ Θωμᾶς, και δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ τίποτε χωρὶς τὴν θέλησιν του. Εἶναι ὅμως ἕνα πρᾶγμα διὰ τὸ ὄποιον ἠμπορῶ νὰ τὸν εὐχαριστήσω, ὅτι ἐπούλησαν ἐμὲ και μὲ στέλνουν κάτω μακρὰν και ὄχι ἐσὲ οὔτε τὰ τέκνα μου. Ἐδῶ σὺ εἶσαι ἀσφαλῆς, ὅτι συμβεῖ θὰ συμβῇ εἰς ἐμὲ, και ὁ Κύριος θὰ μὲ βοηθήσει— τὸ γνωρίζω και ὅτι θὰ μὲ βοηθήσει.

Ἄχ! γενναία ἀνθρώπινος καρδία! ἧτις ἐπιξέεις τὴν ἰδίαν σου λύπην διὰ νὰ παρηγορήσῃς τοὺς προσφιλεῖς σου! Ὁ Θωμᾶς ὠμίλει μὲ χονδρὸν ὕφος και μὲ σφοδρότατον ἄγχος εἰς τὸν λάρυγγα—ἀλλ' ὠμίλει ἰσχυρῶς και μὲ ἔμφασιν.

— Ἄς σκεφθῶμεν τὰς εὐεργεσίας τὰς ὄποιας ἐλάβαμεν, ἐπρόσθεσε τρέμων, ὡς ἂν ἦτο ἱκανῶς πεπεισμένος, ὅτι ἔπρεπε νὰ σκέφθῃ ἀρκούντως ἐπ' αὐτῶν.

— Εὐεργεσίας! εἶπεν ἡ θεία Χλόη, δὲν βλέπω εἰς τοῦτο κάμμιαν εὐεργεσίαν! εἶναι ἀδικον ὄλας διόλου! ὁ κύριος δὲν ἔπρεπε ποτὲ ν' ἀψῆσῃ ὡστε νὰ ἡμ-

πορέσουν να σε πάρουν δια τὰ χρέη του. Σὺ τὸν ἐπλήρωσες τὸ διπλάσιον ἀπ' ὅτι τοῦ ἐστοίχισες. Αὐτὸς σοῦ ὑποσχέθηκε τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἔπρεπε νὰ σοῦ τὴν δώσῃ ἀπὸ πολλὴν καιρὸν. Ἴσως δὲν ἔμπορεῖ τώρα νὰ βοηθηθῇ, ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι εἶναι ἔλα ψεύματα καὶ κάνεις δὲν θὰ ἔμπορεῖ νὰ μοῦ βγάλῃ τοῦτο ἀπὸ τὸ κεφάλι, τέτοιος πιστὸς ἄνθρωπος ὡς σὺ, ὅπου πάντοτε ἐτήραξες τὸ συμφέρον του καλῆτερα ἀπὸ τὸ δικόσου, μὲ κάθε τρόπον, καὶ τὸν ἐπροτιμοῦσες περισσότερο ἀπὸ τὴν γυναῖκά σου καὶ τὰ παιδιά σου! Ἄχ ἐκείνους ὅπου πωλοῦνε τὴν ἀγάπην καὶ τὸ αἷμα τῆς καρδιάς, γὰρ νὰ ξεφύγουνε τὸ κίνδυνόν τους, τοὺς ἀφίνω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ ὅπου τοὺς προσμένει!

— Χλόη μου! ἂν μ' ἀγαπᾷς δὲν θέλω νὰ δμιλῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ μάλιστα ὅπου εἶναι ἴσως αὕτη ἡ ἕρση φορὰ ὅπου εἴμεθα καὶ δμιλοῦμε μαζύ. Σοῦ λέγω, Χλόη μου, ὅτι δὲν ὑποφέρω ν' ἀκούω οὔτε μία λέξιν ἐναντίον εἰς τὸν κύριόν μου. Δὲν τὸν ἔπιασα ἐγὼ εἰς τὰ χέρια μου ὅταν ἦτον ἀκόμη βρέφος; εἶναι φυσικὸν γὰρ λοιπὸν νὰ ἔχω καλὴν γνώμην δι' αὐτόν. Οἱ κύριοι εἶναι συνηθισμένοι νὰ γίνωνται ἔλα τοῦτα τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς, καὶ φυσικῶς δὲν μᾶς συλλογίζονται τόσον. Παράβαλέ τον μὲ ἄλλους κύριους, ποῖος ἔλαθε τὴν μεταχείρισιν καὶ τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἔλαβα ἐγὼ ἀπὸ τὸν κύριόν μου. Καὶ δὲν ἤθελεν ἀφήσει ποτὲ νὰ συμβῇ τοῦτο εἰς ἐμὲ, ἐὰν ἤδύνατο νὰ τὸ ἐμποδίσει, ναί, τὸ γνωρίζω πολὺ καλά.

— Ναί, ὅπωςδὴποτε ἔμωσ, λὲς κακὰ εἰς κάποιον μέρος, εἶπεν ἡ θεία Χλόη, τῆς ὁποίας τὸ κυριεῦον χαρακτηριστικὸν ἦτο ἐν ἐπίμονον αἰσθημα δικαιοσύνης, δὲν ἔμπορῶ νὰ καταλάβω ποῦ, ἀλλὰ λὲς κακὰ εἰς κάποιον μέρος, εἶμαι βέβαιη.

— Πρέπει νὰ παρατηρῆς εἰς τὸν Κύριον ὑπεράνω. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀνώτερος ἔλων, καὶ δὲν πίπτει οὔτε ἓνα στροβίον χωρὶς τὴν θέλησίν του.

— Μὲ τοῦτο δὲν παρηγοροῦμαι, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ φροντίσῃ, εἶπεν ἡ θεία Χλόη. Ἀλλὰ δὲν ὠφελοῦσι τὰ λόγια, εἶναι καλῆτερα νὰ ἐτοιμάσω τὴν ἀρτότητα διὰ νὰ κάμῃς ἓνα καλὸ πρόγευμα, γιὰτὶ δὲν γνωρίζεις κάνεις πότε θὰ τὸ ξαναφάγεις.

Διὰ νὰ ἐκτιμῆσῃ τις τὰ παθήματα τῶν μαύρων, εἴτινες πωλοῦνται εἰς τὴν Μεσημβρίαν, καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ἔλα τὰ ἔμφυτα αἰσθηματὰ αὐτῆς τῆς φυλῆς εἶναι εἰς ἄκρον ἰσχυρά. Αἱ τοπικαὶ προσκολλησεις τῶν εἶναι διαρκέσταται οὔτοι φυσικῶς δὲν εἶναι οὐδὲ τολμηροὶ οὐδὲ ἐπιχειρηματίαι, ἀλλὰ φιλοπάτριδες καὶ φιλόστοργοι κατακυριεύονται ὑπὸ τοῦ τρόμου καὶ τῆς φρίκης μὲ τὴν ὁποίαν ἡ ἀμάθεια τοὺς περιβάλλει· πᾶν ἄγνωστον ἀντικείμενον, καὶ ἡ πώλησις του εἰς τὰ μεσημβρινὰ προτάττεται νηπιόθεν εἰς τὸν βίον τοῦ μαύρου, ὡς ἡ τελευταία καὶ αὐστηροτέρα τιμωρία του. Ἡ ἀπειλή ἥτις τοὺς ἐκφοβίζει περισσότερο εἰσέτι παρὰ τὴν μιστιγῶσιν καὶ εἰσὶνδὴποτε ἄλλο εἶδος βασιάνου, εἶναι ἡ ἀπειλή τῆς μετακομισεως των κάτω εἰς τὸν ποταμόν. Ἡμεῖς αὐτοὶ τοὺς ἠκούσαμεν νὰ ἐκφράζωσι τοῦτο τὸ αἰσθημα καὶ εἶδομεν αὐτοῖσι τὸν ἀπλοῦν φόβον ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατέχονται, ὅταν καθήμενοι εἰς τὰς ὕρας τῆς διασκέδασεως των διηγῶνται τὰς φρικώδεις ἱστορίας ἐκεῖνου τοῦ κάτω ποταμοῦ, ὅστις εἶναι δι'

αὐτοὺς «ὁ ἄγνωστος τόπος, ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ ὁποίου οὐδεὶς τῶν ὀδοιπόρων ἐπανέρχεται.»

Ἀπόστολος τις μεταξὺ τῶν φυγάδων εἰς Καναδά μᾶς ἐδιηγῆθη ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὠμολόγησαν ὅτι ἔφυγαν ἀπὸ ἀγαθωτάτους κύριους, ἀλλ' ὅμως ἦσαν βεβαιασμένοι εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, νὰ ὑποστώσι τοὺς κινδύνους τῆς φυγῆς, ἕνεκα τοῦ ἀπελπιστικοῦ τρόμου καὶ τῆς φρίκης, τὸν ὁποῖον τοὺς ἐνέπνεεν ἡ πώλησις των εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, ἡ σκληρὰ αὕτη τύχη, ἥτις ἐκρέματο ἐπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων των. Αὕτη ἡ πώλησις ἐμπνέει εἰς τὸν Ἀφρικανὸν, τὸν φύσει ὑπομονητικὸν, δειλὸν καὶ ἥσυχον, ἡρωϊκὸν θάρρος καὶ τὸν ἐνισχύει νὰ ὑποφέρῃ καὶ πείναν καὶ ψῆχος καὶ πόνους καὶ ἐρημίαν καὶ τὰς φρικώδεστερας τιμωρίας τῆς συλλήψεώς του.

Τὸ ἀπλοῦστατον πρόγευμα ἤδη ἀγνίζεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, καθότι ὁ κύριος Σχέλδης ἀπήλλαξε τὴν θεϊαν Χλόην ἐκείνην τὴν πρωίαν τῆς οἰκιακῆς ὑπηρεσίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἄθλιος αὕτη ψυχὴ ἐξήντηλσεν ἔλας τὰς ἐνεργείας τῆς διὰ τὴν ἑορτήν ταύτην τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, ἔσφαξε τὸν ἐκλεκτότερον πῶλόν τῆς, προετοίμασε τὴν ἀρτότητα μὲ ἀπερίγραφτον ἐντέλειαν, κατὰ τὴν γεύσιν τοῦ ἀνδρός τῆς καὶ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς θερμάστρας μυστηριώδη τινα ἀγγελία, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπροσφέροντο εἰμὴ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις.

— Θεέ μου! Πέτρε, σήμερον ἔχομεν ἓνα φοβερὸ πρόγευμα! εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, πέρνων ταυτοχρόνως μέρος κοτοπούλι.

Ἡ θεία Χλόη τοῦ ἔδωκεν ἐν αἰφνιδίον κτύπημα εἰς τὸ οὖς. Νά! γιὰ νὰ φωνάζεις εἰς τὸ ὕστερον πρόγευμα ὅπου ὁ δύστυχος πατέρας σου τρώγει ἐδῶ!

— Ὡ Χλόη! εἶπεν ὁ Θωμᾶς ἠπίως.

— Μὰ δὲν ἔμπορῶ ἄλλο, εἶπεν ἡ θεία Χλόη, καλύπτουσα τὸ πρόσωπόν τῆς μὲ τὸ ἐπιγαστήριον, εἶμαι τόσον ἀνήσυχη ὥστε δὲν ἠξεύρω τί κάνω.

Τὰ παιδιά ἐμειναν ἄφωνα, παρατηροῦντα ποτὲ μὲν τὸν πατέρα των ποτὲ δὲ τὴν μητέρα των, ἐνῶ τὸ εἰς τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου τῆς κρεμάμενον βρέφος ἤρχισε σφοδρότατα κραυγὰς καὶ κλαυθμυρισμούς.

— Νά! εἶπεν ἡ θεία Χλόη, ἀποστογγίζουσα τοὺς ὀφθαλμούς τῆς καὶ λαβοῦσα εἰς τὰς χεῖράς τῆς τὸ βρέφος, εἶναι ἔτοιμο τώρα· ἐλπίζω ὅτι θὰ φᾶς ὀλίγο. Τοῦτο εἶναι τὸ καλῆτερον κοτοπούλι.

— Ἐλα παιδιά μου, θὰ σᾶς δώσω καὶ σᾶς κᾶτι.

Ἡ μητέρα σᾶς ἐκακομεταχειρίσθη.

Τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπερίμεναν δευτέραν πρόσκλησιν, ἐπλησίασαν μὲ ὑπερβολικὸν ζῆλον τὸ φαγητόν, καὶ ἔπραξαν πολὺ καλά, καθότι ἄλλως πως ἤθελε μείνει σχεδὸν ἀβλαβές.

— Τώρα, εἶπεν ἡ θεία Χλόη εἰς μέγαλον θόρον ἐυρισκομένη, μετὰ τὸ πρόγευμα πρέπει νὰ ἐτοιμάσω νὰ φορέματά σου, ὅπως καὶ ἂν ἦναι, θὰ τὰ πάρεις. Γνωρίζω ἐκεῖνους τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι διεστραμμένοι! Νὰ αἱ φανέλες γιὰ τὸ ρευματισμὸ εἶναι εἰς τὴν ἄκρη καὶ πρόσεχες καλά, γιὰτὶ ἂν ταῖς χάσῃς δὲν θὰ εὕρῃς ἄλλον νὰ σοῦ κάμῃ πάλιν. Ἐδῶ εἶναι τὰ παλιά σου ὑποκάμισα, καὶ ἐδῶ εἶναι τὰ καινούρια, τοῦτα εἶναι τὰ σκαλτζούνια ὅπου ἐτελείωσα χθὲς τὸ βράδυ, καὶ ἔχω μέσα καὶ τὸ κουβάρι γιὰ νὰ

τὰ φτιάξῃς ὅταν σοῦ γαλασοῦν. Ἀλλὰ, Θεέ μου ποῖος θὰ εὐρεθῇ ποτὲ γιὰ νὰ σοῦ τὰ φτιάξῃ; καὶ ἡ θεία Χλόη ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν λυπηρὰν θέσιν τῆς, ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν τῆς εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ κιβωτίου καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Τί φρίκη νὰ τὸ συλλογισθῇ κάνεις! νὰ μὴ ἔχῃς κάνένα νὰ σε προσέγῃ ὅταν ἦσαι ἀσθενὴς ἢ κακά! Μοῦ φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ λυποῦμαι δι' ἔλα ταῦτα!

Τὰ παιδιά, ἀφοῦ ἔφαγαν πᾶν ὅ,τι εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ προγεύματος, ἤρχισαν ἤδη νὰ σκέπτονται τὴν περίστασιν· καὶ βλέποντα τὴν μητέρα των κλαίουσαν καὶ τὸν πατέρα των εἰς ὑπερβολικὴν σκυθρωπότητα βεβουλισμένον, ἤρχισαν νὰ παραπονῶνται καὶ νὰ τρίβωσι τοὺς ὀφθαλμούς μὲ τὰς χεῖράς των. Ὁ Μπαρμπα Θωμᾶς εἶχε τὸ βρέφος ἐπὶ τῶν γονάτων του, καὶ τὸ ἀφινεν ἀπεριορίστως νὰ ἐκπληρῇ τὴν διασκέδασιν τὴν ὁποίαν εὐρίσκειν εἰς τὸ νὰ ξύῃ τὸ πρόσωπον καὶ νὰ τραβᾷ τὴν κόμην του, διαρκούσης τῆς ὁποίας σκηρῆς ἀφινεν ἀπὸ τῆς χαρᾶς του τὸ βρέφος δυνατὰς ἐκφωνήσεις.

— Ναί, φώναζε, φώναζε τρισάθλιο! εἶπεν ἡ θεία Χλόη, θὰ ὑποφέρεις καὶ σὺ ἔλα ταῦτα! θὰ ζήσεις γιὰ νὰ ἰδῆς νὰ πωλήσουν τὸν ἄνδρα σου ἢ σε τὴν ἰδίαν καὶ τοῦτα τὰ παιδιά, στοχάζομαι βέβαια ὅτι θὰ πωληθοῦν καὶ αὐτὰ, ὅταν φθάσουν εἰς ἡλικίαν, γιὰ νὰ κάμουνε κᾶτι, δὲν ὠφελεῖ νὰ ἔχωμεν τίποτε ἡμεῖς οἱ μαῦροι!

Ἐναῦθα ἐν τῶν παιδιῶν ἐφώναξε· νὰ, ἡ κυρὰ ἐρχεται!

— Γιατὶ ἐρχεται; δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ τίποτε, εἶπεν ἡ θεία Χλόη.

Ἡ κυρία Σχέλδη εἰσῆλθε, καὶ ἡ θεία Χλόη τῆς ἐπρόσφερε μίαν καθήκλαν μὲ τρόπον πολὺ αὐθάδη καὶ ἐξαγριωμένον. Αὕτη φαίνεται δὲν παρετήρησεν οὐδὲ τὴν πρᾶξιν οὐδὲ τὸν τρόπον, καθότι ἐφαίνετο ὠχρὰ καὶ λελυπημένη.

— Θωμᾶ, εἶπεν αὕτη, ἔρχομαι διὰ . . . καὶ μὲ ταῦτας τὰς λέξεις ἔμεινεν ἄφωνος καὶ ρίψασα ἐν βλέμμα εἰς τὴν σιγὴν καὶ κατήφειαν τῆς σκηρῆς, ἐκάθησεν εἰς τὴν καθήκλαν τῆς καὶ καλύψασα τὸ πρόσωπόν τῆς μὲ τὸ ρινόμακτρον, ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

— Θεέ μου, κυρὰ, μὴ, μὴ σε παρακαλῶ! εἶπεν ἡ θεία Χλόη κλαίουσα καὶ αὕτη, καὶ δι' ὀλίγας στιγμὰς ἐκλαίεν ἅπανα ἡ συνοδία. Μὲ ἐκεῖνα τὰ δάκρυα ὁμοῦ, τὰ ὁποῖα ἔλα ἐχονον ὁμοῦ, πλοῦσοι καὶ πένητες, ἔσθυσαν τὰς φλόγας καὶ τὴν ὀργὴν τῆς καρδίας τοῦ κατατεθλιμμένου. Ὡ σὺ, ὅστις ἐπισκέπτεσαι τοὺς δυστυχεῖς, γνωρίζεις, ὅτι πᾶν ὅ,τι τὸ μέταλλον δύναται νὰ ἀγοράσῃ, ὅταν δίδεται εἰς χεῖρα ψυχρὰν καὶ ἀποτρόπαιον πρόσωπον, δὲν ἀνταλλάσσεται οὐδὲ μὲ ἐν ὅπ' ἐκεῖνα τὰ ἐντίμου δάκρυα, τὰ ὁποῖα χύνονται ἀπὸ χριστιανικὴν συμπάθειαν;

— Φίλτατέ μου, εἶπεν ἡ κυρία Σχέλδη, λυποῦμαι ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σοῦ δώσω τι, τὸ ὁποῖον νὰ σοὶ ἦναι χρήσιμον. Ἐὰν σοὶ δώσω χρήματα, θὰ σοὶ τὰ ἀφαιρέσωσι σοῦ ὑπόσχομαι ὅμως εἰς ὅ,τι ἔχω ἱερώτερον, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι θέλω ἔρευνᾶ διὰ σε, καὶ θέλω σε ἐπαναφέρει μόνις λάθω τὰ χρήματα, μέχρι τῆς ὕρας ὅμως ἐκεῖνης ἐναπόθετες τὰς ἐλπίδας εἰς τὸν Ὑψίστον!

Μόνις ἐτελείωσε ταῦτας τὰς λέξεις, τὰ παιδιά ἀνήγγειλον τὴν ἔλευσιν τοῦ κυρίου Χόλη, καὶ εὐθὺς μὲ ἐν κτύπημα ποδὸς ἤνοιξεν ἡ θύρα. Ὁ Χόλης εὐρίσκειν εἰς ἄκρον δυσδιάθετος ἕνεκα τῆς σκληρᾶς ἱππασίας καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα, καὶ ἔλας τεταραγμένος καὶ ἀνήσυχος διὰ τὴν ἀποτυχίαν του εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ θύματος του.

— Ἐλα σὺ, μαῦρε, εἶπεν, εἶσαι ἔτοιμος; Δοῦλός σας κυρία! ἐπρόσθεσεν ἐκβαλὼν τὸν πῆλόν του, καθὼς εἶδε τὴν κυρίαν Σχέλδη.

Ἡ θεία Χλόη, ἀφοῦ ἐκλαίει καὶ ἔδεσε τὸ κιβώτιον, ἠγέρθη, τὸ βλέμμα τῆς προσηλώθη ὀργίλως ἐπὶ τοῦ ἐμπόρου, καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κρεμάμενα δάκρυα ἐφαίνοντο μεταβεβλημένα εἰς τόσους σπινθῆρας.

Ὁ Θωμᾶς ἠγέρθη μὲ μεγάλην ἀταραξίαν καὶ πραότητα, ἵνα ἀκολουθήσῃ τὸν νέον κύριόν του, θέσας εἰς τοὺς ὤμους του τὸ βαρὺ κιβώτιον. Ἡ γυνὴ του λαβοῦσα τὸ βρέφος εἰς τοὺς βραχίονας τῆς τὸν ἠκολούθησε μέχρι τῆς ἀμάξης, καὶ τὰ παιδιά, κλαίοντα καὶ φωνάζοντα εἰσέτι, προσετέθησαν ὀπισθεν εἰς τὴν συνοδίαν.

Ἡ κυρία Σχέλδη προχωρήσασα πρὸς τὸν ἔμπορον, τὸν ἐπησχόλησε δι' ὀλίγα λεπτὰ μὲ σοβαροτάτην καὶ ζωηροτάτην ἐμιλίαν, διαρκούσης τῆς ὁποίας, ἅπανα ὁ οικογενειακὴ συνοδία εἶχε διευθυνθῇ πρὸς μίαν ἀμαξάν, ἥτις ἴστατο παρὰ τὴν θύραν ἑτοιμὴ εἰς τὰς διαταγὰς.

Ἐν πλῆθος συνιστάμενον ἀπὸ τοὺς νέους καὶ γέροντας τοῦ τόπου, ἦσαν συνηγμένοι περὶ τὴν ἀμαξάν, ἵνα ἀποχαιρετήσωσι τὸν παλαιὸν των συντάειρον. Ὁ Θωμᾶς ἔθεωρεῖτο γενικῶς παρὰ πάντων καὶ ὡς ἀρχιπρωτεύτης καὶ ὡς χριστιανικὸς διδάσκαλος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἅπανα ἡ συνάθροις καὶ ἰδίως αἱ γυναῖκες κατεκυριεύοντο ὑπὸ ἐντίμου συμπαθείας καὶ ὑπερβολικῆς λύπης.

— Καὶ πῶς, Χλόη, σὺ βλέπεις τὸ ὑποφέρεις καλῆτερα ἀπὸ ἡμᾶς! εἶπε μία τῶν γυναικῶν, ἥτις ἔκλαίεν ἐλευθέρως, παρατηροῦσα τὴν σκυθρωπὴν ἀταραξίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἴστατο ἡ θεία Χλόη παρὰ τὴν ἀμαξάν.

— Τὰ δάκρυά μου ἐτελείωσαν! ἀπήνησεν αὕτη, παρατηροῦσα μὲ βλέμμα ἐξαγριωμένον τὸν ἔμπορον ἐρχόμενον. Δὲν ἔμπορῶ νὰ κλαίω ἐμπρὸς εἰς ἐκεῖνο τὸ παλιόμουσουδο!

— Πήγαινε μέσα! εἶπεν ὁ Χόλης τοῦ Θωμᾶ, καθὼς ἐπροχώρει μὲ βῆμα ταχὺ ἀναμέσον τοῦ πλῆθους τῶν δούλων, αἵτινες τὸν παρετήρουν μὲ βλέμμα ἀγανακτήσεως.

Ὁ Θωμᾶς εἰσῆλθεν, ὁ δὲ Χόλης ἐκβαλὼν ὑπὸ τὸ κάθισμα τῆς ἀμάξης ἐν βαρύτατον ζεύγος ἀλυσίδων, τὰς προσήρμοσε περιγύρος εἰς τοὺς ἀστραγάλους του.

Ἐνας κατεπνιγμένος γογγυσμὸς ἀγανακτήσεως ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ στόματα τῶν περιεστώτων, καὶ ἡ κυρία Σχέλδη ὠμίλησεν ἀπὸ τὸν ἐξώστην.

— Κύριε Χόλη, σε βεβαίω, ὅτι αὕτη ἡ προφύλαξις εἶναι παντάπασιν περιττή.

— Δὲν ἠξεύρω κυρία, ἐγὼ ἔχασα πεντακόσια τάλληρα ἀπ' ἐδῶ, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ριψοκινδυνεύσω περισσότερο.

— Καί τί ἄλλο ἔπρεπε νά περιμένῃ; εἶπεν ἡ θεία Χλόη με ἀγανάκτησιν, ἐνῶ τὰ δύο παιδιά, τὰ ὅποια ἐφαίνοντο ἤδη εἶτι ἐννόησαν αἰφνης τὴν τύχην τοῦ πατρὸς τῶν, ἐπροσκόλληθησαν εἰς τὸ φόρεμά της κλαίοντα καὶ φωνάζοντα.

— Λυποῦμαι, εἶπεν ὁ Θωμᾶς, ὅπου ἔτυχε νά λείπῃ ὁ κύριος Γεώργιος.

Ὁ Γεώργιος ὑπῆγε νά διασκεδάσῃ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας με μίαν συντροφίαν εἰς ἓν πλησίον μέρος, καὶ ἀναχωρήσας πολὺ πρῶτ', πρὶν γίνῃ γνωστὴ ἡ δυστυχία τοῦ Θωμᾶ, εὐρίσκετο ἐν ἀγνοίᾳ τῶν διατρεχόντων.

— Πρόσφερε τοὺς ἀσπασμούς μου εἰς τὸν κύριον Γεώργιον, εἶπεν ὁ Θωμᾶς με θερμότητα ψυχῆς.

Ὁ Χόλης ἐμαστίγωσε τὸν ἵππον, καὶ ὁ Θωμᾶς ἐσύρθη με μεγάλην ταχύτητα μακρὰν τῆς παλαιᾶς κατοικίας του εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε προσηλωμένον τὸ σταθερὸν καὶ λελυπημένον βλέμμα του διακρικῶντος βλοῦ τοῦ δρόμου.

Ὁ κύριος Σχέλης κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν εὐρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν. Αὐτὸς ἐπώλησε τὸν Θωμᾶν βεβιασμένος ὑπὸ τῆς κατεπειγούσης ἀνάγκης, διὰ νά ὑπεκφύγῃ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριαρχίαν ἀνθρώπου τὸν ὅποιον ἐφοβεῖτο, καὶ τὸ πρῶτον αἰσθημα τὸ ὅποιον τὸν κατεκυρίευσε μετὰ τὸ τέλος τοῦ συμβολαίου, ἦτο τῆς ἀπαλλαγῆς του ἀπὸ τὸν κίνδυνον καὶ τῆς μελλούσης ἀνακουφίσεώς του. Αἱ μεμφιμοίραι ὅμως τῆς γυναίκας του διήγειρον τὰ νενεκρωμένα σχεδὸν παράπονά του, καὶ ἡ ἀδιαφορία τοῦ Θωμᾶ ἐπηρῆσε τὴν δυσἀρεσκίαν τῶν αἰσθημάτων του. Εἰς μάτην, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, ὅτι εἶχε δίκαιον νά πράξῃ οὕτω πῶς, εἰ δὲν ἦτο μόνος του εἰς τοῦτο, καὶ ὅτι πολλοὶ τὸ ἐπραττον χωρὶς νά ἦναι βεβιασμένοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην· πλὴν ταῦτα δὲν ἦσαν ἱκανὰ ἵνα ὑπερικήσωσι τὸ ἐσωτερικὸν αἰσθημά του καὶ ὡς ἐκ τούτου διὰ νά μὴ ἰδῇ ὀφθαλμοφανῶς τὰς δυσἀρεστοὺς σκηναὺς τῆς ἐκτελέσεως, ὑπῆγε διὰ μικρὰν τινα ὑπέθεσιν του ὀλίγον μακρὰν, ἐλπίζων ὅτι, πρὶν τῆς ἐπιστροφῆς του, ἤθελον εἶσθαι ὅλα τετελειωμένα.

Ὁ Θωμᾶς με τὸν Χόλη ἔτρεχον ἐπὶ κονιορτώδους ὁδοῦ, καὶ, συστρεφόμενος, ἀφίεν ὀπισθέν του πᾶν οἰκογενιακὸν καὶ προσφιλὲς ἀντικείμενον, ἕως οὗ, ἀπομακρυνθέντες ἱκανῶς τῶν ὁρίων τοῦ μέρους ἐκείνου, εὐρέθησαν εἰς τὸν ἀνοικτὸν δρίζοντα. Ἀφοῦ διέτρεξαν σχεδὸν ἓν μίλλιον, ὁ Χόλης αἰφνης ἐσταμάτησεν εἰς τὴν θύραν ἐνδὸς σιδηρουργοῦ, καὶ λαβὼν μετ' ἑαυτοῦ ἓν ζεῦγος ἀλυσίδων τῶν χειρῶν, εἰσήλθεν εἰς τὸ ἐργοστάσιον διὰ νά τὰς πλατύνῃ.

— Τούταις ἐδῶ μοῦ φαίνεται εἶναι πολὺ μικραῖς δι' αὐτὸν, εἶπεν ὁ Χόλης, δεικνύων τὰς ἀλυσίδας καὶ τὸν Θωμᾶν ταυτοχρόνως.

— Θέε μου! ὦ, εἶναι ὁ Θωμᾶς τοῦ Σχέλη. Δὲν θὰ τὸν ἐπώλησεν ὅμως; εἶπεν ὁ σιδηρουργός.

— Ναί, τὸν ἐπώλησεν, ἀπήντησεν ὁ Χόλης.

— Δὲν μοῦ φαίνεται! Καὶ τῶνόντι, εἶπεν ὁ σιδηρουργός, ποῖος ἤθελε τὸ στοχασθῆ ποτέ! Ὅμως δὲν ἔχεις κάμμίαν ἀνάγκην διὰ νά τὸν ἀλυσσοδέσῃς κατ' αὐτὸν τὸν τῶνόντι. Αὐτὸς εἶναι ὁ πιστότερος καὶ ὁ καλῆτερος ἄνθρωπος.

— Ναί, ναί, εἶπεν ὁ Χόλης, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ καλοὶ

καὶ πιστοὶ, αὐτοὶ εἶναι τῶνόντι ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νά φεύγουν. Ἐκεῖνοι οἱ ἀνόητοι, οἱ τινες δὲν φροντίζουν ποῦ πηγαίνουν, οἱ ἀναίσθητοι καὶ μέθυσοι, ὅπου δὲν τοὺς μέλλει τίποτε, οὗτοι ἀδιαφοροῦσι καὶ μεταφέρονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐχαρίστως ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ἀλλὰ τοῦτοι οἱ λεγόμενοι καλοὶ, τοῦτοι τὸ ἀποστρέφονται σὰν κακούργημα. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο καταφύγιον παρὰ νά τοὺς δέσῃ τις, διότι ἂν τοὺς ἀφήσῃ τὰ ποδάρια ἐλεύθερα, ὡ ἀναμφιβόλως θὰ τὰ μεταχειρισθῶσι.

— Ναί, εἶπεν ὁ σιδηρουργός, παρατηρῶν μεταξὺ τῶν ἐργαλείων του, τὰ μέρη σας ἐκεῖ κάτω, εἶναι ἕνας τόπος εἰς τὸν ὅποιον ὁ μαῦρος τῆς Κεντούκης δὲν ἐπιθυμεῖ νά πηγαίῃ, ἀποθνήσκουσι ἐκεῖ πολὺ ὀγλίγορα, δὲν εἶναι ἀληθές;

— Τῶνόντι ἀποθνήσκουσι πολὺ ὀγλίγορα, εἴτε ὅμως διὰ τὸ κλίμα εἴτε δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἀποθνήσκουσι τόσοι, ὥστε διατηρεῖται τὸ ἐμπόριον αὐτὸ πολὺ ζωηρὸν, εἶπεν ὁ Χόλης.

— Ἀλλὰ δὲν ἤμπορεῖ νά τὸ συλλογισθῆ οὔτε τις, διότι εἶναι εἰς ἄκρον λυπηρὸν νά ἔχῃ τις ἓνα ἀγαθὸν, ἡσυχον, τίμιον ἄνθρωπον ὡς τὸν Θωμᾶν, καὶ νά τὸν πάρῃ ἐκεῖ κάτω διὰ νά ταφῆ εἰς κἀνένα ἀπ' ἐκείνους τοὺς κάμπους τοῦ ζακχάρως.

— ὦ, ἔχει μία καλὴ τύχη. Ὑποσχέθηκα νά τὸν μεταχειρισθῶ καλά. Θὰ τὸν δώσω ὑπρέτην εἰς καλὴν τινα παλαιὰν οἰκογένειαν, καὶ τότε, ἂν ἀνθέξῃ εἰς τὸν πυρετὸν καὶ τὸ κλίμα, θέλει ἔχει ἓνα εὐτυχέστατον βίον, τὸν ὅποιον κάθε μαῦρος ἤθελεν ἐπιθυμήσει.

— Νομίζω ὅτι ἀφίεν ἐδῶ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά του;

— Ναί, ἀλλὰ θὰ πάρει μίαν ἄλλην γυναῖκα ἐκεῖ. ὦ, παντοῦ εἶναι πλῆθος γυναικῶν, εἶπεν ὁ Χόλης.

Ὁ Θωμᾶς ἐκάθητο εἰς ἄκρον λελυπημένος ἔξωθεν τοῦ ἐργοστασίου, ἐνῶ ἐγίνετο ἡ συνδιάλεξις αὐτῆ. Αἰφνης ἤκουσεν ὀπισθέν του τὸ ταχὺ καὶ βίαιον βᾶδισμα ἐνδὸς ἵππου, καὶ πρὶν δυνῆθῆ νά καταπραῦνῃ τὴν ἐκπληξίν του ταύτην, ὁ νέος κύριος Γεώργιος ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἄμαξαν, καὶ ρίψας τοὺς βραχίονάς του ὄλος τεταραγμένος τριγύρω εἰς τὸν τράχηλόν του, ἤρρισε νά κλαίῃ καὶ νά παραπονῆται με ὑπερβολικὴν θερμότητα.

— ὦ τὸ λέγω, εἶναι ἓνα χαμερπέστατον πρᾶγμα! Καὶ δὲν με μέλλει τί λέγουν! Εἶναι τῶνόντι αἰσχρὸς καὶ ἐντροπή! Ἄν ἦμιον ἄδρας, δὲν ἤθελε τολμήσουσι νά τὸ κάμουν, ὦ ὄχι βέβαια! εἶπεν ὁ Γεώργιος με μετριασμένον τρόπον ἀγανακτήσεως.

— ὦ κύριε Γεώργιε, πόσο εὐχαριστήθηκα! εἶπεν ὁ Θωμᾶς. Δὲν ἤμποροῦσα νά τὸ ὑποφέρω νά φύγῃ χωρὶς νά σὲ ἰδῶ. ὦ τῶνόντι εὐχαριστήθηκα πολὺ, δὲν ἤμπορεῖς νά τὸ φαντασθῆς. Καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην καθὼς ὁ Θωμᾶς ἐκίνησε τοὺς πόδας του, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Γεωργίου προσηλώθησαν εἰς τὰς ἀλυσίδας του.

— ὦ τί ἐντροπή! ἐφώνησεν ὑψόνων τὰς χεῖράς του, θὰ τὸν κτυπήσω ἐκεῖνον τὸν παλιάνθρωπον, ὦ! βέβαια!

— Ὅχι, μὴ τὸ κάμῃς, κύριε Γεώργιε, καὶ μὴ ὀμίλῃς τόσον δυνατὰ! θὰ τὸν ὀργήσεις καὶ τοῦτο δὲν μοῦ προξενεῖ κἀνένα ὄφελος.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΙΤΑΛΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

πρόχειρον

Συνταχθέν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μεγάλων Λεξικῶν τοῦ Μαρσύτσι καὶ τοῦ Ραγκαβῆ.

Πρὸ πολλοῦ μὲν ἐγενεῖν ἐπαισητὴ ἡ ἀνάγκη συντάξεως Ἰταλο-Ελληνικοῦ Λεξικοῦ, εὐώνου διὰ τοὺς πλείστους τῶν σπουδαστῶν καὶ εὐχρόστου δι' ἓνα ἕκαστον. — Τὸ ἀξιόλογον Λεξικὸν τοῦ Κ. Ραγκαβῆ διὰ τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν Γαλλικὴν γλῶσσάν ἀποκαθίσταται ἀχρησίμευτον, διὰ δὲ τοὺς ἄλλους καὶ κυρίως διὰ τοὺς ὀδοιπόρους ὀγκῶδες.

Οἱ λόγοι οὗτοι μᾶς ἐπεισαν νά δημοσιεύσωμεν ἓν πρόχειρον Λεξικὸν συνταχθέν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προῤῥηθέντος καὶ τοῦ μεγάλου Ἰταλικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Μανούτσι, τὸ ὅποιον νά περιέχῃ ὅλας τὰς εὐχρήστους λέξεις καὶ τὰς ἀληθεῖς αὐτῶν σημασίας.

Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι τὸ παρὸν, συνδυάζον μετὰ τῆς μεγίστης οἰκονομίας τόπου τὴν μεγίστην ἀκρίβειαν, θέλει λάβει εὐνοϊκὴν ὑποδοχὴν παρὰ τοῦ κοινού.

Τὸ Λεξικὸν τοῦτο θέλει σύγκεισθαι ἐκ τεσσαράκοντα δύο τυπογραφικῶν φύλλων εἰς ὄκτω μικ. καὶ διὰ μεγαλητέραν εὐκολίαν τῶν συνδρομητῶν, ἐκδίδεται διηρημένον εἰς ὀκτὼ τμήματα ἕκαστον δὲ τμήμα τιμᾶται ὀβολ. παλ. 24, πληρωτέους συγχρόνως με τὴν παραλαβὴν αὐτοῦ. Α. Κ.

Κερκύρα, 23 Σεπτεμβρίου 1853 ε. π.

ΤΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΣ

Ἐκδίδονται μετὰ τε προλεγομένων, καὶ σχολίων καὶ χρονολογικοῦ καὶ φιλολογικοῦ πίνακος.

ΥΠΟ Ι. Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΑΟΥ ΔΕΥΚΑΛΙΟΥ.

Τὰ νῦν ἐν Ὄξονίᾳ διατηρούμενα τῆς καλῆς ἀρχαιότητος ταῦτα μνημεῖα, ΠΑΡΙΑ ἀκούμενα ΜΑΡΜΑΡΑ, διὰ τὸ ἐν Πάρῳ ἀνευρεῖν αὐτὰ (τὸ 1627) Γυλλαῦμον Πέττυον, Ἄγγλον, ἐκεῖ που περιηγούμενον δαπάνη τοῦ Κόμητος Ἀρουνδέλλης, περιελάμβανον, ὅτε σῶα, ἐν περιόδῳ ἐνιαυτῶν 1319, τὰ τ' ἐν Ἑλλάδι ἐπισημότερα γεγονότα καὶ τὰς κατὰ ταῦτα ἐποχάς, ἀπὸ βασιλείας Κέκροπος τοῦ προτέρου (1582 π. Χ.) ἕως ἄρχοντος ἐν Πάρῳ μὲν Ἀστυάνακτος, Ἀθήνησι δὲ Διογνήτου (264 π. Χ.). Νῦν δὲ, καθάπερ διακείμενα τυγχάνουσι, περιτρέχουσι ἀδιάλειπτον ἐνιαυτῶν περίοδον 964, ἀρχὴν ἀπὸ Κέκροπος ποιούμενα, καὶ ἐπὶ τὴν Διοτίμου ἀρχοντίαν κατιόντα (355 π. Χ.).

Τὸν ἐθέλοντα περὶ τῆς αὐτῶν ἀξίας τοῖς σοφοῖς λέγειν, κύμβαλον, ὡς κατ' Ἀπόστολον εἰπεῖν, ἀλαλῶν, καὶ προσβλητικὸν οὐχ ἤττον γε αὐτοῖς φανήσεσθαι· φόρτος γὰρ ἡ πρόθεσις αὐτοῦ καὶ τοῦ ἤχου κενὴ περιδίνησις. Ἀλλὰ διὰ τὸ καὶ ἐτέρους οὐκ ὀλίγους τῆς ἐκείνων πολυμαθείας τε καὶ τῆς ἄλλης δεξιότητος ἐλλείποντας εἶναι, δέον ἡμᾶς, τούτοις χαριζόμενος, εἰδῆσιν βραχέως ὅσον ἐνταυθαῖ δούναι, ὧν ἐκεῖνοι περὶ τοῦ πράγματος ἀπεφῆναντο. Καὶ κατὰ μὲν οὖν Γερμανὸν Φικέριον τὰ Μάρμαρα ταῦτα εἰσὶν (τῇ λέξει ἐκείνου χρώμενος) «*extrêmement précieux pour la chronologie Grecque - καὶ παρέχουσι les événements les plus importants de l'histoire Grecque.*» (Hist. abrég. de la Littérat. Classiq. ancien. Part. I. pag. 194.), κατὰ δὲ Γάλλον Βουλιέτον «*Très-utiles pour l'intelligence de l'histoire ancienne, surtout dans les temps héroïques*» (Dict. Classiq. de l'Antiq. V. Paros), κατὰ δὲ Ἰσπανὸν Ἀνδρέσιον «*I marmi Arundeliani dovranno religiosamente guardarsi come il più infallibile monumento dello studio non meno che nell'esattezza dei Greci nella Cronologia*» (di ogni Letterat. Tom. III. Part. IV. pag. 339), κατὰ δὲ τοὺς ἡμετέρους εἰσὶν «*Τῆς Ἑλλήνων Ἀρχαιολογίας τὰ ἐπισημότερα ὑπομνήματα* (Κοδρικᾶς Μελετ. Κοιν. Ἑλλ. Διαλ. Σελ. 10), καὶ τὸ θεμέλιον ἀκριβοῦς χρονολογίας τῆς αὐτῶν Ἰστορίας» (Κοῦμας Ἰστορικ. Χρονολ. Σελ. 94).

Πρὸς τῇ πανδήμῳ δὲ διακηρυσσομένη ταύτῃ ἀξίᾳ δέον καὶ τὴν μεγάλην αὐτῶν προσλογίσασθαι καθ' Ἑλλάδα σπάνιν· ἡ γὰρ τούτων τελευταία ἐκδοσις ἐγένετο τὸ 1792, ἐν Ὄξφορδῇ ὑπὸ Γυλλ. Ροβερσίου, ὅτε καὶ μόλις γε, διὰ τὸ ἐν ἡματι δουλείῳ ἡμᾶς τυγχάνειν διατελοῦντας, ἠδυνάμεθα γινώσκειν ὅσον οἱ Εὐρώπης σοφοὶ περὶ πολλοῦ τὰ ἡμέτερα ἐποιοῦντο. — Διπλοῦς ὅθεν ὁ προτρέπων λόγος, ἡμᾶς μὲν τῇ αὐτῶν ἐκδόσει, πάντα δὲ φιλομαθῆ, κατ' ἐξοχὴν Φιλολογόν τε καὶ Ἀρχαιολόγον, τῇ αὐτῶν προμηθεύσει, ἢν καὶ εὐχερῆ συμβαίνει εἶναι, διὰ τὸ Σελληνίου τιμᾶσθαι τὸ Βιβλιόδιον.

Ἐν Δευκάδι, τὴν 4 Ὀκτωβρίου 1853.

Ὁ Ἐκδότης

Ο ΦΟΙΝΙΞ εκδίδεται ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς φυλλάδιον συγκείμενον ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων.

Τιμᾶται δὲ διὰ μὲν τοὺς ἐντὸς τῆς Ἑπτανήσου κατ' ἔτος διστ. 2 $\frac{1}{2}$, διὰ δὲ τοὺς ἐκτὸς δραχμ. 17 πληρωτέων ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ πρώτου φυλλαδίου.

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

- ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ, παρὰ τῷ αὐτῷ τυπογραφείῳ.
» ΠΑΞΟΙΣ, παρὰ τῷ Κ. Σ. Ι. Μάστορα.
» ΛΕΥΚΑΔΙ, παρὰ τῷ Κ. Ἀνδρέα Ν. Μεταξῆ.
» ΖΑΚΥΝΘΩ, παρὰ τῷ Κ. Γ. Δ. Κανάλη.
» ΑΘΗΝΑΙΣ, παρὰ τῷ Κ. Σπυρ. Α. Κουτσοῦρη.
» ΣΜΥΡΝΗ, παρὰ τῷ Κ. Α. Πατρικίῳ.
» ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, παρὰ τῷ Κ. Α. Βαλλιάνῳ.

Ὁ προμηθεύων δέκα συνδρομὰς θέλει λάβει δωρεὰν δύο ἀντίτυπα τοῦ ἐν τῷ Φοίνικι μεταφραζομένου μυθιστορήματος Ἡ Καλύβη τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ τῆς Κ.^α Μπήτσερ Στόου τοῦ ὁποίου ἡ ἔκδοσις θέλει συμπληρωθῆ ὅσον οὐπω.

Ὁ ΦΟΙΝΙΞ θέλει ἀναγγέλλει εἰς τὸ ἐξώφυλλον του τὰ νεοφανῆ συγγράμματα, ὧν ἀντίτυπον ἤθελε σταλῆ παρὰ τῶν συγγραφέων εἰς τοὺς ἐκδότας.

Πίναξ τῶν ἐμπεριεχομένων.

Ἐκθεσις τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου	σελ.
Αἰγίς	» 200
Οἱ Φαρμακῶνοι	» 202
Περὶ τῶν κατὰ τὸν Μεσαίωνα Πανεπιστημίων	» 203
Ἰπόμνημα περὶ τῶν φαινομένων καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς κτλ.	» 205
Συλλογὴ Λευκαδίων ἐπιγραφῶν κτλ.	» 209
Τὸ ἦθος τῆς νεολαίας	» 210
Ὁ θάνατος τοῦ πτωχοῦ	» 214
Ἱστορία τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων θαλασσίων καὶ μεσογείων	» 212
Φιλανθρωπία τοῦ Πιγᾶλλου	» 214
Ἐπιτάφιον τοῦ φιλαργύρου	» 215
Γνωμικά	» »
ΑΓΓΕΛΙΑ. Φιλοσοφικαὶ μελέται περὶ Χριστιανισμοῦ	» »
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ. Ἡ Καλύβη τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ, σύγγραμμα τῆς Ἀμερικανίδος Κ. ^α Μπήτσερ Στόου (Beecher Stowe)	» 217